

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét - megillető alkotmányos alapjog. Az emberi méltósághoz való jog az oktatási szereplőket életkorukra való tekintet nélkül megilleti. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: köznevelési törvény) 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

Az oktatási jogok biztosának következetesen képviselt álláspontja szerint a legsúlyosabb jogsértés, amely nevelési-oktatási intézményben előfordulhat, a tanulók testi fenyegetése, fizikai bántalmazása.

A nevelési intézményen belüli bántalmazás egyik megvalósulási formája, amikor a pedagógus fegyelmezési eszköztárának része a testi fenyegetés. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, ugyanis azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a tanuló teljesíti-e a kötelességeit az óvodában vagy az iskolában, tehát a gyermekeket, tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével.

Abban az esetben, ha a tanuló fegyelmezetlen, nem tesz eleget kötelezettségeinek, indokolt, hogy a pedagógus vele szemben fegyelmező eszközt alkalmazzon. A fegyelmezés során azonban csak olyan eszközöket vehet igénybe, amelyek alkalmazásával nem követ el jogsértést. A nevelő-oktató tevékenység során a pedagógusok szabadon mérlegelhetik, hogy milyen pedagógiai módszert választanak a gyermekek fegyelmezésére. Választásuknak azonban szigorú jogi korlátai vannak: nem alkalmazható olyan fegyelmezési eszköz, amellyel a pedagógus megsérti a gyermek legalapvetőbb jogait, a méltósághoz és a testi épséghez való jogát.

Egy intézményvezető a testi fenyegetés és az emberi méltóság megállapításával kapcsolatban kérte segítségünket. Arról kérte állásfoglalásunkat, hogy a gyermek vízzel való lefröcskölése, illetve a

füzetéből lapok kitépkedése sérti-e az emberi méltóságot, illetőleg a gyermek hajának meghúzására testi fenyítést megvalósító cselekmény-e.

A korábbi években a hasonló ügyekben arról tudtuk tájékoztatni az intézményvezetőket, hogy a testi fenyítés - a Legfelsőbb Bíróság (jelenleg Kúria) egyik eseti döntése szerint - olyan súlyú fegyelmi vétséget valósít meg, amellyel a legsúlyosabb fegyelmi büntetés, az elbocsátás is arányban állhat. (BH 1998. 53.) A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (továbbiakban: Kjt.) 2012. július 1-jétől hatályba lépő módosítása alapján a fegyelmi felelősség és a fegyelmi eljárás szabályai megszűntek. A jelenleg hatályos jogi szabályozás szerint így a pedagógus fegyelmi felelősségre vonásának lehetősége nem áll fenn, ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság korábbi döntésének a testi fenyítés súlyosságával kapcsolatos megítélése továbbra is irányadó. A pedagógusok által elkövetett köteleességszegés esetén a 2014. január 1-jétől hatályos, a pedagógusok kollektív szerződésében szabályozottak érvényesek, miszerint a közalkalmazotti jogviszonyból származó kötelezettség vétkes megszegése esetén - meghallgatását követően, az eset súlyától függően - a közalkalmazottal szemben alkalmazható hátrányos következmények: szóbeli figyelmeztetés, írásbeli megrovás, a jutalmazás lehetőségéből legfeljebb hat hónapra történő kizárás. A pedagógus köteleességszegésével kapcsolatban alkalmazható legsúlyosabb eljárás pedig a köznevelési törvény 61. § (6) bekezdése szerint a közalkalmazotti jogviszony megszüntetése, mely jogot az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézményben az állami intézményfenntartó központ vezetője gyakorolja. A beadványban leírt cselekményeket alkalmasnak találtuk az emberi méltóság megsértésére, az ismertetett információk alapján kirajzolódó tényállást jogsértőnek tartottuk. Az intézményvezető tájékoztatása szerint az eset kapcsán bírósági eljárás indult, melynek során az illetékes közigazgatási és munkaügyi bíróság, illetőleg a törvényszék nem találta jogsértőnek a fenti cselekményeket. Álláspontunkra tekintettel azonban az intézmény a Kúriához fordult felülvizsgálati kérelemmel. (310/2016/OJBIT)

Egy szülő gyermeke angol nyelvet oktató pedagógusának oktatási-nevelési módszereit kifogásolta. Elmondása szerint a pedagógus minden órán verbálisan bántalmazza, megalázza, fenyíti a gyerekeket, ezzel megsérti emberi méltósághoz való jogukat. A sajátos nevelési igényű gyermekek nem részesülnek az őket megillető bánásmódban, oktatásban. A szülők folyamatosan jelezték a problémákat az iskola vezetése felé, ám nem éreztek lényegi változást. A panaszt emelő szülők gyermekei még megalázóbb helyzetbe kerültek, így már panaszkodni sem mertek.

A panasz nyomán az iskola igazgatójához fordultunk további informálódás céljából, aki nyilatkozatában kifejtette, hogy a tanárnő kissé nehezen illeszkedett be az iskolai közösségbe, azokkal a csoportokkal volt gondja, amelyekben sajátos nevelési igényű tanulók vannak. A sajátos nevelési igényű gyerekekért felelős gyógypedagógus igazgatóhelyettes segítségével szép lassan bebarázdolt a velük való foglalkozásba is. Folyamatosan kikéri a gyógypedagógus véleményét, módszertanilag és az értékelésben is egyeztetnek. Az intézményvezető is segítségére volt a problémák megbeszélésében, így a pedagógus elindult a változás útján. Az intézményvezető elismerte, hogy a bepanaszolt pedagógus valóban követett el pedagógiai hibákat, de azokért az intézményvezető felelősségre vonta, és megbeszéltek, mit és hogyan tehet. Nyilatkozata szerint 2015 novembere óta ilyen nem fordult elő. Az intézményvezető elmondása szerint az oktatási jogok biztos levelének kézhezvétele után - mivel sejtették, hogy melyik csoportról, szülőről van szó - megkérte a gyermekvédelmi felelős kollégát és az osztályfőnököt, hogy egy kötetlen foglalkozás formájában beszéljessenek a gyerekekkel arról, hogy érzik magukat a felső

tagozaton, milyen tapasztalataik, nehézségeik, esetleg sérelmeik vannak. Pár nap elteltével a gyógypedagógus igazgatóhelyettessel az intézményvezető két alkalommal is felment az osztályba, és megkérdezte a gyerekeket arról, hogy kihez fordulnak, ha valami problémájuk van. Azt válaszolták, hogy az osztályfőnökhöz, neki mindent elmondanak. Megkérték őket, hogy név nélkül írják le, ha esetleg van olyan sérelmük valamelyik tantárggyal vagy pedagógussal kapcsolatban, amelyet még nem tudtak elmondani. Többségüknek nem volt gondja, néhányan a pedagógus kompetenciájába tartozó módszertani megoldásokat kifogásolták. Az igazgató megkérte az angol szakos kollégát, hogy írja le ő is a gondolatait az ügygel kapcsolatban. Közben a csoportnak rendkívüli szülői csoportértekezletet hirdettek meg. A panaszos szülőt édesanyja képviselte, akivel azonban az intézményvezető szerint nem tudott létrejönni egy megegyezésre törekvő megbeszélés. Az intézményvezető nyilatkozata alapján az általa felhozott hiányosságok csak a panaszosok véleménye szerint léteznek, mindenki más az ellenkezőjét nyilatkozta. A nyilatkozat alapján az igazgatóhoz egyetlen esetben kért időpontot a panaszos egy másik szülővel együtt, amikor mindent megbeszéltek az angolórával kapcsolatosan. A megbeszélés után a szülő felvetette, hogy gyermeke kerülhessen az emelt szintű csoportba. Bár szakmailag ezt nem tartotta az iskola teljesen jó megoldásnak, ennek ellenére a pedagógusokkal megbeszélve úgy döntöttek, hogy kivételes esetben engedélyezik. Ezért arra kérték a szülőt, hogy adjon be egy áthelyezéssel összefüggő kérelmet, amit azonban nem tett meg. A tanárnő elmondása szerint a tanuló a tanórákon még az eddigieknél is önzőbben viselkedik, mindent ő akar csinálni (kiosztani a könyveket, CD-t elindítani, mindig ő szeretne válaszolni a kérdésekre), és ha mást szólít fel a pedagógus, akkor csapkod, duzzog, illetve ha más előbb megmondja a helyes választ, akkor megsértődik.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a bepanaszolt pedagógus módszerei, pedagógiai megoldásai az intézményvezető nyilatkozata szerint is fejlesztésre szorultak, de azok javítása érdekében az intézmény vezetése megtette a szükséges intézkedéseket. Az intézményvezető a panasz nyomán is vizsgálatot indított, mind a szülők, mind a tanulók véleményének meghallgatására sor került. A rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján az oktatási jogok megsértését nem láttuk bizonyítottnak. Ugyanakkor e dokumentumokból úgy tűnt, az intézmény kész az együttműködésre a panaszosokkal annak érdekében, hogy a kialakult konfliktus megoldódjon. A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (35/2017/OJBIT)

A köznevelési törvény korábban már idézett szabálya szerint a gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Számos esetben adtunk tájékoztatást az emberi méltósághoz való jog tiszteletben tartásának kötelezettségéről, amely megfogalmazást nyer Magyarország Alaptörvényében (továbbiakban: Alaptörvény) és minden oktatási szereplő vonatkozásában kimondást nyer a köznevelési törvényben. Így arról rendelkezik a jogszabály, hogy a tanuló kötelessége, hogy az iskola, kollégium vezetői, pedagógusai, alkalmazottai, tanuló társai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, tiszteletet tanúsítson irántuk, segítse rászoruló tanuló társait. A gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A pedagógus kötelessége, hogy a gyermekek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa. A pedagógust munkakörével

összefüggésben megilleti az a jog, hogy személyét mint a pedagógusközösség tagját megbecsüljék, emberi méltóságát és személyiségi jogait tiszteletben tartsák. A szülő kötelessége, hogy tiszteletben tartsa az óvoda, az iskola, kollégium vezetői, pedagógusai, alkalmazottai emberi méltóságát és jogait, tiszteletet tanúsítson irántuk.

Egy szülő szomszédjától értesült róla, hogy gyermeke énektanárnője a buszon telefonos beszélgetés során fennhangon szidalmazta gyermekét, trágár, becsmérő szavakkal illette őt. (500/2016/OJBIT)

Egy szülő azt kifogásolta, hogy gyermeke egyik tanára folyamatosan ordít a tanulókkal. Tájékoztattuk a panaszost az emberi méltóság sérthetlenségével összefüggő állásfoglalásunkról, és tájékoztattuk a jogorvoslati lehetőségekről. (134/2016/OJBIT)

Az emberi méltóság megsértését jelenti a hátrányos megkülönböztetés megvalósítása. A személyek közötti megkülönböztetés akkor sérti az emberi méltósághoz való jogot, ha az önkényes, indokolatlan, nincs ésszerű oka, mert ilyen esetben nem kezelték az érintetteket egyenlő méltóságú személyként. A diszkrimináció tilalmának elve tehát tiltja a megkülönböztetést, ha az önkényes, nincs ésszerű indoka.

Egy beadvány szerint egy általános iskola roma származású lány tanulója az iskolában szervezett „Ki mit tud?” vetélkedőn cigánytáncjal szeretne indulni. A vetélkedőre szabályosan jelentkeztek, ám két nappal az esemény előtt az intézményvezető megtiltotta a táncuk bemutatását. Az intézményvezető nyilatkozatában a „Ki mit tud?” versennyel kapcsolatban azt közölte, hogy a cigánytáncjal kapcsolatos döntés háttérében nem etnikai megkülönböztetés áll, hanem az, hogy a lányok tánca egyetlen kategóriába sem volt beilleszthető, önálló kategóriaként pedig egyetlen produkció nem volt indítható. A lányok így a modern tánc kategóriában arattak nagy sikert. A rendelkezésünkre álló dokumentumok vizsgálata után megállapítottuk, hogy az oktatási jogok sérelme nem volt megállapítható, így az ügyet lezártuk. (109/2016/OJBIT)

Az emberi méltósághoz való jogból számos további alapjog levezethető, melyek tiszteletben tartása a köznevelési intézményekben is kötelező. Ezen jogok az önrendelkezési jog körébe tartoznak, megjelennek az Alaptörvényben is.

A köznevelési intézményekben gyakori konfliktusforrás, hogy a tanulók külső megjelenését szabályozni kívánják a pedagógusok, vagy akár az intézményi szabályzatok.

Egy iskolarendszerű szakképzésre felvételiző tanuló azért fordult hivatalunkhoz, mert a felvételi megírását követően az intézmény arról tájékoztatta, hogy felvétele esetén alá kell írnia egy nyilatkozatot arról, hogy az iskolában nem viseli a piercingjeit. A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdése értelmében az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az e törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és - a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül - a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait. A házirend tehát tartalmazhat a diákok kötelezéseiről szóló fejezetet. E fejezet rendelkezései azonban

csak a jogszabályokban előírt köteleességeket részletezhetik, azok teljesítésének módját határozhatják meg. Nincs arra lehetőség, hogy a jogszabályokban rögzített köteleességeken túl az iskola házirendje további tanuló köteleességeket írjon elő. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy amennyiben az önrendelkezési jog korlátozásának nincs jogszerű indoka, úgy az intézmény eljárása sérti a fenti oktatási jogokat. (718/2016/OJBIT)

A megjelenés, az öltözködés, a külső megválasztása az ember önrendelkezési jogához tartozik. Ez az Alaptörvényben biztosított alapjog a szabadságjogok körébe tartozik. Lényege, hogy az emberi személyiség szabad kibontakozásának jogát biztosítja, ugyanakkor a legtöbb alapjoghoz hasonlóan, ez az alapjog sem korlátozhatatlan.

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezetének I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Ennek alapján tehát az alapjog korlátozása csak törvényben történhet. A köznevelési intézményekben folyó élet speciális viszonyait törvényi szinten a köznevelési törvény szabályozza. Az iskola világában érintett alapjogok korlátozására vonatkozó rendelkezések tehát nagyrészt itt találhatók.

Egy szülő arról kérte állásfoglalásunkat, hogy az iskola házirendje szabályozhatja-e a gyerekek öltözködését, sminkelését és hajfestését. (280/2016/OJBIT)

Egy beadványozó szerint az iskola házirendjében előírták, hogy a gyerekek nem lehet oldalt felnyírt frizurája, illetve a házirend megszabja, hogy milyen ruhákat viselhetnek a tanulók. (605/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény diákok külső megjelenésével, öltözködésével kapcsolatos előírásainak alapja az, hogy a köznevelési intézmény köteles felügyeletet biztosítani a kiskorú tanulók felett, és ennek keretében óvnia kell azok testi épségét, egészségét, vigyázni kell értékeikre, gondoskodnia kell a tanulók erkölcsi védelméről. Mindebből következik, hogy a külső megjelenéssel, öltözködéssel kapcsolatos iskolai előírások kizárólag e cél érdekében szülehetnek, hiszen, ha nem ezt a célt szolgálnák, akkor törvényi felhatalmazás nélkül, indokolatlanul korlátoznák a tanulók önrendelkezési jogát. Ezek alapján az iskola saját belső normáiban (pl. pedagógiai program, házirend) csak a törvényi korlátozás kifejtését, konkretizálását végezheti el, új indokokat nem alkothat.

Az oktatás világában azok a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó iskolai előírások jogszerűek, amelyek a tanuló testi épségét kívánják megőrizni. Ilyen előírás lehet például, hogy bizonyos ékszerek nem hordhatók testnevelés órán, mert balesetveszélyesek; vagy az az előírás, hogy műhelygyakorlatokon védőöltözetet kell használni. Szakképzés során természetesen a munkavédelmi, illetve higiéniai előírások betartatása is jogszerű, hiszen ezek a szabályok nem is csak a tanulóakra vonatkoznak, hanem mindenkire, aki az adott jellegű tevékenységgel foglalkozik. Jogszerűek továbbá azok az előírások is, amelyek nem feltétlenül

a testi épséget, hanem a tanuló ruháját hivatottak védeni, ezek sok esetben nem is különíthetők el a balesetvédelmi előírásoktól.

Nem jogszerű azonban az az előírás, amely csak azért ír elő a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó szabályokat, hogy ezzel "egyneműsítse" a tanulókat, hiszen nincs olyan törvényes cél, amely ezt megkövetelné. Szintén jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályoknak mögöttes fegyelmezési célja van. A köznevelési intézményben történő fegyelmezésnek a köznevelési törvényben rögzített más eszközökkel kell történnie. Az iskolai házirend szabályai a közoktatási törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Esztétikai követelményeknek, ízlésbeli elvárásoknak való meg nem felelés azonban álláspontunk szerint nem vonhat maga után hátrányos következményeket: fegyelmező intézkedéseket vagy súlyosabb esetben fegyelmi büntetést.

A tanulók külső megjelenésére, viseletére vonatkozó kérdésekbe az iskola nem avatkozhat be, ez a tanulók személyiségi jogainak csorbítása lenne. Így ugyancsak jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályok célja esztétikai követelmények, ízlésbeli elvárások kikényszerítése. A fentiek értelmében sem a házirend, sem a pedagógus nem írhat elő jogszerűen az iskolában való megjelenés követelményeként hajviselettel, öltözködéssel kapcsolatos esztétikai elvárásokat. A pedagógus természetesen nevelési tevékenysége közben kifejezheti ezzel kapcsolatos rosszallását, megpróbálhatja meggyőzni a tanulót, ám kötelező érvénnyel, szankció kilátásba helyezésével nem hathat a tanuló életének ezen területére. Általánosságban elmondható, hogy ezen szabályokon az sem változtat, ha a vonatkozó szabályzatot a tanulók és a szülők is aláírták.

Az alapvető személyiségi jogok a pedagógusokat is megilletik.

Egy köznevelési intézmény tagintézménye közalkalmazotti tanácsa fordult hivatalunkhoz a nevelőtestület véleménynyilvánítási jogával kapcsolatban. Elmondásuk szerint a tagintézmény nevelőtestülete egyhangúlag úgy döntött, hogy nevelőtestületként kívánnak csatlakozni egy - a köznevelés szabályozását érintő - nyílt levélhez. Az intézmény vezetője ezt nem engedte, mivel szerinte a tagintézmény nevelőtestülete egy csoportot alkot a többi tagintézmény nevelőtestületével, így a külön csoportként történő csatlakozás nem lehetséges. Tájékoztatott a beadványozót, hogy az Alaptörvény szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog egyéni jog, korlátját az jelenti, hogy gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. A köznevelési törvény 70. § (3)-(4) bekezdése szerint a nevelőtestület véleményt nyilváníthat vagy javaslatot tehet a nevelési-oktatási intézmény működésével kapcsolatos valamennyi kérdésben. Ki kell kérni a nevelőtestület véleményét a külön jogszabályban meghatározott ügyekben. E véleményezési jog nem azonos a véleménynyilvánítás szabadságával. A köznevelési törvény fenti §-a rendelkezik továbbá arról, hogy a közös igazgatású köznevelési intézményben, az általános művelődési központban és a szakképzési centrumban azokban az ügyekben, amelyek csak egy - nevelési-oktatási intézmény feladatát ellátó - intézményegységet érintenek, az intézményegységben; amennyiben több - nevelési-

oktatási intézmény feladatát ellátó - intézményegységet érintenek, akkor valamennyi érdekelt intézményegységben foglalkoztatott alkalmazottakból és az intézmény vezetőjéből álló nevelőtestület jár el. Ezen - nevelőtestületet megillető - döntési jogkör nem korlátozza a pedagógusokat megillető egyéni szabadságjogot, a véleménynyilvánításhoz való jogot. (142/2016/OJBIT)

A személyi szabadságjogok között kell beszélnünk a tulajdonhoz fűződő alkotmányos alapjogról, melynek sérelme gyakorta megtörténik a köznevelési intézményekben. Magyarország Alaptörvénye a Szabadság és felelősség cím XIII. cikkében szabályozza a tulajdonhoz való jogot. Eszerint mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.

Egy szülő azt kérdezte beadványában, hogy jogában áll-e gyermeke pedagógusának a tanórán elvett focis kártyát év végéig magánál tartani. (28/2016/OJBIT)

Egy intézményvezető elmondása szerint sok gondot okoz az intézményben, hogy a tanulók nem ismerik a mobiltelefon-használat alapvető szabályait, még nincsenek birtokában annak a kultúrának, amely e közkeletű eszköz használatához szükséges, ezért ez számos gondot okoz az iskolában. E nehézségen úgy szeretne úrrá lenni az intézmény, hogy elfogadtatják a szülőkkel azt a szabályt, hogy a tanulók reggel letegyék telefonjukat, és mikor hazamennek, akkor vegyék újra magukhoz azt. (751/2016/OJBIT)

Amennyiben a tanuló az iskolában magánál tart egy tárgyat, akkor tulajdonjogából eredő egyik részjogosítványát gyakorolja. A tanuló által elkövetett kötelességzegés alapos gyanúja sem függesztheti fel e jogokat. Az Alaptörvény a Szabadság és felelősség cím I. cikk (3) bekezdésében mondja ki, hogy az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

Kizárólag tehát néhány, törvény által szabályozott szűk körben (például jogos védelem, végszükség) van lehetőség ideiglenesen, arányosan és a szükséges mértékben korlátozni a tanuló jogait, ha mások személye, javai vagy a közérdek sérül. Ilyen törvényi korlátozást fogalmaz meg a köznevelési törvény 25. §-ának (3) bekezdése is, mely szerint a házirend előírhatja az óvodába, iskolába, kollégiumba a gyermekek, tanulók által bevitt dolgok megőrzőben, öltözőben való elhelyezését vagy a bevitel bejelentését. A házirend az óvodába járáshoz, a tanulói jogviszonyból, kollégiumi tagsági viszonyból származó kötelezettségek teljesítéséhez, jogok gyakorlásához nem szükséges dolgok bevitelét megtilthatja, korlátozhatja vagy feltételhez kötheti. Ha az előírt szabályokat megszegik, a bekövetkezett kárért a nevelési-oktatási intézmény nem felel.

Az említett korlátozás azonban nem jelent teljes körű, általános felhatalmazást. Fontos látni, hogy e jogszabályhely alapján az iskolák nem tilthatnak ki tetszőlegesen mindenféle, a

tanuláshoz nem szükséges tárgyat. Annak a döntésnek, hogy valamit kitiltanak, ésszerűnek kell lennie, soha nem lehet önkényes. Általánosságban elmondható, hogy azok a tárgyak, amelyeket az emberek az adott helyre általában magukkal visznek, nem tilthatók ki, mert ez indokolatlanul széles mértékben korlátozná a tulajdonhoz fűződő alkotmányos alapjogot. Álláspontunk szerint napjainkban a mobiltelefon olyan használati eszköz, amelyet az emberek – így a tanulók is – rendszeresen hordanak, folyamatosan használnak, és maguknál tartanak szinte mindig.

A tanulói jogviszonyból származó jogok és kötelezettségek gyakorlásához, teljesítéséhez nem szükséges dolgok bevitelének megtiltása, korlátozása vagy feltételhez kötése két jogkövetkezményében élesen elkülönülő csoportra bontható. Egyrésztől kitilthatóak az olyan dolgok, amelyek valamely a jogszabályban előírt tanulói jogot sértenek, illetve nevesített tanulói kötelezettséggel ellentétesek. Például a tanulók egészségére, illetve testi épségére veszélyes dolognak az oktatási intézménybe való behozatalát megtilthatja az iskola házirendje. Egy ilyen dolognak az intézménybe való bevitele ugyanis többek között sérti a tanulónak a köznevelési törvény 46. § (3) bekezdésében külön nevesített jogát, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák őket. Emellett a tanuló cselekményével megsérti a köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésében előírt kötelezettségét, hogy óvja saját és társai testi épségét. Ha a pedagógus ilyen tárgy behozatalát észleli, akkor azt természetesen elveheti a tanulótól, ami egyébként a törvény 62. § (1) bekezdéséből is adódik, miszerint a pedagógusnak kötelessége, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával. A fentiek értelmében tehát a pedagógus az egészségre, illetve a testi épségre veszélyes dolgokat a tanulótól elveheti és azokat a dolog jellegéből adódóan csak a szülőnek, illetve hatósági személynek adhatja ki. Továbbá az ilyen esetekben, mivel a tanuló kötelességszegést követett el, vele szemben fegyelmező intézkedés alkalmazása, illetve fegyelmi eljárás megindítása is indokolt lehet.

Ettől teljesen elkülönülő, másik esetkör, amikor az iskola a köznevelési törvény fent idézett 25. § (3) bekezdése alapján azért tiltja vagy korlátozza, illetve köti feltételhez egy tárgynak az iskolába történő behozatalát, hogy ezzel saját kárfelelősségét csökkentse. Ha egy dolognak az iskolában történő birtoklása nem sért, illetve veszélyeztet törvényben nevesített jogot, illetve a pedagógus nem kapott törvényi felhatalmazást a tulajdonjog ilyen mértékű korlátozására, akkor a tárgyat a tanulótól nem veheti el. A köznevelési törvény előbb említett (25. § (3) bekezdés) rendelkezése csupán az intézmény kárfelelősségének mérséklésére hivatott. A jogszabály céljából következik, hogy amennyiben a tanuló a házirend előírásának ellenére a tárgyat az iskolába beviszi, annak bevitelét nem jelenti be, illetve a dolgot nem kívánja a megőrzőben elhelyezni, attól még nem sújtható a dolog elvételével vagy bármely más fegyelmező intézkedéssel. Ilyen jellegű szabályozás ugyanis túlzott mértékben korlátozná a tulajdonjogból eredő és a tulajdonost illető rendelkezési jogosultságot. A törvény azért

nevesíti külön a jogkövetkezményt, a kárfelelősségnek a szándékos károkozásra történő korlátozását, mert ebben az esetben csak ilyen szinten szeretné az alapjogot korlátozni. Ennek megfelelően az intézmény házirendjében kitilthatóak például a feltűnően nagy értékű mobiltelefonok, csakúgy mint a nagy értékű ékszerek. Azonban, ha a pedagógus azt észleli, hogy a tanuló ennek a szabálynak a megszegésével tart magánál ilyen tárgyat, akkor a tanulótól nem veheti el a dolgot, a pedagógusnak csupán fel kell hívnia a gyermek figyelmét, hogy ha a fenti szabályt nem tartja be, akkor a dologban keletkezett kárért az intézmény csak szándékos károkozás esetén felel. A pedagógus emellett felhívhatja a kiskorú tanuló törvényes képviselőjének a figyelmét, hogy a gyermeknél az iskolából kitiltott tárgyat láttak. Azonban a törvény csak a szülőt hatalmazza fel arra, hogy a kiskorú gyermek tulajdona felett rendelkezessen, ezért ha a szülő nem kívánta megakadályozni, hogy a gyermek az adott tárgyat az iskolába elvigye, ennek felülbírálatára a pedagógus nem jogosult.

Egy szülő panaszában leírta, hogy középiskolás gyermeke intézményében a házirend tartalmazza, hogy tanórák előtt a telefont ki kell tenni a tanári asztalon lévő dobozba. Mivel volt rá példa, hogy az egész doboz leesett az asztról, a tanuló a telefont kabátja zsebében tartja kikapcsolva. Előfordult azonban az is, hogy tanórán használta a telefonját. Először ezért elvették tőle azt, és csak a szülőnek adták vissza, mikor bement érte az iskolába. A következő alkalommal rovót kapott a használatért, és felmerült vele szemben a fegyelmi eljárás megindítása, a tanulói jogviszony megszüntetése is. A szülő ennek szabályairól érdeklődött.

Tájékoztattuk a tulajdonhoz való joggal összefüggő álláspontunkról, továbbá arról, hogy a fentiekben vázolt jogi álláspontban foglaltak nem jelentik azt, hogy a tanulók ne lennének felelősségre vonhatók, ha tanórán nem a tananyaggal, hanem bármi mással, így a mobiltelefonjukkal foglalkoznak. A nevelési-oktatási intézményekben ugyanis a pedagógus kötelezettsége, hogy a tanítás zavartalanságát biztosítsa. Ennek keretében, amennyiben a rend másképpen nem biztosítható, elveheti a tanulóktól azt a zavaró eszközt, amely megakadályozza, hogy a tanuló vagy társai a tanulásra koncentrálhassanak. Ez az intézkedés a tulajdonjog jogszerű korlátozásának minősül. Figyelemmel kell lenni azonban a jogkorlátozás céljára. Mivel a cél az volt, hogy a tanuló ne mással, hanem az órai anyaggal foglalkozzon, a korlátozás – a dolog elvétele – is csak addig terjedhet, amíg ez a cél fennáll. Ez a gyakorlatban azt jelenti, mihelyt az órának vége, a cél megszűnt, a dolgot vissza kell adni, ilyenkor a pedagógus a tanuló tulajdonában lévő tárgyat nem tarthatja többé magánál. Amennyiben a tanuló mobiltelefonjával akadályozza a tanítást, tőle a mobiltelefon elvehető, azonban amikor a foglalkozásnak vége, a pedagógus köteles azonnal visszaadni a dolgot tulajdonosának. A pedagógus tehát jogszerűen nem zárhatja el a tanuló mobiltelefonját. Más szankcióval, úgymint fegyelmező intézkedésekkel és fegyelmi eljárással kell a tanulót a jogkövető magatartásra rábírni. A tanulót ugyanis a dolog jogos birtokosának kell tekinteni, akit a Polgári Törvénykönyv szerint megillet a birtokvédelem azokkal szemben, akik őt birtokától jogalap nélkül megfosztják. A tanórát zavaró helyzet megszüntetése és a többi tanuló tanuláshoz való jogának védelme jogalapot biztosít a dolog elvételére. Azonban amint ez az állapot megszűnt (azaz a legkésőbb a tanóra végén) a pedagógus jogalap nélkül birtokolja a dolgot és a Polgári Törvénykönyv szerint köteles azt a birtoklásra jogosultnak, ebben az esetben a tanulónak kiadni. Amennyiben ezt nem teszi meg a pedagógus, rosszhiszemű birtokossá válik, és felelős lesz minden olyan, a dolgot érintő kárért, ami a jogosultnál nem következett volna be. (357/2016/OJBIT)

A magántulajdonhoz való jog szabályozásával összefüggésben merült fel a pedagógus felelőssége abban az esetben, ha a tanulótól ellopják a tulajdonát képező telefont.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy gyermekétől az osztálykiránduláson ellopták a telefonját, ám a pedagógus nem értesítette őt, és nem nyújtott lelki támaszt az eset után a 16 éves tanuló számára. Tájékoztattuk a tulajdonhoz fűződő joggal kapcsolatos fenti álláspontunkról. A köznevelési törvény 59. §-ának (3) bekezdése szerint az óvoda, az iskola, a kollégium, a gyakorlati képzés szervezője a gyermeknek, tanulónak az óvodai elhelyezéssel, tanulói jogviszonnyal, kollégiumi tagsági viszonnyal, gyakorlati képzéssel összefüggésben okozott kárért vétkességére tekintet nélkül, teljes mértékben felel. A kártérítésre a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) rendelkezéseit kell alkalmazni azzal a kiegészítéssel, hogy a nevelési-oktatási intézmény vagy a gyakorlati képzés szervezője felelőssége alól csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a kárt a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. Nem kell megtéríteni a kárt, ha azt a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. E rendelkezések szerint az iskola csak az általa okozott kárért tartozik felelősséggel. Bűncselekmény elkövetése esetén pedig az iskolának, pedagógusnak nincs feljelentési kötelezettsége. Az a kérdés, hogy a pedagógus helyesen járt-e el a gyermekkel történtek kezelésekor, megfelelő lelki támaszt nyújtott-e a számára, nem jogi vizsgálat tárgya. (401/2016/OJBIT)

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének VII. cikke szól a lelkiismereti és vallásszabadságról. Eszerint mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa. Ezen jog alapján a köznevelési törvény lehetőséget teremt arra, hogy a magyar köznevelési rendszerben egyházi köznevelési intézmények működjenek, melyek működése során a köznevelési törvény által megengedett esetekben sajátos szabályok alapján működhetnek.

A köznevelési törvény 31. §-a a következő rendelkezéseket tartalmazza:

(1) Az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények az e törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket.

(2) Ha a nevelési-oktatási intézményt a 2. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott személy tartja fenn:

a) a nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett intézményként működhet, és ennek megfelelően a gyermekek vagy a tanulók felvételének előfeltételeként kikötheti valamely vallás, világnézet elfogadását, és ezt felvételi eljárás keretében vizsgálhatja,

b) nem kell alkalmazni a gyermekek, tanulók felvételével kapcsolatos rendelkezések közül a kötelező felvételre vonatkozó rendelkezéseket, valamint az osztály-, csoportlétszámokat meghatározó rendelkezéseket a maximális létszámra vonatkozó rendelkezések kivételével,

c) az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása - írásbeli megállapodásban - fizetési kötelezettséghez köthető, az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony megszüntetésével kapcsolatosan - írásbeli megállapodásban - az 53. § (1)-(10) bekezdésében foglaltaktól el lehet térni,

d) a fenntartó pályáztatás és további eljárás nélkül is adhat intézményvezetői megbízást, nem kell alkalmazni a 67. § (7) bekezdésében és a 83. § (3) bekezdés e) pontjában foglaltakat,

e) a nevelési-oktatási intézmény - a fenntartó, óvoda esetében a települési önkormányzattal, más köznevelési intézmény esetében az oktatásért felelős miniszterrel kötött írásbeli szerződés (a továbbiakban: köznevelési szerződés) alapján - részt vehet az e törvényben meghatározott köznevelési közszolgálati feladatok megvalósításában,

(4) A köznevelési szerződés keretei között a nevelés és oktatás a gyermekek, tanulók számára térítésmentessé válik, továbbá a gyermekek, tanulók felvételére alkalmazni kell azokat a szabályokat, amelyek az állami, települési önkormányzati nevelési-oktatási intézményekre vonatkoznak, és nem lehet alkalmazni a (2) bekezdés c) pontjában foglaltakat.

További eltéréseket enged a köznevelési törvény 32. §-a:

(1) Ha a nevelési-oktatási intézményt egyházi jogi személy vagy a vallási tevékenységet végző szervezet tartja fenn:

a) a pedagógusok és egyéb munkavállalók alkalmazása során világnézeti és hitéleti szempontokat érvényesíthet, alkalmazási feltételként írhat elő,

b) az intézményvezető-helyettesek megbízása során a fenntartó egyetértési jogot gyakorol,

c) a fenntartó az iskola számára előírhatja valamely - az oktatásért felelős miniszter által kiadott - kerettanterv választását és meghatározhatja az intézményben használható tankönyveket, taneszközöket,

d) pedagógiai programjába beépítheti a vallási, világnézeti elkötelezettségnek megfelelő ismereteket, helyi tantervébe a vallási közösség tanításának megfelelő tartalmú hitoktatást építhet be,

e) korlátozhatja, kizárhatja a 63. § (1) bekezdés d) pontjában szabályozott jog gyakorlását,

f) SZMSZ-ében és házirendjében a vallási közösség tanításával összefüggő viselkedési és megjelenési szabályokat, kötelelességeket, jogokat és hitéleti tevékenységet írhat elő,

g) az f) pont szerint meghatározott kötelelességek megszegése, elmulasztása miatt a gyermek, tanuló és a pedagógus ellen fegyelmi eljárás indítható,

h) és az iskola tananyagában a hittan mint tantárgy szerepel, az állami intézményekre megállapított pedagóguslétszámon felül alkalmazott hitoktatónak, hittantanárnak egyházi felsőoktatási intézményben vagy a vallási tevékenységet végző szervezet által fenntartott felsőoktatási intézményben szerzett hitoktatói, hittantanári vagy a hitélettel kapcsolatos felsőfokú képesítéssel vagy pedagógus szakképzettséggel és az egyházi jogi személy által kibocsátott hitoktatói képesítéssel, továbbá a bevett egyház belső szabálya alapján illetékes egyházi jogi személy vagy a vallási tevékenységet végző szervezet általi megbízással kell rendelkeznie,

i) a nevelési-oktatási intézmény SZMSZ-e, házirendje, valamint a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programja a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé,

j) az etika tantárgy hittan tantárggyal kiváltható, amennyiben az iskola pedagógiai programja a hittan tantárgy vonatkozásában tartalmazza a Nat-ban az etikára meghatározott fejlesztési követelményeket és tartalmakat.

(2) Ha a vallási közösség a Kormánnyal a köznevelési feladatok ellátására is kiterjedő megállapodást kötött, a nevelési-oktatási intézmény székhelye szerint illetékes kormányhivatal, óvoda esetén a települési önkormányzat részére megküldött egyoldalú nyilatkozatával vállalja az állami, önkormányzati feladatellátásban való közreműködést, valamint kötelezettséget vállal a tanulók felzárkóztatására vonatkozó feladatok ellátására. Az egyoldalú nyilatkozat alapján a kormányhivatal a nevelési-oktatási intézményt felveszi a köznevelés-fejlesztési tervbe. A Magyar Katolikus Egyház az egyoldalú nyilatkozat megtételére nemzetközi szerződés alapján jogosult. Az egyoldalú nyilatkozat megtételére a belső egyházi jogi személy is jogosult.

Egy egyházi iskolában tanuló diák kérte hivatalunk állásfoglalását azzal összefüggésben, hogy milyen jogosultságokkal bírnak az egyházi fenntartású intézmények, hogyan biztosítják a köznevelési jogszabályok a tanulók alkotmányos jogainak érvényesülését. Véleménye szerint a miséken, imákon való részvételnek fakultatívnak kellene lenni, az értékelésnek és az intézménybe történő felvételnek pedig függetlennek a hitéletben való részvételtől. Különösen abban az esetben, ha a településen lévő öt középiskola közül három egyházi fenntartásban működik.

A fentiek szerint az egyházi köznevelési intézmények sajátos szabályok alapján működhetnek, melyeket vallási, világnézeti elkötelezettség mentén alakíthatnak ki. Szabadságuk korlátját jelenti, ha köznevelési megállapodást kötnek az oktatásért felelős miniszterrel, melynek keretei között a nevelés és oktatás a gyermekek, tanulók számára térítésmentessé válik, továbbá a gyermekek, tanulók felvételére alkalmazni kell azokat a szabályokat, amelyek az állami, települési önkormányzati nevelési-oktatási intézményekre vonatkoznak, és nem lehet alkalmazni a 31. § (2) bekezdés c) pontjában foglaltakat (mely a tanulói jogviszony keletkezésével, megszűntetésével kapcsolatos szabályokat fogalmaz meg). Abban az esetben, ha a szülő választása szerint egyházi intézménybe íratta gyermekét, úgy a beíratással vállalja és elfogadja a nyilvános intézményi szabályzatokban foglaltakat. Más a helyzet, ha a gyermeket a szülő állami intézménybe íratta be, ám a tanulói jogviszony tartama alatt kerül sor a fenntartói jog átadására. Erre az esetre tartalmazza a köznevelési törvény 74. § (3) bekezdése, hogy ha a köznevelési közfeladat ellátása vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelési, nevelési-oktatási intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján történik, a szerződés megkötése nem mentesít a feladatellátási kötelezettség alól azon gyermekek tekintetében, akiknek a szülei nem akarják vallási, világnézeti szempontból elkötelezett óvodába, iskolába járatni gyermeküket. Az állami intézményfenntartó központ, óvoda átadása esetében a települési önkormányzat, gondoskodik arról, hogy ezekre a szülőkre, gyermekekre, tanulókra a köznevelési szerződés miatt a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelésben, nevelésben-oktatásban való részvételhez fűződő joguk érvényesítésében aránytalan teher nem hárulhat. Akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. Az állami intézményfenntartó központ akkor tehet javaslatot az oktatásért felelős miniszternek, hogy az intézmény átadásával egyidejűleg kössön köznevelési szerződést a vallási,

világnézeti tekintetben elkötelezett nevelést-oktatást folytató fenntartóval, ha az iskola állami tulajdonban van, vagy a tulajdonos települési önkormányzat az átadásról döntött, és a nevelést-oktatást, a szakképzést a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelést-oktatást igénylő tanulók számára változatlan színvonalon biztosítja. (431/2016/OJBIT)

Az Alaptörvényben megfogalmazást nyer, hogy mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. Ebben az évben sok panasz érkezett hivatalunkhoz, melyekben a személyes adatok védelméhez való jog sérelme merült fel. E panaszok vizsgálatának alapját az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) rendelkezései jelentik. Az Infotv. 3. § 2. pontja alapján személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Infotv. 3. § 10. pontja alapján adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése. Adatkezelő pedig e § 9. pontja szerint az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja.

Ebben az évben több panasz is érkezett, mely a térfigyelő kamerák köznevelési intézményekben történő felszerelésével állt kapcsolatban.

Az Infotv. alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli. Az Infotv. 4. § (1)-(2) bekezdései szerint személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A személyes adat csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelhető. A köznevelési intézményben kamerák elhelyezésére törvény felhatalmazást nem ad, mivel a hatályos magyar jogban törvény csak kevés szervezetet jogosít fel arra, hogy ilyen kamerákat üzemeltessenek, az érintettek hozzájárulásának beszerzése pedig a gyakorlatban nem megvalósítható, hiszen ebben az esetben az iskolában megforduló összes személy (tanulók, szülők, pedagógusok,

iskolai alkalmazottak stb.) hozzájárulása szükséges lenne. A hozzájárulást képviselőre jogosult, néhány fős tanács (pl. szülőtanács) beleegyezése nem pótolhatja. A felvételek rögzítése a fentiek alapján adatvédelmi problémákat vet fel, hiszen a megfigyelt eseményeket, és ezzel egyes személyek adott helyen való jelenlétét, magatartását, tevékenységét - azonosítható, és a későbbiekben visszakereshető módon - rögzítik, tárolják. Személyes adatokat is tartalmazó felvételek rögzítése és meghatározott ideig történő tárolása azonban csak az Infotv.-ben szabályozott esetekben és módon jogszerű. A fentieknek megfelelően álláspontunk szerint biztonsági érdekek érvényesítése a képfelvevő, képrögzítő berendezések használata során az Alaptörvény által is biztosított emberi jog sérelmével valósul meg. Az érintettek személyes adatainak védelméhez való jogát sértő felvétel készítését ezért - törvényi felhatalmazás hiányában - ilyen érdekek nem tehetik indokolttá.

Az Infotv-n kívül a Ptk. 2:48. §-a szerint képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. Nincs szükség az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén. A 2:43. § g) pontja pedig kimondja, hogy a személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése.

Hivatalunkhoz küldött beadványában egy intézményvezető azért kérte állásfoglalásunkat, mert egy települési önkormányzat az önkormányzati tulajdonú iskolai épületben, az iskola által használt területen (az iskola udvara) kamerákat szereltetett fel.

A beadvány nyomán vizsgálatot indítottunk, mely során nyilatkozatot kértünk a polgármestertől. A polgármester tájékoztatása szerint a két intézmény, az önkormányzat által fenntartott óvoda és AMK (családi napközi, könyvtár) valamint a KLIK által fenntartott iskola egy épületben, műszakilag szét nem választhatóan működik, az épület adottságai nem teszik lehetővé a teljes szétválasztást, közösen használt folyosókkal, tornateremmel, iskolaudvarral. A közösségi téren olyan jelentős beruházásokat valósított meg az önkormányzat, amelyek vagyónvédelméhez nem férhet kétség. A polgármester elmondása szerint az a tapasztalat, hogy a kamerarendszer mind az iskola, mind az önkormányzat érdekeit szolgálja, felszerelése óta gyakorlatilag megszűntek azok a rongálások, amelyek heti szinten javítási feladatot jelentettek (kilincs-leszaggatás, firkálás a falra, kukatörés stb.). A polgármester szerint az iskola dolgozói is tapasztalhatták azt a bűnmegelőzési visszatartó erőt, amelyet egy-egy kamera felszerelése tud előidézni, és a kezdeti idegenkedést biztonságérzet váltotta fel, hiszen az idő igazolta: a kamerarendszer által készített felvételekhez a hozzáférés szabályozott, azt „bárki” nem nézheti vissza. Nyilatkozata szerint, a térfigyelő kamerák használata minden esetben megfelel az oktatási jogok biztosa kezdeményezésében leírt jogszabályi rendelkezéseknek.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, és összevetettük a jogszabályokkal. Az Infotv. fentebb ismertetett szabályaiból következik, hogy, mivel a térfigyelő kamerák által készített és közvetített felvételek – amennyiben azon a személyek felismerhetők, azonosíthatók – személyes adatokat tartalmaznak, ezért a térfigyelő rendszer alkalmazása, működtetése adatkezelésnek minősül. Álláspontunk szerint az iskola bejáratánál lehet elhelyezni olyan kamerát, amely a képeket nem rögzíti, hanem az általa közvetített képet közvetlenül egy monitoron keresztül lehet figyelemmel kísérni. Ez

gyakorlatilag egy személyes megfigyelést helyettesítő technikai berendezés, bár több is annál, mivel a technika segítségével (pl. ráközelítés) szélesebb körű megfigyelést tesz lehetővé, mint a személyes jelenlét. Azonban ebben az esetben is – az Infotv.-ben foglaltak szerint – tájékoztatni kell az érintetteket a megfigyelés tényéről és annak módjáról. Az Infotv. 20. § (1)-(2) bekezdései értelmében ugyanis az érintettel az adatkezelés megkezdése előtt közölni kell, hogy az adatkezelés hozzájáruláson alapul vagy kötelező. Az érintettet az adatkezelés megkezdése előtt egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, arról, ha az érintett személyes adatait az adatkezelő a 6. § (5) bekezdése alapján kezeli, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is. Ennek megfelelően biztosítani kell tehát, hogy a kamera ne titkos megfigyelő eszközként, hanem az ellenőrzésre jogosult jelenlétének helyettesítőjeként szolgáljon, ezért jól láthatóan kell elhelyezni és egyéb úton is fel kell hívni az érintettek figyelmét a jelenlétére. A fentiekre tekintettel a 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (7) bekezdésében biztosított hatáskörünknel fogva azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény működtetőjének képviselője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy oktatási intézmény területéről ne készítsen felvételeket ezek rögzítésére alkalmas térfigyelő kamera, továbbá a térfigyelő kamera használata, felvételek készítése minden esetben a fenti jogszabályi rendelkezések figyelembe vételével történjen. A polgármester kezdeményezésünket elfogadta, az ügyet lezártuk. (180/2016/OJBIT)

A fentiekben kifejtett álláspontunkról tájékoztattuk az alábbi ügyekben hozzánk fordulókat.

Egy beadványozó arról érdeklődött, hogy az iskolában gyakori lopások megakadályozása érdekében lehetséges-e kamerák felszerelése. (695/2016/OJBIT)

Egy köznevelési intézmény alkalmazottja azt sérelmezte beadványában, hogy az iskola, ahol dolgozik, kamerával felszerelt, melynek használatáról nem kaptak semmiféle tájékoztatást. (624/2016/OJBIT)

Nemcsak a kamerák elhelyezése sértheti az oktatási szereplők személyes adatok védelméhez fűződő jogát, hanem a nevelési-oktatási intézményekben kialakuló számos más helyzet érintheti e jogok körét.

A beadványozó hivatalunk állásfoglalását kérte azzal kapcsolatban, hogy helyénvaló-e, hogy több iskola honlapján szerepel az iskola tanulóinak névjegyzéke, számos helyen fényképpel illusztrálva. Tekintettel arra, hogy a fényképek személyes adatot tartalmaznak, nyilvánosságra hozataluk, az iskolai honlapon való megjelenítésük adatkezelésnek minősül. Az Infotv. 5. § (1) bekezdésében foglaltak szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli. Mivel jelen esetben nincs szó törvényi felhatalmazásról, ez azt jelenti tehát, hogy minden érintett hozzájárulását be kellene szerezni a fényképek honlapon való közzétételéhez. Cselekvőképtelen kiskorú (14 év alatti) érintettek esetén a törvényes képviselő hozzájárulása, korlátozottan cselekvőképes kiskorú (14-18 év) érintettek esetén az érintett és a törvényes képviselő

hozzájárulása lenne szükséges. A hozzájárulás lehet általános, vagy egy rendezvényre (pl. farsang, osztálykirándulás) vonatkozó. Azonban itt is figyelembe kell venni, hogy a hozzájárulás visszavonásig érvényes, vagyis ha valaki – akinek fényképe az általános hozzájárulás következtében felkerült a honlapra – egy adott kép esetében a hozzájárulást visszavonja, a képet kérésére azonnal törölni kell. Az Infotv-n kívül a Ptk. 2:48. §-a tartalmaz ezzel kapcsolatos rendelkezést, amely szerint képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. (277/2016/OJBIT)

Egy települési önkormányzat drogrevenziós tanácsadó testületének képviselőjében kérték állásfoglalásunkat a település köznevelési intézményeiben végzendő felméréssel kapcsolatban. A felmérés önkéntes és anonim lenne, melynek célja annak feltérképezése, hogy mennyire vannak jelen a diákok életében a legális és illegális drogok. A testület a kérdőíves felmérés elindítása előtt annak jogszerűségéről kérte az oktatási jogok biztosa állásfoglalását. Korábbi vizsgálatunk során a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (továbbiakban: NAIH) tájékoztatását kértük hasonló témában, állásfoglalásunkat a NAIH véleménye alapján alakítottuk ki.

Az Infotv. 5. § (1) bekezdésére tekintettel személyes adat törvényi felhatalmazás vagy az érintett hozzájárulása alapján kezelhető. A konkrét esetben törvényi felhatalmazás hiányában az érintett hozzájárulásán alapulhat az adatkezelés. Az információs önrendelkezési jog korhatárát az Infotv. 6. § (3) bekezdése a 16. életévben határozza meg. A diákok életkorától függően a 16. életévét be nem töltött kiskorú esetén az érvényes jognyilatkozathoz a törvényes képviselő beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges. A 16. életévét betöltött kiskorú esetén a hozzájárulás közvetlenül az érintettől szerezhető be. A hozzájárulás az Infotv. 3. § 7. pontja szerint az érintett akaratának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok kezeléséhez. Ez egyben azt is jelenti, hogy a diák nem kényszeríthető arra, hogy a kérdőívet kitöltse, illetve nem hozható olyan helyzetbe, ami azt sugalmazza számára, hogy ez egy elvárás akár az oktatási intézménytől, akár harmadik személytől. A megfelelő tájékoztatás követelményét az Infotv. 20. § (2) bekezdése határozza meg. Ennek megfelelően az adatalanyt az adatkezelés megkezdése előtt az adatkezelés minden lényeges körülményéről tájékoztatni kell, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamánál, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is. Tekintettel arra, hogy kiskorú személyek érintettek, életkortól függetlenül a gyermeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a kérdést a szülővel, törvényes képviselővel megbeszélhesse, és csak ezután adja vagy tagadja meg a hozzájárulását. A megfelelő álláspont kialakításához szükséges, hogy a szülő megismerhesse a kitöltendő kérdőívet. Továbbá amennyiben a felmérésre szervezeten az oktatási intézményben kerül sor, (így elkerülhetetlen, hogy arról az oktatási intézmény vezetőjét tájékoztassák és engedélyt kérjenek).

Az adatkezeléssel érintett személyes adatok köre releváns abban a tekintetben, hogy amennyiben az különleges adatokat érint, úgy szigorúbb szabályok alkalmazandóak. Az Infotv. 3. § 3. pontja tartalmazza a különleges adatok meghatározását, így a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat különleges adatnak minősül. Az Infotv. 5. § (2) bekezdése alapján különleges adat csak az érintett írásbeli hozzájárulása vagy a törvény felhatalmazása alapján kezelhető. Az adatkezelés vonatkozásában

további követelményt fogalmaz meg az Infotv. 4. §-a, amelyre tekintettel személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie. Amint az adatkezelés célja megvalósult, a személyes adatokat törölni kell, továbbá csak a cél eléréséhez szükséges adatok kezelhetők. Az adatkezelés során továbbá érvényesülnie kell az adatminimum elvének is. Ennek értelmében csak olyan személyes adat kezelhető, amely a cél eléréséhez feltétlenül szükséges. Amennyiben a kutatás módszertana azt megengedi, úgy az adatokat már anonimizált formában kell felvenni. Felhívtuk a figyelmét arra is, hogy az anonimizálás nem pusztán a név mellőzését jelenti, ennek során az vizsgálendő, hogy az adatok alapján az érintett beazonosítható-e. Előfordulhat ugyanis az, hogy egyes jellemzők, tulajdonságok alapján természetes személyazonosító adatok hiányában is jól azonosítható az érintett. Tájékoztatottuk a hozzánk fordulókat, hogy a kérdőívek kitöltése során az adatgyűjtés jogszerűsége akkor valósul meg, ha a fenti rendelkezések érvényesülnek. (297/2016/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű státusszal kapcsolatos adatok szintén személyes adatok, amelyek megjelenítése és ezáltal nyilvánossá tétele a bizonyítványban sértheti a tanuló oktatási jogait.

Egy pedagógus azért fordult hivatalunkhoz, mert az év végi bizonyítványok kitöltése során olyan probléma merült fel számára, melynek megoldására a jogszabályokban nem talált megnyugtató megoldást. Előadta, hogy az általa tanított osztályban több sajátos nevelési igényű tanuló is van. Közülük azoknak, akiknek mentesítése van bizonyos tantárgyak értékelése és minősítése alól, azoknak ezt a tényt feltüntette a bizonyítványban megfelelő záradékot alkalmazva. Kérdése az volt, hogy a sajátos nevelési igény tényét fel kell-e tüntetni a bizonyítványban azon tanulóknak esetében, akik ugyan sajátos nevelési igényűek, de a szakértői bizottság a szakvéleményben nem tett javaslatot arra vonatkozóan, hogy mentesíteni kell őket az értékelés és minősítés alól, így más társaikkal azonos feltételek mellett szerzik meg bizonyítványukat. (510/2016/OJBIT)

Egy szülő panasszal élt hivatalunknál, mert gyermeke bizonyítványában az iskola a jegyzet rovatban feltüntette, hogy a tanuló az évfolyam követelményeit a szakvéleményének figyelembe vételével készített egyéni fejlesztési terv alapján teljesítette és e követelmények alapján lett értékelve. A szülő meglátása szerint ez a bejegyzés a későbbiekben jelentősen befolyásolhatja gyermekének iskolaválasztási lehetőségeit. (349/2016/OJBIT)

A kérdés kapcsán az illetékes főosztály álláspontjára alapozott tájékoztatást adtunk a szülőknek. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (továbbiakban: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet) rendelkezik arról, hogy az iskola által kötelezően használt tanügyi dokumentumoknak mit kell tartalmazni. A tanulóra vonatkozó dokumentumok közül a jogszabály két esetben nevesíti azt, hogy a sajátos nevelési igényű, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel összefüggő szakértői véleménnyel kapcsolatos adatokat fel kell tüntetni. Ha az iskola beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vagy sajátos nevelési igényű tanuló nevelését, oktatását is ellátja, a beírási naplóban fel kell tüntetni

a szakvéleményt kiállító nevelési tanácsadói feladatot, a szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény, nevét, címét, a szakvélemény számát és kiállításának keltét, az elvégzett felülvizsgálatok, valamint a következő kötelező felülvizsgálat időpontját. Ha az iskola sajátos nevelési igényű tanuló nevelés-oktatását is ellátja, a törzslapon fel kell tüntetni a szakvéleményt kiállító szakértői bizottság nevét, címét, a szakvélemény számát és kiállításának keltét, a felülvizsgálat időpontját. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 96. §-a tételesen felsorolja a bizonyítvány tartalmi elemeit. A bizonyítványban sajátos nevelési igénnyel kapcsolatos adatok, információk feltüntetésére nem ad felhatalmazást a jogszabály. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 1. melléklet II. pontja tartalmazza az iskolák által használható záradékokat. Igaz ugyan, hogy a jogszabály lehetővé teszi az iskola számára, hogy saját záradékokat alakítson ki, azonban ezek nem szabályozhatnak olyan kérdéseket, amelyek a fent említett felsoroláson túlterjeszkednek.

Álláspontunk szerint az iskola a tanuló bizonyítványába a beilleszkedési, tanulási magatartási zavarral kapcsolatos bejegyzést nem tehet. Az arra vonatkozó adatokat a korbábban már említett beírási napló és az egyéni törzslap tartalmazza. A szülő ebben az esetben kérheti az iskola igazgatójától, hogy a törzslap alapján bizonyítványmásodlatot állítson ki azzal, hogy az a sérelmezett bejegyzést nem tartalmazza.

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Magyarország Alaptörvényének Szabadság és felelősség című fejezete XI. cikke kimondja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 2. §-ának rendelkezése szerint az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve a szakképzésről szóló törvényben meghatározott feltételek szerinti második szakképesítés megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közzolgálati feladata. Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő más fenntartású intézményben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes. A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról rendelkező 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet) 33. § (1) bekezdése széleskörűen határozza meg a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy kötelezővé teheti-e az iskola a színházbérlet vásárlását vagy az iskola emblémájával ellátott pólóvásárlást. Valamint jogosan szednek-e az intézményben sportkörü díjat, holott semmilyen sportra nem jár a gyermek, mégis azzal fenyegetik, hogy tartozás esetén nem kaphatja meg a bizonyítványát. A fentieknek megfelelően a pedagógiai program részeként, tanítási, nevelési időben megszervezett programok megszervezésénél a főszabály az ingyenesség. Álláspontunk szerint pedagógiai program előírásaival egyezően, a tanítási, nevelési időben megszervezett program lehet a tanulók számára kötelező, és ebben az esetben ingyenes. Az iskola nem ingyenes szolgáltatásokat is szervezhet, ezek nem a pedagógiai program végrehajtását szolgálják, ekképpen nem kötelezőek, hanem a részvétel és a fizetés önkéntes a tanulók számára. Ezekkel a szolgáltatásokkal kapcsolatban mondja ki a 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 34. § (3) bekezdése, hogy az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék – annak hiányában a szülői szervezet (közösség) az intézményi tanács és iskolában az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget,

amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni. Ezen szolgáltatások igénybe vételét lehet fedezni akár az osztálypénzből is, ha a szülők így döntenek. (606/2016/OJBIT)

A beadványozó arról érdeklődött, hogy köteles-e gyermeke diáksportkörü díjat fizetni, holott nem sportol az iskolában. Tájékoztattuk, hogy az ingyenességgel összefüggésben kifejtetteknek megfelelően a pedagógiai program részeként, tanítási, nevelési időben megszervezett programok megszervezésénél a főszabály az ingyenesség. Álláspontunk szerint a fentieknek megfelelően pedagógiai program előírásainak megfelelően, a tanítási, nevelési időben megszervezett program lehet a tanulók számára kötelező, és ebben az esetben ingyenes. A tanítási időn kívül, költségtérítés ellenében megszervezett, ajánlott rendezvény, foglalkozás viszont nem tehető kötelezővé a tanulók számára. (554/2016/OJBIT, 136/2016/OJBIT)

Sok kérdés, beadvány érkezik hivatalunkhoz az osztálypénz fizetésével kapcsolatban.

Egy szülő arról érdeklődött, kötelező-e osztálypénzt fizetnie gyermeke esetében. A gyermek osztályfőnöke ugyanis megszegyeníti a gyermeket, és kizárja a kirándulásból, amire külön szednek pénzt, azért, mert nem fizetnek osztálypénzt. (284/2016/OJBIT)

Az osztálypénzzel kapcsolatban az alábbi jogi álláspontot alakítottuk ki. A szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek. Ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. Ennek a pénznek a kezelésével megbízhatják akár az egyik pedagógust is. Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek. A polgári jog szabályainak megfelelően tehát az átadott pénzeszközök a szülők tulajdonában maradnak. A szülők megbízzák a pedagógust, hogy azt meghatározott célra fordítsa. A pedagógus önkéntes és ingyenes vállalása alapján közte és a szülők között így létrejön egy polgári jogi jogviszony. A pénzösszegekről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott pedagógustól. Mivel az osztálypénz fizetése minden egyes szülő önálló döntése, így nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, aki nem fizetnek osztálypénzt. Az osztálypénz felhasználása történhet olyan célra, amely minden gyermek együttes, közös érdekét szolgálja. Így például felhasználható a terem dekorálására, a pedagógus által munkájához használt anyagok bővítésére, és számos olyan dologra, melynek gyümölcsét a gyermekek közösen élvezik. Ebben az esetben nem éri hátrány azon gyermekeket, akinek családja nem vállalta a befizetést. Felhasználható az osztálypénz olyan formában is, hogy csak azok a gyermekek részesülnek belőle, akiknek a családja hozzájárult az osztálypénzhez. Ez azonban csak úgy képzelhető el, hogy a nem fizető gyermekek jogai ne sérüljenek. Az osztálypénzből vásárolt, egyenként szétosztott jutalomkönyv – ha a szülők megállapodása esetén csak a befizető gyermekek kapják – nem osztható szét oly módon, hogy a nem fizetők is jelen legyenek, és ne kapjanak ajándékot. Ebben az esetben ugyanis ezek a gyermekek családjuk anyagi helyzete miatt olyan helyzetbe kerülnek, mely számukra méltóságsértő, kellemetlen. Az osztálypénz befizetésének önkéntessége tehát azt jelenti, hogy amennyiben egy szülő nem kíván ennek eleget tenni, erre nem kötelezhető. Így azokon a

szabadon választható programokon, amelyeket ebből finanszíroz a közösség, szintén egyéni döntésük alapján, egyéni befizetés útján vehet részt az osztálypénzt nem fizető szülő gyermeke. A szülői közösség által kezelt pénzügyekbe az osztályfőnöknek, intézményvezetőnek nincs beleszólása. Az ingyenes oktatás elvének tiszteletben tartása mellett az iskola támogatása esetlegesen alapítványán keresztül, a gyermekek részére szolgáltatások bővítése pedig az osztálypénz felhasználásával lehetséges, ám a befizetések kötelezővé tétele ezekben az esetekben nem lehetséges, arra csak önkéntesen kerülhet sor. Ezen előírások alkalmazása alól a szülők széleskörű tájékoztatása sem mentesíti az intézményt.

Az ingyenesség azonban csak az állami feladatellátás vonatkozásában értelmezhető főszabályként. A köznevelési törvény 31. § (2) bekezdésének c) pontja kimondja, hogy, ha a nevelési-oktatási intézményt a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet tartja fenn, az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása - írásbeli megállapodásban - fizetési kötelezettséghez köthető, az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony megszüntetésével kapcsolatosan - írásbeli megállapodásban - az 53. § (1)-(10) bekezdésében foglaltaktól el lehet térni. Az 53. § (2) bekezdése alapján a tanuló tanulói jogviszonyának megszűnését is eredményezheti a fizetési hátralék megléte. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 37. §-a úgy rendelkezik, hogy az egyházi köznevelési intézmény és a magán köznevelési intézmény szolgáltatásainak igénybevételét az köznevelési törvény 31. § (1) bekezdés c) pontja szerinti fizetési kötelezettséghez kötheti, kivéve, ha az egyházi köznevelési intézmény vagy a magán köznevelési intézmény közoktatási megállapodás, köznevelési szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat alapján részt vesz a köznevelési közszolgálati feladatok ellátásában. Az egyházi köznevelési intézmény és a magán köznevelési intézmény fenntartója - az előzőekben foglaltakra figyelemmel - meghatározza azokat a szabályokat, amelyek alapján a köznevelési intézmény vezetője dönt a tandíj mértékéről, az adható kedvezményekről és a befizetés módjáról.

Egy szülői panaszban az érintett azt sérelmezte, hogy gyermeke iskolájában alapítványi hozzájárulást kell fizetniük. A beadvány szerint gyermeke tanulmányainak kezdetekor önkéntes hozzájárulást fizettek a szülők az idegennyelv-oktatás átlagosnál magasabb színvonalá érdekében. Később azonban a szülők egy része nem teljesítette, illetőleg kisebb összegben fizette a hozzájárulást, mert úgy érezték, ez a cél nem valósult meg. A panaszos elmondása szerint a 2014/2015. tanév első szülői értekezletén az osztályfőnök közvetítésével az iskola aláíratott a szülőkkel egy gondviselői nyilatkozatot, mely szerint kötelező jelleggel vállalják a szülők az alapítványi/képzési hozzájárulás befizetését. Ám ezt nem minden szülő írta alá. Ennek ellenére a fizetési kötelezettséget nem vállaló szülők részére is megérkezett az értesítés a tankötelezettségét teljesítő tanuló után fizetendő alapítványi hozzájárulási kötelezettségről. Vizsgálatunk során az intézményvezető nyilatkozatában közölte, hogy a szülőktől kért alapítványi támogatás az intézmény megalakításától létezik, az első öt éves periódusban félévente 10.000,- forintot fizettek a szülők egy közalapítványnak, jelenleg 70.000,-, illetve magasabb évfolyamokon 60.000,-

forint ez az összeg. Az alapítványi támogatás összegéről a közalapítvány kuratóriuma határozatban dönt. Maximális összege minden tanuló esetében a tanulmányi idő teljes időszaka alatt állandó. Elmondása szerint ezen alapítványi támogatás befizetése szükséges az iskola működéséhez, hiszen a korábban kapott anyagi támogatások (a két tanítási nyelvű oktatásért dupla normatíva, a gyakorló iskolai státuszért kiegészítő támogatás, az alapítótól működési támogatás) 2013-tól megszűntek. Arról is tájékoztatott nyilatkozatában, hogy az intézmény kizárólag úgy tud működőképes maradni, ha a szülők teljesítik önként vállalt befizetési kötelezettségüket, illetőleg ha az intézménnyel és a közalapítvánnyal háromoldalú köznevelési megállapodást ír alá az oktatásért felelős minisztérium. Nyilatkozata szerint a problémát a szülői választmány ülésén megtárgyalták. A közös vélemény az volt, hogy mindenkinek tudomása volt arról, hogy magániskolába íratta gyermekét, és az alapítványi befizetés rendszeréről a beiratkozás előtt kellő tájékoztatást kapott.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel és a következő álláspontot alakítottuk ki. A beadványban a szülő arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy 2014/2015. tanév első szülői értekezletén kapták meg azt a gondviselői nyilatkozatot, melyben a fizetési kötelezettséget vállalniuk kellett. Korábban az alapítványi hozzájárulás önkéntes volt. Az intézményvezető arról informált minket, hogy a szülői választmány úgy vélte, mindenkinek tudomása volt arról, hogy magániskolába íratta gyermekét, és az alapítványi befizetés rendszeréről a beiratkozás előtt kellő tájékoztatást kapott. Ezen állítását azonban nem támasztotta alá a korábban érvényben lévő felvételi tájékoztatók szövegével. Az iskola honlapján lévő felvételi tájékoztató tartalmazza a fizetési kötelezettség meglétét, ám a korábbi évek vonatkozásában ezt nem láttuk bizonyítottnak. Az igazgató arról is tájékoztatott nyilatkozatában, hogy az intézmény kizárólag úgy tud működőképes maradni, ha a szülők teljesítik önként vállalt befizetési kötelezettségüket. Az önkéntesség megfogalmazása tehát mind a panaszban, mind az igazgatói nyilatkozatban megjelenik. Az intézményvezető levelében azt közölte, hogy a fizetési kötelezettség maximális összege minden tanuló esetében a tanulmányi idő teljes időszaka alatt állandó. Azonban az, ha a tanuló korábban nem fizetett kötelező hozzájárulást, majd tanulmányai egy pontján köteles lesz hozzájárulást fizetni, ellentmond ezen állításának. Továbbá a korábbi években fennálló önkéntesség és a tartozás megállapítása együtt nem értelmezhetőek.

Tekintettel arra, hogy az érintett iskola egy közalapítvány fenntartásában működő intézmény, a fentiek alapján a tanulói jogviszony fenntartását megállapodással írásbeli fizetési kötelezettséghez kötheti. A dokumentumokból megállapítottuk, hogy a korábban önkéntesen fizetett alapítványi hozzájárulás kötelezővé vált. Mivel a felmenő rendszerben történő változtatás kötelezettsége a köznevelési törvény alapján kizárólag tanulmányi és vizsgakövetelményekkel kapcsolatban áll fenn, így az alapítványi hozzájárulás kötelezővé tétele nem sérti a tanulók oktatási jogait. Ugyanakkor az átmenet a korábbi megoldástól a jelen kötelezettség megállapításáig jól láthatóan feszültségekkel teli helyzetet eredményezett. Jelenleg az intézmény felvételi tájékoztatója tartalmazza a fizetési kötelezettségre vonatkozó tájékoztatást, így az iskola pénzügyi helyzetével kapcsolatos nehézségek megszűnhetnek. A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (271/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény kimondja, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve a szakképzésről szóló törvényben meghatározott feltételek szerinti második szakképesítés megszerzését biztosító első szakmai vizsga

befejezéséig a magyar állam közszolgálati feladata. E jog gyakorlásának kezdőpontja az intézménybe történő felvétel, mely a hivatalunkba érkező panaszok szerint számos esetben vezet jogsértő helyzet kialakulásához.

A köznevelési törvény rendelkezik arról, hogy a szülő gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzetiségi hovatartozására tekintettel szabadon választhat óvodát, iskolát, kollégiumot. A gyermek - ha nem cselekvőképtelen - tizennegyedik életévének betöltésétől a szülő ezt a jogát gyermekével közösen gyakorolhatja. A szabad intézményválasztás jogának kimondása mellett a köznevelési törvény azt is garantálja, hogy egyetlen gyermek, tanuló se kerüljön olyan helyzetbe, hogy óvodáztatási kötelezettségét, tankötelezettségét férőhely hiánya miatt ne tudja teljesíteni. Ennek eszköze a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító intézmény szabályozása.

A köznevelési törvény 8. § (1) bekezdése szerint az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

Egy szülő nem óvodaköteles gyermekét kívánta beírni óvodában, ám helyhiány miatt elutasították. Tájékoztatottuk, hogy amennyiben az óvoda a fenti feltételek teljesülése ellenére elutasította gyermekét, úgy sérültek a jogai, amivel kapcsolatban jogorvoslással élhet az intézmény fenntartójánál. Ám ha az intézmény helyhiány miatt nem tudta a gyermeket felvenni, úgy az oktatási jogok sérelme nem történt meg, hiszen az óvodai nevelés a gyermek hároméves korától kötelező. (559/2016/OJBIT)

Egy beadványozó bölcsődébe járó, még nem óvodaköteles korú gyermek óvodai felvételének elutasítását sérelmezte. Tájékoztatottuk a fentiekről, továbbá arról, hogy a köznevelési törvény 49. §-a alapján az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. A szülő gyermeke óvodai felvételét, átvételét bármikor kérheti, a gyermekek felvétele folyamatos. (663/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Egyetlen esetben korlátozza a köznevelési törvény az intézményvezetők döntési jogát, a körzetes iskola esetében. Az általános iskola ugyanis köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola).

Egy szülő gyermekét egy két tanítási nyelvű általános iskolába szeretne beírni, melynek nem tartoztak a körzetébe. A gyermek ide járt előkészítő foglalkozásokra, részt vett egy képességvizsgálaton, mely szerint megfelelt az iskolaérettség követelményeinek, felvételt nyert az intézménybe,

beiratkozáskor azonban elutasították, mert nem tartoztak az iskola körzetébe. A fentiek alapján tájékoztattuk, hogy mivel nem tartózkodnak életvitelszerűen az iskola körzetében, az intézmény elutasító döntése nem jogsértő, a téves tájékoztatással kapcsolatban azonban lehetősége van jogorvoslattal élni. (294/2016/OJBIT)

Számos esetben a kötelező felvételt biztosító intézmény elutasításának háttérében az áll, hogy a népszerű intézménybe óriási a túljelentkezés, az osztályokba felvehető tanulók száma pedig korlátozott. A köznevelési törvény 4. számú melléklete tartalmazza az osztály- és csoportlétszámra vonatkozó rendelkezéseket. Eszerint általános iskola 1-4. évfolyamán a maximális osztálylétszám 27 fő. Ebben a létszámban a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók a szakértői bizottság javaslatában meghatározott fővel számítva vesznek részt. A köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése szerint az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetőleg a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt.

Egy szülő azt kifogásolta, hogy településükön a népszerűnek számító iskolák körzetében megnő a tanulók száma, mert a szülők, hogy az általuk választott iskolába be tudják írni gyermeküket, ismerősökhöz, rokonokhoz jelentkeznek be, de ténylegesen nem ott laknak. Emiatt egyes iskolák elnéptelenednek, másokban túlszűfoaltság alakul ki. Tekintettel a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító intézmény jogi szabályozására, tájékoztattuk a panaszost, hogy az intézmények nem járnak el jogszerűtlenül, ha a fenti feltételeknek megfelelő jelentkezőket felveszik az iskolába. (453/2016/OJBIT)

Hivatalunkhoz panasz érkezett egy szülőtől, akinek gyermeke a lakóhely szerint körzetes általános iskola 1. évfolyamára kérte felvételét, ám az intézmény férőhely hiányára hivatkozással elutasította a felvételi kérelmet. A szülő felülbírálati kérelmét a fenntartó megvizsgálta, és az iskola döntését helyben hagyta.

Vizsgálatunk során arra kértük a fenntartót, hogy tájékoztasson arról, hogy mely jogszabályra hivatkozással hagyta helyben az intézmény döntését, mely szerint elutasította a gyermek jelentkezését. Nyilatkozatában a fenntartó arról tájékoztatott, hogy az érintett intézményben az épület adta lehetőségek miatt csak két első osztály indítására van lehetőség. Ezek esetében engedélyt adott a fenntartó, hogy a köznevelési törvény adta lehetőséggel élve, a maximális osztálylétszám 20%-os megemelésével 32 fővel induljanak. Tekintettel arra, hogy az intézménybe jelentős túljelentkezés történt, a maximális osztálylétszámra vonatkozó törvényi rendelkezésekre tekintettel 18 tanuló (köztük 7 fő körzeti lakos) jelentkezését el kellett utasítani az intézményvezetőnek. A rendelkezésünkre álló adatokat megvizsgáltuk, összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel, és a következő álláspontot alakítottuk ki. A köznevelési törvény 50. § (6) bekezdése szerint az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik. E törvény 50. §-ának (8) bekezdése szerint a kormányhivatal meghatározza és közzéteszi az iskolák felvételi körzetét, továbbá - a köznevelés-fejlesztési tervvel összhangban - a pedagógiai szakszolgálatot ellátó intézmény működési

körzetét. A felvételi körzetek megállapításához a kormányhivatalnak be kell szereznie az érdekelt települési önkormányzatok véleményét. Tekintettel arra, hogy az iskolák tekintetében a körzetek kialakítása a fentiek értelmében a kormányhivatalok hatáskörébe tartozik, jelzéssel éltünk az illetékes kormányhivatal felé. Tájékoztatottuk, hogy az érintett intézmény esetében az iskolai körzetek kialakítására oly módon került sor, hogy a jogszabály rendelkezései csak valamely jogi norma sérülésével hajthatók végre: vagy a maximális osztálylétszámra vagy a körzetes gyermekek kötelező felvételére vonatkozó rendelkezések sérülnek az általános iskolai felvételnél. Az oktatási jogok megsértésére ebben az esetben azért került sor, mert az érintett iskola körzetében nagyobb a gyermekek száma, mint az iskolai férőhelyeké, és ezen a helyzeten kizárólag a körzetek kialakításáért felelős kormányhivatal tud változtatni. A panaszos egyidejűleg tájékoztatta hivatalunkat arról, hogy az új tankerületi vezető döntése következtében gyermekük felvételt nyert az intézménybe. (435/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban élt panasszal és kérte hivatalunk segítségét, hogy gyermeke felvételét helyhiányra hivatkozással elutasította a körzetes általános iskola. A beadványában foglaltak alapján vizsgálatot indítottunk, ezért az ügyben megkerestük a KLIK illetékes tankerületi igazgatóját, és nyilatkozattételre kértük fel. A nyilatkozat szerint bírósági felülvizsgálatot kezdeményezett a szülő. Az ítélet írásba foglalása még nem történt meg, de a tájékoztatás szerint a határozat tartalmát tekintve a gyermek felvételi kérelmének helyt kell adni. A tankerületi igazgató jelezte azt is, hogy az iskola felvételi körzetében a 2016/2017-es tanévre vonatkozó beiskolázási időszakban váratlanul megemelkedett a körzetes tanulók létszáma, emiatt a következő tanévre vonatkozóan a körzethatárok módosítására tettek javaslatot az illetékes kormányhivatal felé. (370/2016/OJBIT)

Egy szülő kérte hivatalunk állásfoglalását azzal kapcsolatban, hogy jogszerűen utasítja-e el az általános iskola kisebbik gyermekük felvételét úgy, hogy a nagyobb testvér a választott iskola tanulója. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 24. § (5)-(7) bekezdése szerint, ha az általános iskola a felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, köteles először a hátrányos helyzetű tanulók kérelmét teljesíteni a jogszabályban foglalt arányok figyelembevételével. A további felvételi lehetőségről szóló tájékoztatót a helyben szokásos módon - legalább tizenöt nappal a felvételi, átvételi kérelmek benyújtására rendelkezésre álló időszak első napja előtt - nyilvánosságra kell hozni. A hátrányos helyzetű tanulók közül előnyben kell részesíteni azokat, akiknek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye azon a településen vagy kerületben van, ahol az iskola székhelye vagy telephelye, feladatellátási helye található. A hátrányos helyzetű tanulók felvétele után a további felvételi kérelmek elbírálásánál előnyben kell részesíteni azokat a jelentkezőket, akiknek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye azon a településen található, ahol az iskola székhelye vagy telephelye, feladatellátási helye található. Ha az általános iskola - a megadott sorrend szerint - az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján dönt. A sorsolásra a felvételi, átvételi kérelmet benyújtókat meg kell hívni. A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirendben kell meghatározni. A hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók felvételi, átvételi kérelmének teljesítése után sorsolás nélkül is felvehető az a tanuló, akinek ezt különleges helyzete indokolja. Különleges helyzetnek minősül, ha a tanuló szülője, testvére tartósan beteg vagy fogyatékkal élő, vagy testvére az adott intézmény tanulója, vagy munkáltatói igazolás alapján szülőjének munkahelye az iskola körzetében található, vagy az iskola a lakóhelyétől, ennek

hiányában tartózkodási helyétől egy kilométeren belül található. A fentieknek megfelelően az iskola tanulójának testvére - amennyiben nem a körzeti iskolába jelentkeznek - nem élvez elsőbbséget a többi gyermek előtt, a testvéri helyzet figyelembe vételére a fenti sorrend betartása után lehet lehetőség. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdése alapján az iskola pedagógiai programja határozza meg a felvétel és az átvétel - köznevelési törvény keretei közötti - helyi szabályait. Javasoltuk, hogy a fentiek mellett a beadványozó tanulmányozza az intézmény pedagógiai programjának vonatkozó rendelkezéseit. (658/2016/OJBIT)

A lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító intézmény szabályai intézmények közötti átvétel esetén is irányadóak. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés n) pontja szerint a tanuló joga különösen, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. Az 50. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. E § (6) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik.

Egy szülő az iskolaváltás lehetőségeiről érdeklődött. A panaszos szerint a település iskolájában gyakran van piszkálódásnak kitéve a gyermeke, de nem vált áldozattá, hanem megvédte magát. Emiatt gyakran kapott beírást, figyelmeztetést. A kialakult helyzet miatt a szülő és gyermeke iskolaváltáson gondolkodnak. Mivel a településen egy iskola van, szeretné valamely fővárosi iskolába átíratni gyermekét. A fentiek alapján tehát bármely másik iskolát választhatja gyermeke számára, a felvételtől a választott iskola igazgatója dönt. Egyedül a lakóhelyük, ennek hiányában tartózkodási helyük szerinti kötelező felvételt biztosító intézmény köteles felvenni őt. (702/2016/OJBIT)

Egy általános iskola igazgatója fordult hozzánk azzal a kérdéssel, hogy köteles-e átvenni iskolájuk azt a beiskolázási körzetükben lakó tanulót, akit szülei a tanév kezdetén átíratnak egy másik iskolába, ám mivel elégedetlenek ezzel az intézménnyel, mégis vissza szeretnék hozni gyermeküket a körzeti iskolába. Tájékoztatottuk, hogy a köznevelési törvény 3.§ (10) bekezdése alapján az iskolarendszer átjárható, így a fogadó intézménynek az e törvényben foglalt keretek között megállapított követelményei alapján más iskolába vagy iskolatípusba akár tanév közben is át lehet lépni. A lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító intézmény pedig köteles fogadni a tanulót. (680/2016/OJBIT)

A beadványozó egy általános iskola képviselőjében arról érdeklődött, hogy köteles-e átvenni az intézmény azt a tanulót, aki lakóhely szerint az intézmény körzetébe tartozik, de tartózkodási helye nem itt van. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 22. § (6) bekezdése kimondja, hogy a köznevelési törvény 50. § (6) bekezdése alkalmazásában életvitelszerű ott lakásnak minősül, ha a tanulónak a kötelező felvételt biztosító iskola körzetében van a lakóhelye, ennek hiányában a tartózkodási helye. (717/20106/OJBIT)

A köznevelési törvény nemcsak az intézmények közötti átjelentkezést teszi lehetővé, de biztosítja azt is, hogy az intézmények tanrendje közötti esetleges különbségek áthidalhatók legyenek a tanulók számára.

A panaszos gyermeke 5 évig a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító két tanítási nyelvű iskolába járt, majd kizárás miatt intézményt váltott, de egy év múlva kérte visszavételét az intézménybe. A körzeti iskola átvette a gyermeket, aki a nyelvi lemaradást nem tudta pótolni, elégtelen érdemjegyet kapott az idegen nyelvű tantárgyakból. A szülő sérelmesnek érzi, hogy miért vette vissza az iskola gyermekét, ha ezt követően elégtelenre sikerült a különbözeti vizsga. Kifogásolta azt is, hogy a különbözeti vizsga teljesítésekor, már az iskolába járt, értékelték ezekből a tantárgyakból. Tájékoztattuk, hogy köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének n) pontja alapján a tanuló joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. Az iskola pedagógiai programja pedig meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamisméltéssel. Ha az intézmény vezetője a tanuló átvételéről dönt, létrejön a tanulói jogviszony. Ezután kell majd megszervezni a különbözeti vizsgát, melynek megvalósításával a tanuló teljesíti az iskolában előírt követelményeket. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet alapján a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. Amennyiben e vizsgákon a tanuló nem tudja teljesíteni az előírt követelményeket, úgy javítóvizsgára, esetleg évfolyamisméltésre kerülhet sor. (430/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 4. § 23. pontja szerint az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból. A köznevelési törvény 51. § (4) bekezdése alapján az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról – a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével – az igazgató dönt.

Egy tanuló érdeklődött az iskolán belüli osztályváltás lehetőségéről. Szeretett volna átiratkozni a 22 fős osztályából egy másik, 34 fős osztályba. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése szerint az óvodai csoportok, iskolai osztályok, kollégiumi csoportok minimális, maximális és átlagléttségét a köznevelési törvény meghatározza. Az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetőleg a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. A minimális létszámtól csak akkor lehet eltérni, ha azt az óvodai, tanulói jogviszony nevelési, tanítási év közben történő megszűnése indokolja, továbbá szakképző iskolában akkor is, ha a képzés során tanulói jogviszony korábbi tanítási évben történő megszűnése miatt az érintett osztály, csoport létszáma a minimális létszám alá csökkent, és átszervezéssel - a tanulóra háruló aránytalan teher nélkül - nem alakítható ki a minimális létszámot elérő létszámú osztály, csoport. A fenti rendelkezések

figyelembevételével kell a felvételtől, átvételtől szóló döntést meghoznia az intézményvezetőnek. (219/2016/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy valóban nem járhatnak-e a testvérek egy óvodai csoportba, illetőleg egy iskolai osztályba. (669/2016/OJBIT)

Egy szülő azt kifogásolta, hogy két első osztályos gyermeküket az iskola külön osztályba sorolta be. (681/2016/OJBIT)

Tájékoztatottuk a panaszosokat az osztályba, csoportba sorolás fenti szabályairól. A csoportba sorolás gyakran azzal jár együtt, hogy a gyermek más idegen nyelvet köteles tanulni, mint amelyre választása esik, leginkább az angol nyelv tanulása miatt kéri segítségünket. A jogszabály egyelőre nem teszi kötelezővé az alapfokú oktatási intézmények számára, hogy angol nyelv tanulására mindenki számára lehetőséget adjanak. Az, hogy egy adott iskolában milyen nyelveket oktatnak, a szülők előtt is ismert, hiszen a nyilvános pedagógiai program azt tartalmazza. Lehetőség van arra, hogy választásukat az intézmény felé kinyilvánítsák, de ez nem jelenti azt, hogy az intézmény teljesíteni is tudja a kívánságukat.

Egy beadványban azt kifogásolta a panaszos, hogy nem dönthettek arról, hogy mely idegen nyelvet tanulja a gyermek az iskolában. Tájékoztatottuk, hogy azt, hogy mely iskola milyen idegen nyelvet oktat, azt a pedagógiai program részeként az intézmény helyi tanterve szabályozza. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdése szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a választott kerettanterv megnevezését, ideértve bármely, az oktatásért felelős miniszter által kiadott vagy jóváhagyott kerettantervek közül választott kerettanterv megnevezését, a választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének b) pontja akképp rendelkezik, hogy a tanuló joga, hogy válasszon a pedagógiai program keretei között a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá pedagógusok közül. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdésének bf) pontja pedig kimondja, hogy a helyi tanterv szabályozza a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályait. A fentieknek megfelelően az intézmény helyi tantervének tanulmányozása adhat választ arra a kérdésre, hogy a szülők választhatják-e, hogy mely idegen nyelvet tanulja gyermekük. Amennyiben a pedagógiai program nem rendelkezik arról, hogy az idegen nyelv választható, úgy az intézmény maga osztja be a tanulókat. Az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról - a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével - az igazgató dönt. Döntésének vannak korlátai, pl. az nem alapulhat diszkrimináción, illetve nem lehet szankcióként alkalmazni. Választásának tehát ésszerű indokon kell alapulnia. Amennyiben ilyen nem találunk, úgy megfelelő megoldás lehet a sorsolás. A sorsolás intézményével kapcsolatban az Alkotmánybíróság 15/1993. (III. 12.) számú határozatában kimondta, hogy a sorsolás útján történő kiválasztással a véletlenszerűség a diszkriminációt kizárja. A fentiek értelmében tehát az iskola nem köteles mindenki

számára az angol nyelv oktatását biztosítani, ha ahhoz nem rendelkezik a megfelelő eszközökkel. Tekintettel arra, hogy oktatási jogsérelem nem volt kimutatható a felvétessel kapcsolatban, így hivatalunk nem indított vizsgálatot. (197/2016/OJBIT)

Az alapfokú oktatásba történő felvétel során - mint a fenti példák mutatják - a szabad intézményválasztás jogának gyakorlása, illetőleg a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító intézmény felvételi kötelezettsége körül összpontosulnak a panaszok. A középfokú oktatásba történő belépéskor részletes szabályozást nyer a felvételi eljárás, amely során szintén gyakran keletkeznek vélt vagy valós jogsértő helyzetek.

Beadványában a szülő kifogásolta a felvételi feladatsorok összeállítását. Gyermeke nyolc évfolyamos gimnáziumba jelentkezett, de a felvételi feladatsor a panaszos szerint nem a korábbi évek feladatsoraiból megismert és begyakorolt típuspéldákat tartalmazta, továbbá olyan feladatok is voltak, amelyek anyagát még nem tanulta gyermeke. Korábbi ügyeink kapcsán a felvételi feladatsorokkal összefüggésben az Oktatási Hivatal tájékoztatta az oktatási jogok biztosát, hogy a központi írásbeli felvételi feladatsorokat több tíz éves gyakorlattal rendelkező, ma is az adott korosztályt tanító pedagógusok állítják össze. A kidolgozáskor figyelemmel vannak a nemzeti alaptantervre, a mindenki számára nyilvános tartalmi leírásokra, valamint arra, hogy az előző évek feladatsorai alkalmasak legyenek a felkészülésre. Az előkészítés során – mindezen szempontok alapján – a feladatsorok többlépcsős szakmai, anyanyelvi és mérés-módszertani lektoráláson esnek át, és csak ezek után kerülhetnek a felvételiző diákok elé. Mindezek következtében a feladatsorok követelményeiket tekintve stabilak, a vizsgázók a felkészülésük során, a korábbi nyilvános feladatlapok megoldásával megismerhetik az azokban szereplő feladattípusokat, tartalmi és formai követelményeket. A vizsgaeredményekről minden évben részletes elemzéseket készítenek, melyeket a tételkészítő bizottságok megtárgyalnak és az azokban foglalt tapasztalatokat beépítik munkájukba. (209/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdésének 2014. decemberi módosítása 2015. január 1-jétől szűkebb körben teszi lehetővé, hogy szülői kérésre a tanuló a köznevelési rendszerben évfolyamot ismételjen. Gyakori igény volt a szülők részéről, hogy megismételtesse a gyermekükkel az adott iskolai évfolyamot annak érdekében, hogy egy másik iskolatípusba (pl. nyolc évfolyamos gimnáziumba) akár évfolyam-ismétléssel is, de felvételre kerülhessen a tanuló. Ezt a jogszabály-változtatást az a szükségesség indokolta, hogy megszűnjön az a hátrányos helyzet, amely azokat a tanulókat érintette, akik a folyamatos előrehaladásnak megfelelően jelentkeztek ebbe az iskolatípusba.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy egyetlen elrontott felvételi miatt gyermeke nem vehet részt a továbbiakban 8 évfolyamos gimnáziumi képzésben. A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdésének jelenleg hatályos rendelkezése szerint a tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt

évfolyamról kap bizonyítványt a tanuló. Középfokú iskolai tanulmányok folytatása esetén a sikeresen teljesített kilencedik évfolyam megismétlését az iskola igazgatója a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal akkor engedélyezheti, ha arra a gimnáziumi nevelés-oktatásba vagy az iskolai rendszerű szakképzésbe történő bekapcsolódás vagy másik szakképesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása vagy másik tanulmányi terület választása miatt van szükség. A sérelmezett helyzettel kapcsolatban kialakított álláspontunk szerint az érintett gyerekek nem estek el véglegesen a gimnáziumi tanulmányok lehetőségétől, hiszen hat és négy évfolyamos gimnáziumi képzésben a következő években folytathatják tanulmányaikat. Mindemellett a köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése szerint tanulói jogviszony átvétel útján is keletkezhet, ennek értelmében a nyolc évfolyamos gimnázium vezetőjénél kezdeményezhető a nyolc évfolyamos gimnázium felsőbb évfolyamára történő átvétel. Az átvételről az iskola igazgatója dönt. Az átvétel az iskola pedagógiai programja szerint előírt különbözeti vizsga kötelezettséget vonhat maga után. (209/2016/OJBIT, 111/2016/OJBIT)

Az évfolyamismétlés kérdése nemcsak a felvételi sikertelensége esetén merült fel. A fenti szabályokról adtunk tájékoztatást az alábbi ügyekben is.

Egy beadvány szerint a tanuló a 6. évfolyamot fejezte be, és szülei szeretnék, ha egy másik intézményben folytatná tanulmányait. Itt azonban a 7. osztályban már nincs hely, ezért szeretnék, ha a 6. évfolyamot megismételve folytatná tanulmányait az új intézményben. (541/2016/OJBIT)

Egy hetedik osztályos tanuló szülei kérték segítségünket. Gyermeük egy alapítványi iskolában tanult, ám a szülők egy állami iskolába szeretnék volna átíratni. Mivel a két iskola között nagyok a különbségek, szeretnék volna, hogy ismét hatodik évfolyamra járjon. Ezekben az esetekben a fentiek alapján a tanuló évfolyamismétlésére csak akkor kerülhet sor, ha a tanuló az adott évfolyam tanulmányi követelményeit nem teljesítette, és bizonyítványa bejegyzése szerint az évfolyamot meg kell ismételnie. (635/2016/OJBIT)

Ha a tanuló sajátos nevelési igényű, némiképp más a helyzet. Ilyen esetben ugyanis a gyermek vizsgálatát végző szakértői bizottságnak van lehetősége, hogy rendelkezzen a tanuló osztályfok szerinti besorolásáról, a tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről.

Egy 4. osztályt kezdett tanuló édesanyja arról tájékoztatott, hogy gyermeke 6 évesen kezdte az iskolát, de nehezen tudott teljesíteni, figyelemzavar jelentkezett nála, amit nem sikerült kezelni az alsó tagozat ideje alatt. A szülők attól tartottak, hogy felső tagozatban tovább fog romlani a gyermekük teljesítménye, ezért szeretnék, ha megismételné a harmadik évet egy másik iskolában. (612/2016/OJBIT)

Egy Down szindrómás tanuló ügyében kérték segítségünket szülei. Jelenleg 8. évfolyamon tanul a gyermek, és szülei szerint állapota miatt kevés lehetősége van a továbbtanulásra. Ezért szeretnék, hogy

jelenlegi iskolájában megismétlje a 8. évfolyamot, mert itt nagyon elégedettek az oktatással.
(14/2016/OJBIT)

A tankötelezettség iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulóként teljesíthető. A magántanulói jogviszony kétféle módon jöhet létre. A köznevelési törvény 45. §-a kimondja, hogy a tankötelezettség iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulóként teljesíthető. Az iskola igazgatója a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményének kikérése után dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének magántanulóként tehet eleget. Gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén az iskola igazgatójának a döntéséhez be kell szereznie a gyermekvédelmi gyám véleményét. A köznevelési törvény 55. § (2) bekezdése alapján a magántanulót - az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (1)-(2) bekezdése alapján, ha a tanuló - a szülő kérelme alapján - a tankötelezettségének magántanulóként kíván eleget tenni, az erre irányuló kérelem benyújtásától számított öt napon belül az iskola igazgatója megkeresi a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot és a gyermekjóléti szolgálatot. A gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat az igazgató megkeresésétől számított tizenöt napon belül köteles megküldeni a véleményét. Gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő tanuló esetén az iskola igazgatója a tanuló nevelésbe vétele ügyében eljárni illetékes gyámhatóság véleményének beszerzése iránt intézkedik. Ha a tankötelezettség magántanulóként való teljesítésének engedélyezését nem a gyermekvédelmi gyám kérte, az iskola igazgatója a kérelem benyújtásától számított öt napon belül kikéri a tanuló gyermekvédelmi gyámjának véleményét. A gyermekvédelmi gyám véleményét tizenöt napon belül köteles megküldeni.

Ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján magántanulóként tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. A magántanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni. Az iskola igazgatója köteles tájékoztatni a tanulót és a szülőt a magántanuló kötelességeiről és jogairól. A magántanuló az igazgató előzetes engedélyével vehet részt a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon. A magántanuló kérelemre felvehető a napközibe és a tanulószobai foglalkozásra.

A panaszos azt sérelmezte, hogy a testnevelőtanár „nem bír” a gyermekével bánni. A gyermek az átlagnál mozgékonyabb, és mikor órán felmászott a bordásfal tetejére, a pedagógus közölte, hogy nem tud felelősséget vállalni a tanulóért, és azt szeretné, ha magántanulóként folytatná tanulmányait. Tájékoztatunk, hogy a köznevelési törvény 62. § (1) bekezdés g) pontja alapján a pedagógus kötelessége különösen, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és

betartásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő - és szükség esetén más szakemberek - bevonásával. Magántanulóvá azonban csak a jogszabályok fenti rendelkezéseinek alkalmazásával válhat a tanuló. (697/2016/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (3) bekezdése rendelkezik a magántanulói jogviszony másik esetéről is. Ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (4) bekezdése azt is kimondja, hogy az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatának megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait. Egészségügyi problémák miatt tehát tartós betegsége okán fennálló otthoni gyógykezelés miatt lehet valaki magántanuló. Egyéb esetekben, ha a sajátos nevelési igény nem áll fenn, úgy a szülői kérés nyomán, igazgatói engedéllyel válhat egy tanuló magántanulóvá.

A panaszos szülő gyermeke súlyos asztmában szenved, emiatt tartós betegségére tekintettel magántanuló. Azt sérelmezte, hogy az iskolától nem kap segítséget a gyermek a felkészüléshez. A magántanulói státusz ellenére leánya, ha állapota engedi, bejár a tanórákra. A pedagógusok egy része ezt nem nézi jó szemmel, továbbá korlátozzák az iskolai tevékenységét, mert azok egy része szerintük veszélyes a gyermek számára (pl. nem mehet ki az udvarra, nem mehet be kémia vagy technika órára). Magántanulói státusza miatt számos nehézség adódik az iskolai életben való részvétel miatt, ezért kéri a szülő hivatalunk tájékoztatását. Tájékoztattuk a magántanulói jogviszony jogszabályok szerinti tartalmáról. (648/2016/OJBIT)

Egy panaszos arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy gyermeke szorongásos depresszióban szenved, emiatt magántanuló. Az iskola elzárkózik a gyermek felkészítésétől. Ennek jogszerűségéről érdeklődött. Tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. §-a szerint, ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási

rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni. Az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatának megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait. A köznevelési törvény 27. § (7) bekezdése alapján a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, vagy súlyos betegség miatt magántanulóként tanulmányokat folytatók egyéni foglalkozás keretében történő felkészítésére az iskolának tanulónként az osztályok heti időkeretén felül átlag heti tíz óra áll a rendelkezésre. Az időkeret az egyes hetek és tanulók között átcsoportosítható. (47/2016/OJBIT)

A magántanulói jogviszony szülői kérésre történő engedélyezése gyakran merül fel egy esetleges külföldi tartózkodással kapcsolatban. A köznevelési törvény 93. §-ának (3) bekezdése szerint a külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait magántanulóként Magyarországon folytatja.

A szülők külföldi tartózkodása esetén a gyermekek tanulmányainak és tankötelezettségének teljesítésére két lehetőség is kínálkozik. Amennyiben a tanuló külföldi oktatási intézménybe nyer felvételt, úgy a magyarországi intézményben fennálló tanulói jogviszonya szünetel. A köznevelési törvény 91. §-a szerint magyar állampolgár engedély nélkül folytathat tanulmányokat külföldön és tankötelezettségét külföldi nevelési-oktatási intézményben is teljesítheti. A tanköteles tanuló tanulmányainak külföldön történő folytatását – a tanköteles gyermek nyilvántartása céljából – be kell jelenteni a lakóhely, ennek hiányában tartózkodási hely szerint illetékes járási hivatalnak, vagy, ha a tanuló már hazai iskolába beiratkozott, az iskola igazgatójának. A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait magántanulóként Magyarországon folytatja. A fentiek szerint tehát amennyiben a szülő a tanulmányok külföldön történő folytatását jelenti be az iskola igazgatójának, akkor a köznevelési törvény 91. §-a szerint a tanulói jogviszony szüneteléséről van szó. Ehhez pedig nem kapcsolódik a tanuló teljesítményének semmiféle értékelése, minősítése, így osztályozó vizsga sem. A köznevelési törvény 92. § (9)-(10) bekezdése alapján a külföldön megkezdett és befejezetlen tanulmányok a magyar köznevelés iskolarendszerében folytathatók. A tanulmányok beszámításáról, továbbá a tanuló felvételéről az iskola igazgatója dönt. Ha a beszámítás kérdésében az iskola igazgatója nem tud dönteni, beszerzi az oktatásért felelős miniszter, szakképzés esetén a szakképesítésért felelős miniszter véleményét.

A külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény 4. § (7) bekezdése szerint a külföldön folytatott résztanulmányok beszámítása azon oktatási intézmény hatáskörébe tartozik, amelyben a kérelmező tanulmányait folytatni szándékozik. E törvény 62. §-a arról rendelkezik, hogy a külföldön folytatott, nem befejezett alap-, közép- vagy felsőfokú iskolai (rész) tanulmányok beszámítása a külföldi oktatási intézmény jogállásának, a tanulmányi idő és a tanulmányi követelmények figyelembevételével, valamint

a hazai és a külföldi tanulmányi kötelezettségek összehasonlítása alapján történik. Az oktatási intézmény akkor számíthat be külföldön folytatott résztanulmányokat, ha a kérelmező külföldön elismert intézményben folytatta tanulmányait. A résztanulmányok beszámítására irányuló kérelemhez csatolni kell a külföldi oktatási intézmény által kiállított olyan okirat hiteles másolatát, amely hitelt érdemlően igazolja a tanulmányok időtartamát, az előírt tanulmányi követelmények sikeres teljesítését, valamint ennek hiteles fordítását. A választott oktatási intézmény a résztanulmányok beszámításának feltételül különbözeti vizsgák teljesítését szabhatja meg.

Egy beadványozó magántanulói jogviszony létesítésével kapcsolatban érdeklődött. Már nem tanköteles korú gyermeke külföldi tanulmányai alatt magyarországi iskolájában magántanulói státuszt szeretett volna létesíteni, annak érdekében, hogy a tanulói jogviszonya jelenlegi iskolájában megmaradhasson. Az intézményvezető azonban a magántanulói státusz engedélyezésétől elzárkózik, mert az intézményben szakmai gyakorlati oktatás is folyik. Tájékoztattuk arról, hogy a köznevelési törvény 91. §-ának (3) bekezdése szerint a külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait magántanulóként Magyarországon folytatja. A magántanulói jogviszonnyal kapcsolatban fontos tudni, hogy a köznevelési törvény 55. § (2) bekezdése alapján a magántanulót - az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Az iskolai rendszerű szakképzésben a magántanulókra vonatkozó részletes szabályokat a szakképzésre vonatkozó jogszabályok határozzák meg. A fentiek alapján - tekintettel arra, hogy a gyakorlati képzés alól gyermekét nem lehet felmenteni - a tanuló számára a tanulói jogviszony szünetelése lehet a megfelelő megoldás. A köznevelési törvény 56. § (3) bekezdése alapján szünetel a tanulói jogviszonya annak, akinek engedélyezték, hogy tanulmányait megszakítsa, vagy akit fegyelmi határozattal a tanév folytatásától eltiltottak. (511/2016/OJBIT)

Abban az esetben, ha a gyermek nem rendelkezik külföldön tanulói jogviszonnyal, vagy a szülők, tanulók így döntenek, akkor egy magyarországi nevelési-oktatási intézményben teljesíti tankötelezettségét, és a szülő magántanulói státuszt kér a gyermek számára.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy külföldre költözés esetén létesíthető-e magántanulói jogviszony a gyermek jelenlegi magyarországi általános iskolájában amellet, hogy a külföldi tartózkodás idején nappali tagozatos rendszerben iskolába fog járni. (420/2016/OJBIT)

Ebben az esetben a gyermek az iskolával folyamatosan tanulói jogviszonyban áll. A köznevelési törvény 93. §-ának (3) bekezdése szerint a külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait magántanulóként Magyarországon folytatja. Ebben az esetben az intézményvezető a fentiekben bemutatott eljárás során dönt a magántanulói jogviszony engedélyezéséről, más kötelezettsége a szülőnek nincs.

A határon túli, kettős állampolgárságú tanulók és hallgatókkal kapcsolatban folytattunk eljárást, mivel jelzésük szerint magyarországi tanulói vagy hallgatói jogviszony létesítésekor szembesültek a TAJ kártya kibocsátásának megtagadásával.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség képviselője jelzéssel élt egészségügyi ellátással kapcsolatban. Tájékoztatása szerint tizennyolc éves kor alatti kollégiumban elhelyezkedő tanulók, valamint a magyar állami ösztöndíjjal rendelkező, nappali munkarendben tanulmányokat folytató hallgatóktól többször megtagadták a TAJ kártya kibocsátását arra hivatkozással, hogy Magyarországon nem rendelkeznek állandó bejelentett lakcímmel. A Magyarországon tanulmányokat folytató szomszédos államokban élő magyar tanulók és hallgatók egészségügyi ellátásával kapcsolatos jelzésre figyelemmel az egészségügyért felelős államtitkársághoz fordultunk, ahonnan az alábbi tájékoztatást kaptuk.

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Tjb.) 16. § (1) bekezdés i) pontja szerint Magyarországon egészségügyi szolgáltatásra jogosult a köznevelésről szóló törvény hatálya alá tartozó nappali rendszerű iskolai oktatás keretében vagy nappali oktatás munkarendje szerinti köznevelési intézményben, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőoktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató nagykorú magyar állampolgár, menekült, oltalmazott, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll, továbbá az a szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény hatálya alá tartozó személy, aki a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőoktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében államilag támogatott, vagy magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzési formában hallgatói jogviszonyban áll. A Tjb. 16. § (3) bekezdése – többek között a 16. § (1) bekezdés i) pont esetében, de az ott meghatározott ösztöndíjas és a szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény hatálya alatt álló, nappali rendszerű oktatás keretében államilag támogatott vagy magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzési formában résztvevő hallgató kivételével – további feltételt határoz meg az egészségügyi szolgáltatásra jogosultságra vonatkozóan: az érintett személy belföldinek kell minősülnie. E rendelkezés alapján tehát a panasszal érintett alanyi körnek nem szükséges a Tjb. szerinti belföldi státusszal rendelkezniük, azaz nem szükséges állandó lakcímet létesíteniük az egészségügyi szolgáltatások igénybevételéhez. A Tjb. 16/A. §-a rendelkezik ezen alanyi kör egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságának időtartamáról. Eszerint a 16. § (1) bekezdésének i) pontjában említett tanuló és hallgató a tanulói jogviszony, illetőleg a hallgatói jogviszony kezdetétől a diákigazolványra való jogosultság megszűnéséig jogosult egészségügyi szolgáltatásra, ideértve a tanulói, hallgatói jogviszony szünetelésének időtartamát is. A Tjb. 44/A. § (3) bekezdés e) pontja szerint az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság kezdetére és megszűnésére vonatkozó bejelentést a 16. § (1) bekezdésének i) pontjában említett tanulók és hallgatók esetén a közoktatási információs rendszer, illetve a felsőoktatási információs rendszer működtetője, a jogosultság kezdetét és megszűnését követő 10 napon belül köteles teljesíteni az egészségbiztosítási szervnek.

Mindezekről tájékoztattuk a panaszost, és javasoltuk, hogy az érintett tanulók, hallgatók ismételten kérjék a TAJ kártya kibocsátását. (685/2016/OJBIT)

A tanulók számára az oktatás kereteit a köznevelési jogszabályok meghatározzák, ám e keretek között az intézmények nagy szabadságot kapnak a tanítási napok megszervezése során. A tanítási idő kezdete és vége, illetve a tanórákon kívüli iskolában tartózkodás kötelezettsége vagy lehetősége számos olyan kérdést vet fel, amelyek a tanulók és szülők számára lényegesek.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 16. § (1) bekezdése alapján az első tanítási órát reggel nyolc óra előtt - az iskolaszék, ennek hiányában az iskolai szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével - legfeljebb negyvenöt perccel korábban meg lehet kezdeni.

Egy beadványban egy 7. osztályos tanuló édesanyja sérelmezte, hogy gyermeke osztályának az ebédlő felújítása miatt három egymást követő napon nulladik órája van. (568/2016/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy szükség van-e szülői beleegyezésre a nulladik órák megszervezéséhez, illetőleg kérheti-e egy szülő ezek eltörlését, vagy a gyermek felmentését a nulladik órák alól. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a fentiekről, továbbá arról, hogy a köznevelési törvény 72. § (5) bekezdés d) pontja alapján a szülő joga különösen, hogy írásbeli javaslatát a nevelési-oktatási intézmény vezetője, a nevelőtestület, az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, a pedagógus megvizsgálja, és arra a megkereséstől számított tizenöt napon belül az óvodaszéktől, iskolaszéktől, kollégiumi széktől legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ kapjon. A köznevelési törvény 39. § (1)–(2) bekezdése szerint a köznevelés rendszerében intézkedésre jogosult személy vagy szervezet - a diákönkormányzat, a nevelőtestület, az iskolaszék, szülői szervezet, közösség (továbbiakban: szülői szervezet) javaslatára - tizenöt napon belül, a települési önkormányzat képviselő-testülete legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ köteles adni. Az iskolaszék és a diákönkormányzat, szülői szervezet a jogainak megsértése esetén tizenöt napon belül a fenntartóhoz jogszabálysértésre hivatkozással fellebbezést nyújthat be. A fenntartó döntése ellen a közléstől számított harminc napon belül a bírósághoz lehet fordulni. (668/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése alapján az általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig - vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben - gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Az általános iskola e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként is működhet.

A köznevelési törvény 4. § 4. pontja szerint a törvény alkalmazásában az egész napos iskola: iskolaszervezési forma, ahol a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva szervezik meg, működését, feltételrendszerét az oktatásért felelős miniszter jogszabályban határozza meg.

Egy beadvány szerint a szülő 1. osztályos gyermeke egész napos iskolai oktatási formában kezdte meg tanulmányait. Sportegyesületi kikérővel szerették volna öt heti három nap kikérni, úgy hogy részt vehessen a 14.30-tól kezdődő edzésen. Kérelmét az igazgató elutasította, ezért hivatalunktól a lehetőségeiről érdeklődött. Tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 19. §-a tartalmazza az egész napos iskola működésére vonatkozó szabályokat, mely szakasz rendelkezéseit az iskolaotthonos nevelés-oktatásra kifutó rendszerben kell alkalmazni. Egész napos iskolai nevelés és oktatás esetében a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva, egymást váltva, a tanulók arányos terhelését figyelembe véve kell megszervezni. Az iskola a pedagógiai programját a köznevelési törvény 26. § (3) bekezdésében meghatározottak alapján készíti el. Az egész napos iskolai nevelés-oktatás keretében kell biztosítani a segítségnyújtást a házi feladatok elkészítéséhez, a tananyag megértéshez és elsajátításához kapcsolódó többlet pedagógiai támogatást azon tanulók részére, akik bármely okból kifolyólag egyéni tanulási nehézséggel, a tananyag értelmezési problémájával küzdenek, a felzárkóztatással és a tehetséggondozással kapcsolatos feladatok ellátását. A fentieknek megfelelően egész napos iskola esetén, tekintettel arra, hogy a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva, egymást váltva, a tanulók arányos terhelését figyelembe véve kell megszervezni, nincs mód arra, hogy a tanulók felmentést kapjanak a délutáni foglalkozások alól. (115/2016/OJBIT)

Az általános iskolai oktatás – alsó és felső tagozaton egyaránt – 16 óráig tart. A 8-16 óráig tartó időben főszabályként délelőtti időszakban tanórák megtartására, a délutáni időszakban pedig egyéb foglalkozások megtartására kerül sor. Abban az esetben, ha a tanuló nem egész napos iskolába jár, akkor is köteles 16 óráig az iskolában tartózkodni, hiszen a köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése szerint általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig - vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben - gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Ez esetben azonban a törvény 55. § (1) bekezdésében megfogalmazottak szerint az iskolában - kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik - az igazgató a tanulót a szülő kérelmére felmentheti - az általános iskolában tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól.

Egy beadvány szerint az általános iskolába történő beiratkozáskor a szülőknek nyilatkozniuk kell, hogy milyen oktatási formát szeretnének: délelőtti órarendet, ez esetben felmentést kaphatnak a délutáni foglalkozások alól, vagy 16 óráig tartó széthúzott órarendet. A beadványozó sérelmezte, hogy azon szülők, akik a délelőtti tanrendet szeretnék, kisebbségben maradnak, és nem tudják hazavinni gyermeküket egy korábbi időpontban, csak 16 óra után. Abban az esetben, ha az iskola pedagógiai programja ezt tartalmazza, akkor egész napos iskolai oktatásra kerül sor, azaz a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva szervezik meg. Mivel az egész napos iskolai oktatásban tanórák megtartására is sor kerül délután, így a délutáni foglalkozások alól nem lehetséges felmentést kérni. Abban az esetben, ha nem egész napos oktatási formáról beszélünk, azaz a tanórákat délelőtt tartják, az igazgató a tanulót a szülő kérelmére felmentheti az általános iskolában

tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól. E felmentés azonban nem általános érvényű, minden esetben kérelemre történik, és az intézményvezető egyénileg bírálja el, hogy megalapozottan kéri-e az adott tanuló esetében a felmentést. Az intézményvezető e kérelmet – annak megalapozatlansága esetén – elutasíthatja. (346/2016/OJBIT)

Az egész napos iskolai oktatással kapcsolatban fontos tudni a szülőknek, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 19. § (1) bekezdése szerint ilyenkor szervezhető az általános iskola, ha szükség esetén másik osztály indításával, ha pedig ez nem oldható meg, az érintett tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő egyetértésével a tanuló másik iskolába történő átvételével gondoskodnak annak a tanulónak az ellátásáról, aki - kiskorú tanuló esetén akinek a szülei - nem kívánja ezt az ellátást igénybe venni. E szabály alapján a szülők gyermekük beiratkozásakor nyilatkoznak arról, hogy igénybe kívánják-e venni az egész napos iskolai oktatási formát. Az iskola abban az esetben tud új osztály indításával eleget tenni az ezt ellenző szülők kívánságának, ha oly módon tud új osztályt szervezni, hogy az osztálylétszám megfelel a köznevelési törvényben előírt minimális osztálylétszámra vonatkozó előírásoknak. (Az általános iskola 1-4. osztályában 14 fő a minimális osztálylétszám.) Ellenkező esetben azok a tanulók, akinek szülei nem kívánják igénybe venni az egész napos oktatási formát, másik iskolában tudják teljesíteni tankötelezettségüket. A szülői egyetértés ez esetben a másik iskola kiválasztásával kapcsolatban szükséges.

A köznevelési intézményben a kötelező benntartózkodáson túl arra is lehetőséget kell biztosítani, hogy a gyermekek szülei érkezéséig felügyelet alatt maradjanak.

Egy gyermekvédelmi gyám kérte állásfoglalásunkat az iskola ügyeleti rendjével kapcsolatban, mert a helyi intézményben az oktatás 8.15-től kezdődik, és a tanulóknak csak 8 órától lehet az intézményben tartózkodni. A köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése szerint általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig - vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben - gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdése alapján a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottaknak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 95. §-a szól kifejezetten a reggeli ügyeletről, miszerint az iskolába felvett tanulók iskolai nyilvántartására beírási naplót kell vezetni. A beírási napló tartalmazza a tanuló reggeli ügyeletre, napközire és étkezésre vonatkozó igényét. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 168. § (2) bekezdése szerint pedig a nevelési-oktatási intézményben a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek, tanulók felügyeletét, védelmét, figyelemmel a baleset-megelőzés szempontjaira. A fentiek alapján javasoltuk a beadványozónak, hogy nézzen utána az érintett intézmény szervezeti és működési szabályzatában az iskolai ügyeleti rend szabályozásának. (582/2016/OJBIT)

Egy beadvány szerint az általános iskola házirendje szerint délután 16-órától lehet elhozni a gyermekeket az iskolából, félóránként. Ha a szülő nem ér oda a megadott időpontra, a köztes időben várakoznia kell. (638/2016/OJBIT)

Hasonló panaszt fogalmazott meg egy másik szülő. A házirend gyermeke iskolájában azt tartalmazta, hogy 16 órakor minden gyermek elhagyja az osztálytermet. Ekkor azon gyermekek, akiknek szülei ott tartózkodnak, elmehetnek. A 16.30-asoknak az aulában kell várniuk, a többiek kimehetnek az udvarra. 16.30-kor ismét kinyitják a kaput, és elmehetnek ők is. Az utolsóként maradt gyermekek 17 órakor távozhatnak az ügyeletből. (636/2016/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottnak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét, valamint a belépés és benntartózkodás rendjét azok részére, akik nem állnak jogviszonyban a nevelési-oktatási intézménnyel.

Az óvodákkal kapcsolatban nyári szünet idején merülhet még fel az intézmények ellátási kötelezettsége. Az óvodai ellátásra való jogosultságot a köznevelési törvény 8. § (1) és (3) bekezdés határozza meg, amely szerint: az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető. Az óvodai nevelés 6. melléklet szerinti finanszírozott időkerete magába foglalja a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokhoz, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozásokra fordítható heti ötven óra időkeretet, továbbá a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztő, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek egészségügyi, pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkoztatásának heti tizenegy óra időkeretét.

Egy szülő beadványában azért kérte segítségünket, mert az óvoda nem akarta ellátni gyermekét a nyári szünetben, tekintettel arra, hogy a szülő gyeden otthon tartózkodik. A mindenkori tanév rendjéről szóló jogszabály hatálya a köznevelési törvény szerinti iskolai intézményrendszerre, iskolatípusokra terjed ki. A 2015/2016. tanév rendje a 28/2015. (V. 28.) EMMI rendelettel szabályozott. A tanév rendjének hatálya nem terjed ki az óvoda intézményére. Az óvodai nevelési év idejét a köznevelési törvény 4. § 19. pontja határozza meg, amely szerint az szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszakot öleli fel. Ezen belül a helyi nevelési év rendjét a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 3. §-a szerint lehet helyi szinten szabályozni, miszerint az óvodai, az iskolai és a kollégiumi munkaterv határozza meg az óvodai nevelési év, valamint az iskolai, kollégiumi tanév helyi rendjét. Ennek elkészítéséhez az intézményvezető kikéri a fenntartó, az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, az óvodai, iskolai, kollégiumi szülői szervezet, közösség, az intézményi tanács, a tanulókat érintő programokat illetően az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat, továbbá, ha a gyakorlati képzés nem az

iskolában folyik, a gyakorlati képzés folytatójának véleményét is. Mindezek ismeretében az óvodai ellátás idejének korlátozására sem fenntartó, sem az óvodavezető nem felhatalmazott abban az esetben sem, ha az óvodás korú gyermeket nevelő szülő vagy családbefogadó gyám egy vagy több három éven aluli gyermekével a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (továbbiakban: Cstv.) felhatalmazásával otthon tartózkodik. A szülő vagy családbefogadó gyám a Cstv. 3. § (2) bekezdésre figyelemmel, a három év alatti gyermeke gondozásához, neveléséhez, valamint egészséges, harmonikus fejlődésének, testi, szellemi, erkölcsi gyarapodásának kiteljesítése érdekében nyújtott ellátás céljából tartózkodik otthon, amely jogállás nem keverhető össze a gyermek részére három éves kortól törvényben biztosított jogokkal, illetve kötelezettségekkel. (419/2016/OJBIT)

A tanórák alóli felmentés szabályozása is gyakran megjelenik a hozzánk fordulók kérdései között.

A szülő versenysportot űző gyermeke számára szeretett volna egyéni tanrendet kérni oly módon, hogy bizonyos tanórára (testnevelés, rajz, ének, technika) ne kelljen bejárnia azért, hogy sportolói tevékenysége mellett több ideje maradjon tanulásra. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a tanórai foglalkozásokon való részvétel alóli felmentés és a készségi tárgyak alóli mentesítés lehetőségéről. A köznevelési törvény 55. §-a alapján az igazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére - kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére - felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról. E szakasz rendelkezik továbbá arról, hogy az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségi tárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. A készségi tárgyak alóli mentesítés esetén a tanuló értékelésére az adott tantárgyból nem kerül sor. (378/2016/OJBIT)

A készségi tárgyak alóli mentesítés speciális esete a testnevelés alóli felmentés.

Egy szülő előadta beadványában, hogy leánya egészségügyi problémák miatt évek óta felmentett testnevelésből. Ebben a tanévben a jelenlegi testnevelő tanára minden órán elméleti témakörökből akar dolgozatot íratni a felmentett tanulókkal, és annak sikerességétől teszi függővé, hogy átengedi-e őket tanév végén, vagy sem. Mindemellett vitatta a panaszos leánya felmentésének jogosságát. Tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 54. fejezetének 142. §-a tartalmazza a könnyített és a gyógytestnevelés szervezésével, a tanulók könnyített vagy gyógytestnevelési órára történő beosztásának rendjével összefüggő rendelkezéseket. Eszerint a tanulót, ha egészségi állapota indokolja, az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés-órára kell beosztani. A könnyített testnevelés-órát az iskolaorvosi, szakorvosi vélemény alapján a testnevelésóra vagy az iskola által megszervezett külön foglalkozás keretében úgy kell biztosítani, hogy a mindennapos testnevelés ezekben az esetekben is megvalósuljon. A gyógytestnevelés-órákat a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt nevelési-oktatási intézményben kell megszervezni legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra keretében. Amennyiben a tanuló szakorvosi javaslat alapján a testnevelésórán is részt vehet, akkor számára is

biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelésórákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára az iskolaorvos, a szakorvos tesz javaslatot. E § vonatkozásában a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdésében - a tanulók értékelésével összefüggésben - foglaltak alkalmazandóak azzal, hogy amennyiben a tanuló csak gyógytestnevelés órán vesz részt, értékelését a gyógytestnevelő, gyógytestnevelés és testnevelés órán is részt vesz, értékelését a testnevelő és a gyógytestnevelő együtt végzi. Fel kell menteni a tanulót a testnevelésórán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem. A köznevelési törvény 55. § (1) bekezdése alapján az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségi tárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. A szakorvosi vélemény alapot ad az igazgató döntésének. (341/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 63. § (1) bekezdés b) pontja alapján a pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a pedagógiai program alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés-oktatás módszereit megválassza.

Egy pedagógus kérte hivatalunk állásfoglalását azzal kapcsolatban, hogy az intézményvezető utasíthatja-e arra, hogy az általa megjelölt módszert alkalmazza a tanítás során. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (4) bekezdése szerint pedig a nevelőtestület és az intézményvezető döntése alapján a pedagógiai program tartalmazza az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket. A fentiek alapján a pedagógus szabadsága a módszerek megválasztása során a pedagógiai program keretei között érvényesülhet, annak betartása a pedagógusok számára kötelező. A pedagógiai program pedig tartalmazhat módszertani elemeket is. (547/2016/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 13. §-a alapján az iskolában a helyi tanterv alapján kell megszervezni a tanulókat, az egyes évfolyamok, ezen belül az egyes osztályok, valamint az osztályokon belüli csoportok tanítási óráit. A tanulói részvétel szempontjából a tanítási óra lehet kötelező, kötelezően választandó és szabadon választható tanítási óra. A helyi tanterv határozza meg, hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken egy adott osztály valamennyi tanulója köteles részt venni, valamint hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken a tanulónak a választásra felkínált tantárgyak közül kötelezően választva, a helyi tantervben meghatározott óraszámában részt kell vennie.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdésének bb) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát.

A szülők gyermekük informatika oktatását nem tartják megfelelőnek. A tanulók a 7. évfolyam elején jelentkeztek emelt szintű informatika oktatásra, ám az nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Ezért

szerették volna, ha gyermekük mentesül az emelt szintű oktatás kötelezettsége alól, ám 8. évfolyamon sem tehették ezt meg, mert két évre írták alá a képzést. (603/2016/OJBIT)

Egy általános iskolában a tanulóknak 6. évfolyam végén választaniuk kellett egyet az iskola által felkínált tantárgyakból. Mivel a szülő nem szerette volna, ha gyermeke a 31 tanórán felül további órát választ, ezért nem jelöltek meg egy tantárgyat sem. Később a gyermeket osztályfőnöke úgy tájékoztatta, hogy egy tantárgyat mindenkinek választania kell. A beadványozó arról kérte állásfoglalásunkat, hogy kötelezheti-e az iskola gyermekét valamely tantárgy választására. A fentiek alapján javasoltuk a panaszosnak, hogy tanulmányozza iskolájuk pedagógiai programját annak érdekében, hogy megtudja, kötelező-e gyermekének az emelt szintű informatika tantárgyat tanulnia. (590/2016/OJBIT)

A nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény (továbbiakban: Tankönyvtörvény) szerint a művelődéshez való jog Alaptörvényben meghatározott érvényesülése érdekében a köznevelésben alkalmazott tantervekhez kapcsolódó pedagógiai céloknak és feladatoknak a magas színvonalú, valamennyi tanuló számára biztosított tankönyvek útján, az állami felelősségvállalás alapján kell megvalósulniuk.

Egy tankönyvkiadó képviselője azért fordult hivatalunkhoz, mert több iskolától kaptak jelzést a tankönyv-rendelés körüli bizonytalanságról. Az iskolák jelezték, hogy a tankerülettől kapott állásfoglalás szerint a következő tanévre kizárólag az új kerettanterv szerint megfelelő tankönyvek rendelhetők. Az iskolák a nyelvkönyvek rendelésekor dilemmába kerültek, mivel alsó tagozaton idegen nyelvre az 1-3. évfolyamokon normál tantervre nem létezik kerettanterv. Ezeket a tankönyveket az Oktatási Hivatalnál a Világ-Nyelv-Program szerint kell megfeleltetni. Az állásfoglalás szigorú értelmezése miatt az iskolák nem tudtak az első három évfolyamra nekik megfelelő angol nyelvkönyvet rendelni. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (továbbiakban: KLIK) elnöke az alábbi tájékoztatást adta: A kiadó által benyújtott panasz kapcsán a KLIK illetékes tankerületétől kapott tájékoztatás szerint a tankönyvek rendelésének jóváhagyása kapcsán a KLIK egységes eljárásrendje szerint jártak el, melyben szerepelt, hogy adott évfolyamon a hatályos kerettantervnek megfelelő könyveket kell rendelni. Ez utóbbtól az eltérés csak abban az esetben volt indokolt, ha az iskolában a helyi tantervnek megfelelően az adott tárgyra speciális tanterv vonatkozik. Ilyen esetnek tekinthető a panaszban jelzett két tanítási nyelvű általános iskolákban használt angol könyvek megrendelése, melyet a Világ-Nyelv-Program keretén belül használnak. A tankerület a jóváhagyás során egyedi esetekben konzultált az iskolákkal és – ha indokolt volt – engedélyezték az új kerettantervi könyvektől való eltérést. A tankerület előadta azt is, hogy a panasz kapcsán egyeztettek az oktatási jogok biztosával és a kiadó képviselőjével is. Az egyeztetést követően ismételten felhívták az érintett iskolák figyelmét arra, hogy speciális tárgyak esetében el lehet térni az új kerettantervi könyvektől. (321/2016/OJBIT)

Egy tankönyvkiadó képviselője azért fordult hivatalunkhoz, mert több iskolától kapott arra vonatkozó jelzést, hogy a KLIK felszólította őket, hogy bizonyos, a kiadó által kiadott sorozatok köteteit vegyék ki a tankönyvrendelésből, mert azokat csak nemzetiségi oktatásra engedélyezték. A kiadó elmondása szerint az érintett könyvek nem csak nemzetiségi, hanem normál tantervű oktatásra is engedélyeztetve vannak. A KLIK elnöke az alábbi tájékoztatást adta: A kiadó kiadványai a KLIK belső eljárásrendje

szerint rendelhető könyvek, mert az új kerettantervhez kapcsolódó kiadványok. A KLIK elnöke ezzel kapcsolatban jelezte, hogy azokban az esetekben, amikor megkeresés érkezett ezzel az ügyel kapcsolatban, tájékoztatták az érintett tankerületeket, hogy a kiadványok megrendelhetők. (320/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény a 46. §-ban a tanulói jogok között rendelkezik arról, hogy az elsőtől a nyolcadik évfolyamig, továbbá a nemzetiségi nevelés-oktatásban és a gyógypedagógiai nevelés-oktatásban az állam biztosítja, hogy a tanuló számára a tankönyvek térítésmentesen álljanak rendelkezésre. E kötelezettségét az állam felmenő rendszerben teljesíti. A Tankönyvtörvény alapján pedig ezen ingyenes iskolai tankönyvellátással nem érintett iskolai évfolyamokon, továbbá a gimnáziumban, szakgimnáziumban, szakközépiskolában az iskolai tankönyvrendelésnek biztosítania kell, hogy meghatározott tanulói kör számára a tankönyvek ingyenesen álljanak rendelkezésre, ez a normatív kedvezmény intézménye, mely tehát nem azonos a térítésmentes tankönyvellátással.

Egy három gyermeket nevelő család kifogásolta, hogy a számukra ingyenesen járó tartós tankönyveket kifogástalan, újszerű állapotban kell visszaadniuk az iskolai könyvtár számára a tanév végén. A tankönyvekkel kapcsolatban a következőkről tájékoztattuk. A Tankönyvtörvény 4. § (2) bekezdése szerint az iskolai tankönyvrendelésnek biztosítania kell, hogy - az iskolától történő tankönyvkölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása, illetve tankönyvek megvásárlásához nyújtott pénzügyi támogatás útján - a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő minden olyan tanuló részére, aki tartósan beteg, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd, három vagy több kiskorú, illetve eltartott gyermeket nevelő családban él, nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult, vagy rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, valamint a gyermekvédelmi gondoskodás keretében nevelésbe vett vagy utógondozói ellátásban a tankönyvek ingyenesen álljanak rendelkezésre (továbbiakban: normatív kedvezmény). A gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő - nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben nevelkedő - ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett tanuló után nem vehető igénybe a normatív kedvezmény. A tankönyvtámogatás összegét - a költségvetésről szóló törvényben meghatározottak szerint - az iskola fenntartója útján kell eljuttatni az iskolához. A tankönyvtámogatás felhasználható a tanulói tankönyvvásárlás költségeinek átvállalására és csökkentésére, továbbá az iskolai tankönyvrendelés teljesítésére. A tankönyvek visszaszolgáltatásának köteleessége abban az esetben áll fenn, ha a normatív tankönyvtámogatás kedvezményében a tanuló iskolától történő tankönyvkölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása útján részesült.

A tartós tankönyv nem azonos az ingyenes tankönyvekkel. A Tankönyvtörvény 1. § (6) bekezdés i) pont alapján tartós tankönyv az a tankönyv, könyvhöz kapcsolódó kiadvány, amely nem tartalmaz a tankönyvbe történő bejegyzést igénylő feladatokat, és alkalmas arra, hogy a tanulók legalább négy

tanéven keresztül használják. Ezek a tankönyvek tehát nem lehetnek munkatankönyvek, nem igényelnek bejegyzést, így lehetőség van a visszaadásukra.

A tankönyvvé, pedagógus-kézikönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről 17/2014. (III. 12.) EMMI rendelet 32. § (5) bekezdése alapján az iskola igazgatója gondoskodik arról, hogy a köznevelési törvény 46. § (5) bekezdése alapján az állam által térítésmentesen biztosított tankönyveket - a munkafüzetek kivételével -, továbbá a pedagógus-kézikönyveket az iskola könyvtári állomány-nyilvántartásába vegyék, az iskolai könyvtári állományban elkülönítetten kezeljék, továbbá az iskolával jogviszonyban álló tanuló, illetve a pedagógus részére a tanév feladataihoz az iskola házirendjében meghatározottak szerint bocsássák rendelkezésre. Az iskolai házirend által megállapított tankönyvellátási szabályok nem vonatkoznak a munkafüzetekre. Az állam által térítésmentesen biztosított tankönyveket a pedagógus, a tanuló köteles az utolsó tanítási napon visszaszolgáltatni az intézmény könyvtárának.

A fenti jogszabályi rendelkezés nem a normatív tankönyvtámogatásra vonatkozik, amelyre a panaszosok jogosultak, hanem a felmenő rendszerben bevezetett, minden tanuló számára biztosított térítésmentesen biztosított tankönyvekre. Tájékoztattuk továbbá, hogy a térítésmentesen biztosított tankönyvek az iskola könyvtári állományát képezik, az az iskola tulajdona, a jogosult tanuló a tanévre csupán használatra kapja. Az iskola a térítésmentesen biztosított tankönyvek használatával összefüggő (visszaszolgáltatási, kártérítési, valamint egyéb) szabályokat – a vonatkozó jogszabályokkal összhangban – házirendjében jogosult meghatározni. (89/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy az ingyenes tankönyvellátásra jogosultaknak kell-e fizetniük a munkafüzetekért, vagy a munkafüzetek is ingyenesen megilletik a normatív kedvezményekre jogosultakat. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a panaszost a Tankönyvtörvény fenti - a normatív tankönyvkedvezményre vonatkozó - szabályairól. A jogszabályok alapján a munkafüzet is tankönyvnek minősül. A Tankönyvtörvény 1. § (6) bekezdés h) pontja szerint e törvény alkalmazásában tankönyv az a könyv, amelyet jogszabályban meghatározottak szerint tankönyvvé nyilvánítottak, továbbá az, amelyet a miniszter az általa kiírt nyilvános pályázat keretében kiválasztott. Tankönyvvé nyilvánítható a szótár, a szöveggyűjtemény, az atlasz, a kislexikon, a munkatankönyv, a munkafüzet, a feladatgyűjtemény, a digitális tananyag és a nevelési-oktatási program részét alkotó információhordozó, feladathordozó. A Tankönyvtörvény 1. § (6) bekezdés d) pontja szerint munkafüzet: az a szerzői jogi védelem alá eső, nyomtatott formában megjelentetett vagy elektronikus formában rögzített és az e törvényben meghatározottak szerint tankönyvvé nyilvánított kiadvány, amely alkalmas arra, hogy egy vagy több meghatározott tankönyv tananyagának gyakorlását, elsajátítását, alkalmazását elősegítse. A fenti jogszabályi rendelkezések alapján álláspontunk szerint az ingyenesség követelménye a hivatalos tankönyvjegyzékben szereplő munkafüzetekre is fennáll. Az előbbiek alapján ugyanis a hivatalos tankönyvjegyzékben szereplő munkafüzet is tankönyvnek minősül, így arra a Tankönyvtörvény rendelkezéseit alkalmazni kell. (639/2016/OJBIT)

Értékelés, minősítés

Ebben az évben is számos panasz érkezett hivatalunkhoz, ami a tanulmányok értékelésének, minősítésének különböző kérdéseit érinti.

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szóvegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy hogyan lehetséges, hogy első osztályos gyermekének bizonyos tantárgyakból érdemjegyet adnak, más tárgyakból viszont százalékos értékelést kap.

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése alapján a pedagógus - az első évfolyamra vonatkozó, alább meghatározott kivétellel - a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szóveges értékelés kíséri. Az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szóveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített vagy felzárkóztatásra szorul.

A fenti rendelkezés a félévi és év végi minősítés tekintetében írja elő a szóveges értékelés szükségességét. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bo) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. Itt kell szabályozni az évközi értékeléssel összefüggő rendelkezéseket, amely a pedagógusok számára is kötelezettséget jelent.

Tájékoztatottuk a panaszost, hogy amennyiben a fentiek alapján úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van jogorvoslattal élni a fenntartónál. (763/2016/OJBIT)

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert sajátos nevelési igényű, súlyos beszéd fogyatékos első osztályos gyermekével az olvasásra hivatkozva évet akartak ismételtetni a tanítók. A beadványozó szerint gyermeke minden másból jól teljesít, az olvasás pedig épp beszéd fogyatékosága miatt megy nehezebben, így ez a döntés nem lenne igazságos.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 54. § (3) bekezdése szerint az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szóveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített vagy felzárkóztatásra szorul. A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése kimondja, hogy a tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az

előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt évfolyamról kap bizonyítványt a tanuló.

A fenti rendelkezések szerint az első évfolyam megismétlése szülői kérésre történhet. Sajátos nevelési igényű gyermekek esetén a szakértői bizottság tehet ilyen irányú, a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő osztályra vonatkozó javaslatot.

A panaszban foglaltak vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy a szülő által jelzettek felvetik az oktatási jogok sérelmének gyanúját, mellyel kapcsolatban eljárhatunk. Tájékoztatuk a szülőt, hogy az ügyben azonban akkor indíthatjuk meg a vizsgálatot, ha a panasszal érintett az intézmény fenntartójánál előterjesztett kérelmére kedvezőtlen választ kap, vagy nem kap érdemi feleletet. (282/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy az első-negyedik évfolyamon idegen nyelv tantárgyból elért teljesítmény miatt a diák utasítható-e évfolyamismétlésre.

Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a köznevelési törvény 54. §-ának értékeléssel összefüggő szabályairól. A pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt évfolyamról kap bizonyítványt a tanuló. Középfokú iskolai tanulmányok folytatása esetén a sikeresen teljesített kilencedik évfolyam megismétlését az iskola igazgatója a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal akkor engedélyezheti, ha arra a gimnáziumi nevelés-oktatásba vagy az iskolai rendszerű szakképzésbe történő bekapcsolódás vagy másik szakképesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása vagy másik tanulmányi terület választása miatt van szükség.

A köznevelési törvény szabályai minden tantárgyra vonatkoznak, nem tesz kivételt az idegen nyelv esetében sem. Tájékoztatuk a szülőt, hogy a fentiek ismeretében amennyiben úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van jogorvoslással élni. (241/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy a pedagógus - az első évfolyamra vonatkozóan a jogszabályban meghatározott kivétellel - a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány

útján értesíti. Értesítő gyakrabban is készülhet az intézmény pedagógia programja szerint. (123/2016/OJBIT, 439/2016/OJBIT)

Fontos kiemelni azonban, hogy az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

Egy szülő gyermeke matematika tanára által alkalmazott büntetési módszer jogszerűségével kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását. A büntetés lényege, hogy nem megfelelő tanórai magatartásért a diáknak egy mondatot ötvenszer le kell írnia, és azt a tanárnak egy héten belül be kell mutatnia. Amennyiben ennek nem tesz eleget, elégtelent kap. A szülő nem csak azt találta problémásnak, hogy ez a büntetési tétel az iskola semelyik dokumentumában nincs feltüntetve, de azt is, hogy az így beírásra kerülő elégtelene a valós tantárgyi tudástól függetlenül bukásig juttathatják a diákokat.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz. A fegyelmező intézkedések formáit és alkalmazásának elveit a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni. A fentiek mellett tájékoztattuk a szülőt a jogorvoslat lehetőségéről. (761/2016/OJBIT, 387/2016/OJBIT)

Az értékelésre vonatkozó hivatkozott rendelkezést egészíti ki a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

Egy szülő a középiskolai pótvizsgákra vonatkozó szabályokkal kapcsolatban kért tájékoztatást. A beadványozó azt szerette volna tudni, hogy kötelessége-e az iskolának kérdéssort is megadni, vagy elegendő a témákat kijelölni a pótvizsgára. A szülő másik problémája az volt, hogy gyermeke rajzból, tehát készség-tárgyból bukott meg, amiből az elméleti tudására az év közben kapott jegyek átlaga 2,5 volt, tehát a szülő szerint gyermeke rajz-tehetsége miatt bukott meg. Ezzel összefüggésben hivatalunk tájékoztatását kérte az esetleges felmentés lehetőségéről.

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatban a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet kimondja, hogy a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni az osztályozó vizsga tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményeit, a tanulmányok alatti vizsgák tervezett idejét, az osztályozó vizsgára jelentkezés módját és határidejét. Az iskola pedagógiai programja pedig meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a tanulmányok alatti vizsgák és az alkalmassági vizsga szabályait, valamint középfokú iskola esetében a szóbeli felvételi vizsga követelményeit.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64-72. §-a tartalmazza a tanulmányok alatti vizsgák lebonyolításával kapcsolatos részletszabályokat. (441/2016/OJBIT)

A szülő az év végi jegylezárás és az esetleges osztályozó vizsga szabályozásával kapcsolatban kért tájékoztatást hivatalunktól. Szerette volna megtudni többek közt, hogy az év végi osztályzatba az első féléves jegyek is beszámítanak-e, és hogy meddig és milyen formában kell a szülőket értesíteni, amennyiben gyermekük bukásra áll, jogszerű-e, ha ezt csak a vizsga napján tudják meg a gyermekkel egyetemben.

Az értékelésre vonatkozó kapcsolódó jogszabályi rendelkezéseken felül tájékoztattuk a panaszost, hogy a köznevelési törvény 72. § (5) bekezdése szerint a szülő joga különösen, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról, gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.

A tanuló esetleges elégtelen év végi osztályzatával kapcsolatban külön értesítési kötelezettséget nem írnak elő a jogszabályok.

Az osztályozó vizsgával kapcsolatban a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64-65. §-a akképp rendelkezik, hogy osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól; ha engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget; ha az 51. § (7) bekezdésében meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet; valamint, ha a tanuló a félévi, év végi osztályzatának megállapítása érdekében független vizsgabizottság előtt tesz vizsgát. Egy osztályozó vizsga - bizonyos kivételekkel - egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni. A különbözeti és a beszámoltató vizsgákra tanévenként legalább két vizsgaidőszakot kell kijelölni. Javítóvizsga letételére az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban, osztályozó, különbözeti és beszámoltató vizsga esetén a vizsgát megelőző három hónapon belül kell a vizsgaidőszakot kijelölni azzal, hogy osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell. Tekintettel arra, hogy osztályozó vizsgára különböző okokból kerülhet sor, az intézmény eljárása is különböző lehet. (286/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdése szerint az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök, gyakorlati képzés szervezője által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

Egy szülő azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy amennyiben a szaktanár a tanév utolsó heteiben és az osztályozó értekezleten sincs jelen az iskolában, akkor kinek a feladata a gyerekeket év végén lezárni. Szintén az év végi osztályzattal kapcsolatban arról kért tájékoztatást, hogy az év végi

jegy megállapításakor a gyermek egész éves teljesítményét kell-e figyelembe venni, vagy csak a második félévét.

A kapcsolódó fent hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján tájékoztattuk a panaszost, hogy a tanuló év végi osztályzatának alapja a tanuló évközi teljesítménye, és érdemjegyei vagy vizsgán nyújtott teljesítményének eredményéből áll össze. Az év végi osztályzat kiszámítására vonatkozóan további szabályokat a helyi tanterv tartalmazhat, ám ezek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályok rendelkezéseivel.

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiájának ugyanakkor az alábbi korlátai vannak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. E rendelet 7. § (5) bekezdés a) pontja pedig arról rendelkezik, hogy az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét.

A fentiekre tekintettel javasoltuk a szülőknek, hogy tanulmányozza az intézmény belső szabályzatait, továbbá tájékoztattuk az értékeléssel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségről a következők szerint. A pedagógusnak az értékeléssel kapcsolatos széleskörű szabadságából eredően a jogalkotó szűk körben biztosít jogorvoslatot az értékeléssel kapcsolatos panaszok esetében. A köznevelési törvény 37. § (1)-(2) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény a gyermekkel, a tanulóval kapcsolatos döntéseit – jogszabályban meghatározott esetben és formában – írásban közli a tanulóval, a szülővel. Az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. (563/2016/OJBIT)

Egy szülő az osztályozó értekezletek működésével kapcsolatban kért információt hivatalunktól. Azt szerette volna megtudni, hogy jól tudja-e, hogy a tanév végi osztályozó értekezleten a diákok jegyeit az adott osztályt tanító tanárok 80%-ának jóvá kell hagynia. (506/2015/OJBIT)

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiájának az alábbi korlátai vannak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. E rendelet 7. § (5) bekezdés a) pontja pedig arról rendelkezik, hogy az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét. A köznevelési törvény 25. § (4) bekezdése szerint az SZMSZ és a házirend nyilvános. A törvény 26. §-a alapján pedig a nyilvánosságra kell hozni pedagógiai programot.

Egy osztályfőnök panasszal élt hivatalunknál, mert az osztályát tanító egyik szaktanár szerinte méltánytalanul járt el a gyermekek éves teljesítményének értékelésekor. Az osztályfőnök tekintettel az iskola pedagógiai programjára megkérte a szaktanárokat, hogy azoknak a gyermekeknek, akiknek első féléves átlaguk nem érte el az elégséget, de a második félévben jobban teljesítettek, biztosítsák a javítás lehetőségét. Ezt az egyik szaktanár nem akarta lehetővé tenni, később az igazgató közbenjárására mégis íratott egy javító dolgot, amit azonban a gyerekek két nappal a dolgozat előtt tudtak meg, a dolgozat témaköreiről pedig nem kaptak tájékoztatást. Az osztályfőnök szerint ez problémás, mivel a témazáró dolgozatokkal szerzett jegyek a pedagógiai programnak megfelelően kiemelt jelentőségűek, ezért a pedagógiai program szerint azokat előzetesen be kell jelenteni, a számonkért anyag megjelölésével. (473/2016/OJBIT)

Egy panaszos az iskolában tartott úgynevezett kisérettségi feleletek jogszerűségéről érdeklődött. Az iskola a magyar írásbeli érettségi napján a 11. évfolyamos diákokat kisérettségi feleletre hívják be, ahol a 9-11. évfolyamos magyar nyelv és irodalom tudásukról kell számot adniuk egy feleletben, melynek értékelése 4 darab nyelvtan és 4 darab irodalom jegy súlyú. A beadványozó a feleletére hármast kapott, ami az egész éves átlagát szintén hármásra húzta le, ami pontvesztést jelent a felsőoktatási felvételi tekintetében. A beadványozó azért találta problémásnak az eljárást, mert tudomása szerint adott tanéven belül csak az adott tanév ismeretanyagát osztályozhatják. (403/2016/OJBIT)

A szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy hogyan tudná mentesíteni gyermekét az iskolába szervezett év végi, több tantárgyra kiterjedő szintfelmérő megírása alól, amit fölösleges tehernek ítél, tekintve, hogy a tanulók sorozatosan írják mellette az év végi témazáró dolgozatokat. (202/2016/OJBIT)

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert hatodikos, hatosztályos gimnáziumba felvételiző gyermeke félévkor 4,5-ös átlagra 4-est kapott magyarból. A szülő problémásnak találta, hogy kitűnő tanuló gyermekét nem figyelmeztette a tanár előre, hogy ha nem javít, négyes lesz; problémásnak találta, hogy volt olyan gyermek, aki ugyanilyen átlaggal lehetőséget kapott felelni a jobb jegyért; kifogásolta, hogy szülőként nincsenek folyamatosan tájékoztatva gyermekük iskolai teljesítményéről; és azt is, hogy nem elérhető online az iskola pedagógiai programja, így nem tud tájékozódni az iskola által követett értékelési elvekről. (116/2016/OJBIT)

Egy beadványozó azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy törvény vagy jogszabály kimondja-e, hogy a tanév végi érdemjegyet a tanév során szerzett jegyek átlagából számítva, 51 százaléktól felfelé kell kerekíteni. (410/2016/OJBIT)

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert gyermeke azért nem kaphatott a jegyei alapján kiérdemelt jelest év végén környezetből, mert felsőbb utasítás szerint két érdemjegyet javítani a félévi jegyhez képest nem lehet az iskolában, a félévi eredménye pedig közepes volt. (423/2016/OJBIT)

Az intézmény belső szabályzatainak rendelkezéseit a pedagógusok is kötelesek betartani. Amennyiben a pedagógus figyelmen hagyja értékelésekor a helyi tanterv szabályait, úgy az érintett tanuló vonatkozásában megvalósítja az oktatási jogok sérelmét. Amennyiben a pedagógiai program nem tartalmaz részletszabályokat valamely értékeléssel összefüggő kérdésben, úgy a pedagógus értékelési autonómiája körében állapítja meg az érdemjegyeket, osztályzatokat.

A beadványozó elmondása szerint a 8. osztályos tanulók közül néhányan nem a teljesítményüknek megfelelő bizonyítványt kaptak, hanem megkülönböztetett bánásmódban részesültek, ezzel feljavítva osztályzatukat. Az értékeléssel összefüggő panasz a matematikát oktató pedagógus és egyben az intézményt vezető nevéhez fűződött. A panasz szerint két tanuló a kettős félévi átlagra négyes osztályzatot kapott az igazgatótól, egy tanuló esetében pedig az angolt oktató pedagógus azt mondta a csoport előtt, hogy igazgatói utasításra két darab elégtelen osztályzatot átírt a második félévre, így tudott ötöst adni a tanuló teljesítményére.

A panaszos megkereste a fenntartót jelen ügyben jogorvoslati kérelmével, aki az intézményvezető nyilatkozatát kérte, melyet a vizsgálatunk keretében hivatalunk számára is továbbított. Az iskola igazgatója idézte az intézmény pedagógiai programjának rendelkezéseit, miszerint „nagyon lényeges, hogy értékeléskor mindig vegyük figyelembe, magát a cselekvő, fejlődő embert. A tanulmányi munkát értékelő és minősítő osztályzás a tantervi követelmények és a tanulási teljesítmények egymáshoz való viszonyát fejezi ki. Az értékeléskor szem előtt kell tartani a tanulók egyéniségét, képességeit, sőt egészségi állapotát is, hogy az adott érdemjegyek további munkájukra ösztönző hatással legyenek. A félévi, illetőleg az év végi osztályzatok a tanulók tantárgyi teljesítményét tükrözzék. Végleges kialakulásukkor figyelembe kell venni a tanulók tanulmányi fejlődésének irányát, az év végi érdemjegyek megállapításakor a félévi eredményt is. Az elismerésben figyelmesség, érdeklődés, pedagógiai optimizmus fejeződik ki a tanuló iránt.”

Az intézményvezető szerint a kifogásolt érdemjegyek e rendelkezések figyelembevételével születtek. Matematika tantárgyból mindkét tanuló, akinek érdemjegyét kifogásolta a panaszos, élsportoló, ami sok hiányzással jár együtt, és a családi életükben is nehézségek merültek fel. Ezen tények figyelembevételével és a pedagógiai program rendelkezéseinek megfontolásával történt az osztályzat megállapítása.

Az angol érdemjegyek második félévre történő beírása (mely elégtelenek felszerelés és házi feladat hiánya miatt keletkeztek) nem az intézményvezető utasítása szerint történt, hanem a tanárnő döntése volt. Így kívánta ösztönözni a tanulót, hogy a következő félévben jobban odafigyeljen a felszerelésére

és a házi feladatok elkészítésére. Az intézményvezető véleménye szerint ezen értékelési módszerek nem jogsértőek, csupán jó szándékúak.

Vizsgálatot indítottunk az ügyben. Megkeresésünkre a tankerületi igazgató nyilatkozatában közölte, hogy az intézményvezető érvelését elfogadja. Ugyanakkor felhívta a figyelmét arra, nagyobb figyelmet fordítsanak a jövőben az ilyen esetekre, a tanulók megfelelő korrepetálásáról pedig gondoskodjanak a következő félévben.

A rendelkezésre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel, amely alapján kialakítottuk ügyel kapcsolatos álláspontunkat. A rendelkezésünkre bocsátott naplómásolatok vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy a naplóban szereplő érdemjegyek (melyek akár eltérő súllyal is számíthatók az osztályzat megállapítása során) átlagához képest a megállapított osztályzat nem a tanuló hátrányára mutatott eltérést. A nevelőtestület a jogkörével – miszerint tanév végén megváltoztathatja az osztályzatot – a félévi osztályzatok megállapítása során nem élhetett. Ugyanakkor a pedagógiai program lehetőséget ad a tanulók egyéni helyzetének mérlegelésére az osztályzatok megállapítása során.

Az angol tantárgy értékelése során a pedagógus a megszerzett érdemjegyet nem annak keletkezésekor, hanem egy későbbi időpontra jegyezték be a naplóba. Álláspontunk szerint az érdemjegyek adminisztrációjának pontossága követelmény a pedagógusok számára. A tanulók ösztönzésére más módszert kell választaniuk a pedagógusoknak.

A fentieknek megfelelően a pedagógus értékelési autonómiája a tanulók teljesítményének értékeléséhez kapcsolódik, mely teljesítmény az érdemjegyekben realizálódik. Az érdemjegyeken alapuló félévi, év végi osztályzat kiszámításával összefüggésben a helyi tanterv állapíthat meg szabályokat, ezek garanciális jelentőségűek lehetnek. Szintén garanciális jelentőségű a napló pontos, naprakész vezetése, hiszen ennek nyomon követésével tud a szülő tájékozódni gyermeke teljesítményéről, a szülői kötelezettségeit csak így tudja teljesíteni.

A tankerületi igazgatót arra kértük, hogy álláspontunkat ismertesse meg az érintett intézményben annak érdekében, hogy a jövőben elkerülhetőek legyenek a hasonló kifogások a tanulók értékelésével kapcsolatban. Mindezek alapján az ügyet lezártuk. (149/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy mit tehet, amennyiben gyermeke 4,56-os átlaggal csak azért kapott négyest földrajzból, mert éppen az utolsó két dolgozata sikerült négyesre. (539/2016/OJBIT)

Egy matematikatanár azért fordult hivatalunkhoz, hogy jogszerűségi szempontból véleményezzük az általa kifejlesztett értékelési rendszert. (508/2016/OJBIT)

Egy diák azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy jogszerű-e, ha a témazáró dolgozat megírására mindössze 20 perc állt a rendelkezésükre. Tájékoztatottuk a panaszost, hogy az iskola pedagógiai programjában tud informálódni arról, van-e rendelkezés a témazáró dolgozatok megírására rendelkezésre álló időről. (196/2016/OJBIT)

A panaszos beadványában gyermeke elégtelen év végi osztályzatát, a köztes érdemjegyeket, az értékeléshez kötődő tájékoztatás elmaradását és a megfelelő súlyozás alkalmazásának esetlegességét

sérelmezte. A gyermek annak ellenére bukott meg matematikából év végén, hogy súlyozás nélküli átlaga 1,8 volt, a jegyeknek a pedagógiai programban lefektetettek szerinti súlyozás utáni átlaga pedig 2,0. A beadványában foglaltakat megvizsgáltuk, a rendelkezésünkre álló dokumentumokat összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel.

Panasza vizsgálatát követően kialakítottuk álláspontunkat, miszerint az érdemjegyek/osztályzatok megállapítása a pedagógus autonómiájába tartozó kérdés. Az igazgató szülő részére küldött válaszában leírtakat elfogadtuk, az oktatási jogok sérelmét nem láttuk megalapozottnak. A beadványa alapján a pedagógus értékelésekor a súlyozással összefüggésben merült fel a jogsérelem gyanúja. Álláspontunk szerint a súlyozás elmaradása abban az esetben valósít meg jogsértést, ha azt csak az érintett gyermeke vonatkozásában mulasztotta el a pedagógus. Az intézményvezető tájékoztatását kértük e kérdésben, aki úgy informált, hogy a pedagógiai program valóban lehetőséget ad a súlyozásra, ám ezzel egy tanuló esetében sem élt a pedagógus.

Az esetleges elégtelen év végi osztályzattal kapcsolatban a pedagógusnak nincs külön értesítési kötelezettsége a jogszabályok szerint. A megfelelő tájékoztatás az elektronikus napló alapján megvalósul. A fentieknek megfelelően a jogsértést nem állapítottuk meg, így az ügyet lezártuk. (474/2016/OJBIT)

Egy diák a némettanára értékelési módszerének jogszerűségével kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. A német témazáró mellett a tanár egy szódolgozatot is íratott, amelyen minimum 40%-ot kellett elérni ahhoz, hogy az összesített dolgozatra valaki legalább kettest kapjon. A diák elérte a témazáró és a szódolgozat összesített pontszámainak kettes szinthez szükséges értékét, de mivel a szódolgozatban nem érte el a 40%-ot, elégtelent kapott.

Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a panaszost a kapcsolódó állásfoglalásunkról. Javasoltuk a tanuló számára, hogy tanulmányozza az intézmény belső szabályzatait. Tájékoztattuk továbbá, hogy amennyiben mindezek ismeretében sérelmesnek érzi az értékelést a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdésében foglaltak szerint jogorvoslattal élhet. (199/2016/OJBIT)

Egy diák angoltanára értékelési módszerének jogszerűségével kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását. A tanár által íratott teszt 90 pontból állt, minden egyes pontvesztés után egy jegy levonással történt az értékelés, így már a 94%-os dolgozat sem volt elég a ketteshez. (133/2016/OJBIT)

Egy tanuló azzal kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy a meg nem írt dolgozatot tanára nem hagyja az órán pótolni, hanem csak tanítási időn kívül, tehát kilencedik órában. A tanár azt mondja, ha tanórán pótolná, akkor az órai munkájára adna elégtelent. A diák azt szeretne volna tudni, hogy létezik-e olyan szabály, ami alapján ez az eljárás kifogásolható. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk, hogy az elmulasztott dolgozatok pótlásával kapcsolatos szabályok az iskola pedagógiai programjában kaphatnak helyet. (56/2016/OJBIT)

A szülő azért kérte hivatalunk állásfoglalását, mert gyermekét matematika tanára 1,86-os év végi átlaga ellenére megbuktatta, úgy, hogy volt olyan tanuló, akit 1,5-ös átlaggal átengedett. A tanár ezt

azzal indokolta, hogy a házirend értelmében 1,5-1,9-es átlag között a pedagógusnak mérlegelési lehetősége van, a panaszos szülő azonban ilyen szabályt nem talált. (447/2016/OJBIT)

A pedagógusnak az értékeléssel kapcsolatos széleskörű szabadságából eredően a jogalkotó szűk körben biztosít jogorvoslatot az értékeléssel kapcsolatos panaszok esetében. A köznevelési törvény 37. §-a értelmében az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő - a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül - a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre vagy az intézmény belső szabályzatának megsértésére hivatkozással benyújtott kérelem, továbbá az óvodai felvétellel és az óvodából való kizárással, a tanulói jogviszony, valamint a kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében.

Egy szülő azért élt panasszal hivatalunknál, mert gyermeke magatartási és szorgalmi értékeléséről az iskolai házirend ide vonatkozó előírása ellenére nem kapott rendszeres tájékoztatást, gyermeke év végén úgy kapott közepes értékelést magatartásból, hogy júniusban februárig visszamenőleg minden hónapra beírtak neki egy hármast. A gyermeknek a második félévben egy darab igazgatói dicsérete és egy darab osztályfőnöki intője volt. A szülők panaszára az iskola igazgatója elmondásuk szerint azt válaszolta, hogy az osztályfőnök azt ír be és akkor, amikor akarja, akár visszamenőleg is, de azt is megteheti, hogy nem ír be semmit.

A panaszban foglaltak vizsgálata alapján tájékoztattuk a szülőt, hogy az általa jelzettek felvetik az oktatási jogok sérelmének gyanúját, mellyel kapcsolatban eljárhatunk, ennek feltétele, hogy az érintett a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítse. (427/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy jogszerű-e, ha az egyházi fenntartású iskola az amúgy példás magaviseletű gyermeke magatartásjegyét azért rontja le négyesre, mert a gyermek néhány alkalommal nem vett részt az ajánlott, de nem kötelező vasárnapi istentiszteleten.

A köznevelési törvény 32. § (1) kimondja, hogy ha a nevelési-oktatási intézményt egyházi jogi személy vagy a vallási tevékenységet végző szervezet tartja fenn:

- d) pedagógiai programjába beépítheti a vallási, világnézeti elkötelezettségnek megfelelő ismereteket, helyi tantervébe a vallási közösség tanításának megfelelő tartalmú hitoktatást építhet be,
- f) SZMSZ-ében és házirendjében a vallási közösség tanításával összefüggő viselkedési és megjelenési szabályokat, köteleességeket, jogokat és hitéleti tevékenységet írhat elő,
- g) az f) pont szerint meghatározott köteleességek megszegése, elmulasztása miatt a gyermek, tanuló és a pedagógus ellen fegyelmi eljárás indítható.

A fentieknek megfelelően az intézmény a hitéleti tevékenység elmulasztását akár fegyelmi büntetés kiszabásával is szankcionálhatja.

Mindezek mellett tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben sérelmesnek érzi az iskola eljárást, ez esetben a döntéssel szemben jogorvoslással élhet a fenntartónál. (444/2016/OJBIT)

Egy szülő azért fordult panasszal hivatalunkhoz, mert gyermeke rendszeresen kettést kapott az osztályfőnökétől magatartásból, miközben a gyermeket tanító többi pedagógus elmondása szerint a gyermek magatartásával nincsen különösebb probléma, néha beszélgetéseivel zavarja az órát. A panaszos elmondta, hogy az iskolában nincs kialakított rendszere a magatartás értékelésének, az osztályfőnök szerint pedig olyan jegyet ad, amelyet szeretne. (10/2016/OJBIT)

Az értékeléshez kötődően felmerülő kérdések, hogy a felszerelés hiánya vagy a házi feladat elmulasztása szankcionálható-e. Ezzel kapcsolatban az alábbi állásfoglalásunkról tájékoztattuk a hozzánk fordulókat. (199/2016/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy a testnevelés tanárnak van-e lehetősége szaktanári figyelmeztetésben részesíteni a gyermeket, amennyiben nincsen nála felszerelés az órára.

A felszerelés hiányával összefüggésben a következő állásfoglalást alakítottuk ki. A köznevelési törvény 63. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével megválassza az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket, ruházati és más felszereléseket. E törvény 9. § (3) bekezdése alapján a szülőket az iskola a megelőző tanítási év végén tájékoztatja azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz, valamint az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, továbbá arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.

A tanórai felszerelés hiányát álláspontunk szerint annyiban lehet figyelembe venni, amennyiben a tanítási órán történő számonkérésben rögzített feladat teljesítéséhez az szükséges. Amennyiben a számonkérésben meghatározott feladatot a tanuló nem tudja teljesíteni - akár a felszerelés hiánya miatt - úgy akár elégtelenre is értékelhető. De a számonkérés esetétől eltekintve a felszerelés hiánya miatt a tanulónak elégtelen sem adható. A pedagógiai módszereken felül a tanulói kötelezettség-szegések szankcionálása csak az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmezési eszközökkel történhet, az érdemjegy és az igazolatlan mulasztás nem lehet fegyelmezési eszköz. (249/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy jogszerű-e, ha fia felszerelési hiány miatt kap elégtelen osztályzatot. (260/2016/OJBIT)

A házi feladat értékelésével kapcsolatban az alábbiakról tájékoztattuk a hozzánk forduló tanulókat. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bi) pontja alapján az iskola pedagógiai programja határozza meg az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elveit. E szakasz (5)

bekezdése szerint pedig az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét, valamint az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait.

A fentiekre tekintettel javasoltuk, hogy a tanuló tanulmányozza az intézmény belső szabályzatait. Amennyiben mindezek ismeretében sérelmesnek érzi a pedagógus eljárását, a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdésében foglaltak szerint jogorvoslattal élhet azzal szembe. (199/2016/OJBIT)

Az értékeléssel összefüggő panaszok egy része a tanuló számára adott osztályzatok, érdemjegyek megállapításának elfogultságát kifogásolja. Ezekben az esetekben a jogorvoslati útról való tájékoztatás mellett a független vizsgabizottság előtti vizsga lehetőségéről is tájékoztattuk a hozzánk fordulókat. (467/2016/OJBIT, 489/2016/OJBIT, 293/2016/OJBIT, 428/2016/OJBIT, 491/2016/OJBIT, 557/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének m) pontja alapján tanuló joga, hogy kérelmére – jogszabályban meghatározott eljárás szerint – független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 73. § tartalmazza a független vizsgabizottságra vonatkozó részletszabályokat. Eszerint a független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a kormányhivatal szervezi. A tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülője – a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak, amelyik az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát. A tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülője – a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból javítóvizsgára utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tehesse le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak. A kormányhivatal által szervezett független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll.

Egy diák azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy mit tehet, ha testnevelő tanára kijelentette, hogy bármit tesz, meg fogja buktatni, és az osztály előtt rendszeresen szóban megalázza. Tájékoztattuk a panaszost az értékeléssel kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről, továbbá arról, hogy a köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés m) pontja alapján a tanuló joga, hogy kérelmére – jogszabályban meghatározott eljárás szerint – független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról. Ismertettük a független vizsgabizottság előtti vizsga szabályait. Tájékoztattuk továbbá arról, hogy mind a méltóságsértő bánásmóddal, mind pedig az értékeléssel szemben jogorvoslattal élhet az iskola fenntartójánál. (172/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy milyen lehetősége van gyermeke némettudás szintjét az iskolától függetlenül felmérni, ugyanis miközben a gyermek iskolai jegyei folyamatosan romlanak, az iskolától független némettanárok szerint fia jó nyelvtudás szinttel rendelkezik.

Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a panaszost az értékelésre, a független vizsgabizottságra, valamint a jogorvoslatra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről. Javasoltuk továbbá, hogy amennyiben a szülő a köznevelés körén kívül kívánja felmérni gyermeke idegen nyelvi tudását, úgy tájékozódjon a nyelvviskolák körében, kérje ingyenes szintfelmérő tesztjeiket. (61/2016/OJBIT)

A független vizsgabizottság előtti vizsga azonban nem ingyenes szolgáltatás. Az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatás intézmény, az önkormányzat, az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményekben térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások közé tartozik a független vizsga, melynek díját tantárgyanként kell megállapítani. A vizsgadíj tantárgyankénti összege azonban nem lehet magasabb, mint az adott évre érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 3,75%-a.

Mulasztás

A köznevelési törvény szerint Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ezzel összefüggésben a tanuló kötelessége, hogy eleget tegyen - rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően - tanulmányi kötelezettségének. A tanuló legfőbb kötelezettsége, hogy rész vegyen a tanórákon és egyéb foglalkozásokon. E kötelezettség elmulasztása különféle következményeket, esetlegesen szankciókat von maga után. E szankciók nagyon súlyosak lehetnek, nem tanköteles tanuló esetében akár a tanulói jogviszony megszűnéséhez is vezethetnek.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szerint, ha tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Egyes esetekben a mulasztást a jogszabály erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni. Ezek az esetek a következők: ha a gyermek, a tanuló - gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére - a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra; ha a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja; a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni; valamint ha a tanuló ideiglenes vendégtanulói jogviszonyának időtartamát ugyanezen rendelet által meghatározott igazolással igazolja. Egyéb esetekben, amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermeke esetében az osztályfőnök sokadik alkalommal ír be igazolatlan hiányzást, miközben a tanuló részt vett az adott órán vagy igazolása volt a távolmaradásra. Tájékoztattuk a szülőt a mulasztásra vonatkozó rendelkezésekről, miszerint a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szerint, ha a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a

kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Egyes jogszabályban rögzített esetekben a mulasztást a jogszabály erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni. Egyéb esetekben, amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan. A fentiek mellett tájékoztattuk továbbá a szülőt a hivatal eljárásáról, feltételeiről, vagyis, hogy a fenntartói jogorvoslat kimerítése után kérheti a sérelmezett helyzet vizsgálatát. (232/2016/OJBIT)

A szülő beadványában azért kérte segítségünket, mert gyermeke iskolája nem hajlandó elfogadni az Educatio Nemzetközi Oktatási Szakkiállításán részt vett tanulóktól a rendezvényen kapott igazolást. A szülőt a kapcsolódó jogszabályi rendelkezéseken túl tájékoztattuk a hivatal eljárásáról. (66/2016/OJBIT)

A tanuló speciális helyzetével kapcsolatban kereste meg hivatalunkat. Levele szerint két oktatási intézménnyel van tanulói jogviszonya, az egyikben vendégtanulóként tanul egy tantárgyat. Ebben az iskolában a feltételrendszer egyeztetésére hívták a tanulót, ami miatt az anyaintézményében két tanóróról hiányzott. Ezt a mulasztást természetesen a vendégtanulói jogviszonyt biztosító intézmény igazolta, azonban az anyaintézmény nem fogadta el ezt az igazolást, mivel a tanuló nem jelezte feléjük előre a távolmaradást.

Tájékoztattuk a tanulót, hogy a vendégtanulói jogviszony miatti mulasztás csak a jogszabály által rögzített speciális esetben, az ahhoz kötött speciális igazolás alapján tekintendő a jogszabály erejénél fogva igazoltnak. Ugyanakkor a mulasztások igazolására vonatkozó konkrét eljárási szabályokról az intézmény a házirendjében tájékozódhat. Amennyiben a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések alapján sérelmesnek érzi az iskola eljárását, lehetősége van jogorvoslattal élni az intézményi döntéssel szemben az iskola fenntartójánál. (121/2016/OJBIT)

A gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat - az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően - a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan. E körben például a szülő által igazolható napokról is az intézmény házirendje rendelkezhet.

Egy beadványozó arról érdeklődött, hogy egy tanévben hány napot igazolhat a szülő a középiskolás gyermekének. Az osztályfőnöktől kapott információk szerint tanévenként 3, míg más források szerint félévente 3 napot. Tájékoztatót kért továbbá arról, hogy az iskola igazolatlan hiányzásról szóló értesítése után még benyújtható-e az igazolás, illetve azt el kell-e fogadnia az iskolának.

Tájékoztattuk a hozzánk forduló szülőt arról, hogy a fentiek szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat

konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan. Az iskola itt rendelkezhet azon szabályokról, amelyek lehetőséget adnak a szülők számára meghatározott számú napok igazolására. A fentieknek megfelelően javasoltuk, hogy az irányadó szabályoknak az intézmény házirendjében nézzen utána. (163/2016/OJBIT, 164/2016/OJBIT)

Egy szülő levele szerint 8. osztályos gyermeke nem szeretne részt venni az osztálykiránduláson, ezért a szülő által igazolható 3 nap igénybevételel szeretné a tanuló távolmaradását igazolni. Az osztályfőnök azonban kijelentette, hogy mivel osztálykirándulásról van szó, ezért nem fogadja el a szülői igazolást. A panaszos arról kért állásfoglalást, hogy megteheti-e az iskola, hogy ilyen kifogással nem fogadja el a szülői igazolást. (274/2016/OJBIT, 466/2016/OJBIT)

A mulasztás leggyakoribb oka a betegség, az ez esetben követendő eljárás alapszabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szabályozza. Eszerint a beteg gyermek, tanuló az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja a nevelési-oktatási intézményt. Ha a pedagógus megítélése szerint a gyermek, a tanuló beteg, gondoskodik a többi gyermektől, tanulótól való elkülönítéséről, és kiskorú gyermek, tanuló esetén a lehető legrövidebb időn belül értesíti a gyermek, a tanuló szüleit. Azt, hogy a gyermek, a tanuló ismét egészséges és látogathatja a nevelési-oktatási intézményt, részt vehet a foglalkozásokon, orvosnak kell igazolnia. Az igazolásnak tartalmaznia kell a betegség miatt bekövetkezett távollét pontos időtartamát is. Ha a kollégiumban lakó tanuló hazautaztatása nem oldható meg, az egészséges tanulóktól el kell különíteni.

Egy szülő azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy felülbírálható-e az orvosi igazolás, vélemény. Tájékoztatása szerint gyermekénél a bőrgyógyász rühességet állapított meg, tekintettel erre egy hétig tartó otthoni kezelést kapott. Majd a házi orvos igazolta, hogy mehet iskolába. Ennek ellenére az iskola további, a bőrgyógyászaton kiállított igazolást kért a szülőtől, ami tanúsítja, hogy a gyermek egészséges, és iskolába mehet.

Tájékoztatottuk a szülőt a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről. A fentiek szerint a betegség igazolása orvosi és nem kifejezetten szakorvosi feladat, így a házi orvos igazolását az intézménynek el kell fogadnia. Ugyanakkor nincs akadálya annak, hogy az intézmény megkeresse az igazolást kiállító orvost, és tájékoztatást kérjen tőle arról, hogy biztonságban van-e a többi gyerek egészsége. Ez az együttműködés a köznevelési intézmények és az egészségügyi intézmények között nem tilos. Az iskola az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatól is szerezhet információkat valamely fertőző betegség lefolyásáról, a gyógyulási folyamatról, valamint az egészséges állapot eléréséről. (62/2016/OJBIT)

Egy szülő 4. osztályos sajátos nevelési igényű gyermeke ügyében élt panasszal, mivel a tanuló az iskolában megbetegedett, amiről őt nem értesítették. A fenti jogszabályi rendelkezések mellett tájékoztatottuk a szülőt, hogy az iskolával kapcsolatos panaszával megkeresheti az iskola fenntartóját. (343/2016/OJBIT)

A tanuló orvosi vizsgálatok miatt hiányzott több napot az iskolából, azonban az egyik napról elfelejtett igazolást kérni. Az osztályfőnök nem fogadta el a magyarázatát, és azt mondta, hogy megteszi a szükséges intézkedéseket.

A hiányzásokkal kapcsolatos kérdésre tájékoztattuk a tanulót a mulasztásokkal összefüggésben kialakított állásfoglalásunkról. Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról, egyéb foglalkozásról, a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. A nem megfelelően igazolt mulasztás pedig igazolatlanként regisztrálható. Javasoltuk a tanuló részére, hogy az igazolás módjának intézményi szabályaival kapcsolatban tanulmányozza a házirendet. (640/2016/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szabályozza az igazolatlan mulasztások jogkövetkezményeit. Eszerint, ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételt igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

Ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban - értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, tanköteles tanuló esetén - gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével - a gyermekjóléti szolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, az iskola és - szükség esetén - a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.

Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot - a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével -, valamint ismételt tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabálysértési törvény) 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke az adott nevelési évben, tanítási évben összesen tanköteles tanuló esetén harminc tanítási óra és egyéb foglalkozás.

A Cstv. 15. §-a tankötelezettség mulasztásával összefüggő rendelkezések között kimondja, hogy ha a tanköteles vagy a tankötelezettsége megszűnését követően nevelési-oktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermek (személy) a kötelező tanórai foglalkozások tekintetében igazolatlanul mulaszt, a nevelési-oktatási intézmény vezetőjének jelzése alapján a gyámhatóság az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott tízedik kötelező tanórai foglalkozás után felhívja a családi pótlék jogosultját azon jogkövetkezményre, hogy az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után - a jelzés beérkezésétől számított 8 napon belül - kezdeményezi a fővárosi és megyei kormányhivatalnál az ellátás szüneteltetését.

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert panaszt szeretett volna tenni a gyermeke osztályfőnökének magatartásával szemben. A tanuló megfázott télen és az iskolában erősen belázasodott, amire az osztályfőnök hazaküldte a gyereket az iskolából. Aznap nem mentek el orvoshoz, így a kérdéses napra a tanulónak nem volt igazolása. Ezen felül volt még pár ilyen nap, ami nem lett leigazolva. A szülő sérelmezte azt, hogy ezekre az osztályfőnök nem figyelmeztette őket, hanem tavasszal kérte, hogy az elmaradt napokat igazolják, amit viszont utólag már nem tudtak megtenni. Ennek következményeképpen a tanuló viszont 2-es magatartást kapott, miközben kitűnő tanuló, nagyon jó magaviseletű, és több téren nagyon tehetséges.

A szülői panaszban foglaltakkal kapcsolatban a köznevelési törvény 46. § (1) bekezdés a) pontja szerint a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon. A köznevelési törvény 51. §-a pedig kimondja, hogy ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az intézmény a házirendjében meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan.

A fent hivatkozott jogszabályok alapján tájékoztattuk a szülőt az igazolatlan mulasztások kapcsán fennálló intézményi tájékoztatási, valamint egyéb intézkedési kötelezettségekről, jelezve az igazolatlan mulasztások lehetséges jogkövetkezményeit.

Tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy amennyiben a fentiek ismeretében úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van jogorvoslattal élni. (442/2016/OJBIT, 405/2016/OJBIT, 589/2016/OJBIT)

Sajátos helyzetet teremt, ha az igazolt és igazolatlan mulasztások együttes száma egy tanítási évben eléri a jogszabályban meghatározott mértéket. Ez esetben a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7) – (8) bekezdései az irányadóak.

A szülő hivatalunk tájékoztatását kérte, mivel 9. osztályos gyermeke igazolt hiányzásai a tanév végére meghaladták a 250 órát. A hiányzás oka egy tartósan fennálló egészségügyi probléma volt, így minden esetben orvosi igazolásuk van. Ez a helyzet miatt azonban tanulmányi eredménye leromlott, nem tudott készülni, fizika tantárgyból jelezték a szülőnek, hogy bukásra áll a tanuló, miközben a többi tantárgy esetében van annyi jegye, hogy lezárják.

Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7) – (8) szakasza szerint, ha a tanulónak - az ideiglenes vendégtanulói jogviszony időtartamának kivételével - egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen

a) a köznevelési törvény 5. § (1) bekezdés b)-c) pontjában meghatározott pedagógiai szakaszban a kétszázötven tanítási órát,

b) a köznevelési törvény 5. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában az elméleti tanítási órák húsz százalékát,

e) alapfokú művészeti iskolában a tanítási órák egyharmadát,

f) egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja,

és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület a fentiek alapján az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a jogszabályban meghatározott értesítési kötelezettségének. Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja.

A fentiek alapján tehát amely tantárgyakból érdemjegyei alapján értékelhető a tanuló, értékeli a pedagógus, amelyekből nem, azokból osztályozó vizsgát tesz. Ha az érdemjegyei alapján kerül sor az értékelésre, és így elégtelen év végi osztályzatot állapít meg a tanár, úgy augusztusban javítóvizsgára kerül sor e tantárgyból. (426/2016/OJBIT)

A szülő azt a tájékoztatást kapta a középiskolás gyermekét tanító iskolától, hogy betegség miatti mulasztásaira tekintettel osztályozó vizsgát kell tennie. Később azonban arról tájékoztatták, hogy a jogszabály módosítása miatt mégsem teheti le a vizsgát, hanem az eredményei alapján évet kell ismételnie. A szülő ezen információk helytállóságával kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. (461/2016/OJBIT)

A mulasztásoknak komoly jogkövetkezményei lehetnek, amint az látható a fenti esetkörökből. A legsúlyosabb jogkövetkezménye az igazolatlan mulasztásnak a nem tanköteles tanulók esetében van, mivel a feltételek fennállta esetében a nem tanköteles tanulói jogviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik.

Egy szülő nem tanköteles gyermeke ügyében kérte hivatalunk segítségét. A tanuló igazolatlan mulasztásai elérték a 30 órát, 25 + 5 óra késés. Ennek következtében tanulói jogviszonyát megszüntette az iskola. A szülő csak a kiküldött határozatból értesült az igazolatlan mulasztásokról és a jogviszony megszüntetéséről is, a döntéssel szembeni jogorvoslatot nem jelöltek meg.

A beadványban foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szerint, ha a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi

foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Egyes esetekben a mulasztást a jogszabály erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni. Ezek az esetek a következők: ha a tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra, ha a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja, illetve, ha a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni. Egyéb esetekben, amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Ha a tanuló a tanórai foglalkozás kezdetére nem érkezik meg, a késést igazolnia kell a házirendben foglalt szabályok szerint. A késések idejét össze kell adni. Amennyiben ez az idő eléri a tanórai foglalkozás időtartamát, a késés egy igazolt vagy igazolatlan órának minősül. Az elkéső tanuló nem zárható ki a tanóráról, foglalkozásról.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 50. § (4) bekezdése alapján a tanköteles tanuló kivételével megszűnik a tanulói jogviszonya annak, aki egy tanítási éven belül igazolatlanul harminc tanítási óránál - alapfokú művészeti iskolában tíz tanítási óránál - többet mulaszt, feltéve, hogy az iskola a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt legalább két alkalommal írásban figyelmeztette az igazolatlan mulasztás következményeire. A gyakorlati képzés esetén az igazolatlan mulasztás jogkövetkezményeire a szakképzésről szóló törvény vonatkozó rendelkezéseit is alkalmazni kell. A tanulói jogviszony megszűnéséről az iskola írásban értesíti a tanulót, önálló jövedelemmel nem rendelkező és a szülővel közös háztartásban élő nagykorú tanuló esetén a szülőt is, kiskorú tanuló esetén a szülőt.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy amennyiben a fentiek alapján úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van jogorvoslattal élni a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdésében rögzítettek szerint. (267/2016/OJBIT)

Egy már nem tanköteles tanuló panasszal élt az iskola igazgatójával szemben, mivel úgy érezte, hogy az intézményvezető teljesen ellene fordult, és jogtalanul az iskolából is kirúgta. A tanuló információi szerint az igazgató egy másik tanuló által elkövetett cselekményért is őt tette felelőssé, az iskolából történő eltávolítással, az állami ösztöndíj megvonásával fenyegetőzött a tanulónak.

Az ügyben tájékoztatást kértünk a panasszal érintett igazgatótól.

Az intézményvezető/fenntartó tájékoztatása szerint a 19 éves tanuló negyedszerre ismétli a 9. évfolyamot. 50 igazolatlan mulasztása van, a tanulói jogviszonyt erre tekintettel szüntette meg az igazgató. Tekintettel a tanuló nehéz családi helyzetére ezidáig támogatták az iskolában maradását, azonban magatartásával folyamatosan gond volt, alig járt iskolába. Az igazgató tájékoztatása szerint az ösztöndíjjal kapcsolatban neki nincs döntési lehetősége, mind az ösztöndíj, mind a munkabér utalása függ az igazolatlan órák számától, melyet az intézmény több helyre is köteles jelezni.

Ezen információk mellett tájékoztatottuk a panaszos tanulót, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 50. § (4) bekezdése alapján a nem tanköteles tanuló esetén megszűnik a tanulói jogviszonya annak, aki egy tanítási éven belül igazolatlanul harminc tanítási óránál többet mulaszt, feltéve, hogy az iskola a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt legalább két alkalommal írásban figyelmeztette az igazolatlan mulasztás következményeire. A gyakorlati képzés esetén az igazolatlan mulasztás jogkövetkezményeire a szakképzésről szóló törvény vonatkozó rendelkezéseit is alkalmazni kell. A tanulói jogviszony megszűnéséről az iskola írásban értesíti a tanulót, önálló jövedelemmel nem

rendelkező és a szülővel közös háztartásban élő nagykorú tanuló esetén a szülőt is, kiskorú tanuló esetén a szülőt.

Tájékoztatjuk a tanulót, hogy a fentiekre tekintettel a jogsérelem lehetősége csak abban az esetben áll fenn, ha az intézményvezető elmulasztotta a tanulót értesíteni az igazolatlan órák számáról, és az igazolatlan mulasztás jogkövetkezményeiről. (379/2016/OJBIT)

Fenntartói irányítás

A köznevelési alapfeladatok ellátásáról az állam gondoskodik. Ez alól kivételt jelent az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése. A köznevelési feladatokat az állam intézmény alapításával és fenntartásával, továbbá az egyházi köznevelési intézmény, a nemzetiségi önkormányzat fenntartásában álló vagy a magán köznevelési intézmény útján látja el, a fenntartóval az állam köznevelési szerződést köthet. Az óvodai nevelésről, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléséről, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről a települési önkormányzat vagy társulása intézmény alapítása és fenntartása vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik.

Köznevelési intézményt az állam, valamint - a köznevelési törvény keretei között - a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát megszerezte. Óvodát települési önkormányzat is alapíthat és fenntarthat.

A köznevelési törvény értelmező rendelkezései szerint fenntartó az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a köznevelési feladat ellátására való jogosultságot megszerezte vagy azzal rendelkezik, és - e törvényben foglalt esetben a működtetővel közösen - a köznevelési intézmény működéséhez szükséges feltételekről gondoskodik.

A köznevelési törvény hatálya kiterjed az óvodákat fenntartó önkormányzatokra, az iskolák jelentős része felett fenntartói jogokat gyakorló Klebelsberg Intézményfenntartó Központra (KLIK), illetve más állami fenntartókra, valamint az egyéb, nem állami, önkormányzati fenntartókra. Az egyházi és a magán köznevelési intézmények működésére vonatkozóan ugyanakkor sajátos szabályok vonatkoznak. A köznevelési törvény 31. § (1) bekezdése kimondja, hogy az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények a köznevelési törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket.

A köznevelési törvény rendelkezései szerint a fenntartónak számos jogosítványa van a köznevelési intézmények irányításával kapcsolatban. Ezen jogosítványok gyakorlása során

azonban be kell tartania a jogszabályokban előírt tartalmi és eljárási korlátozásokat. A fenntartói irányítás részletes szabályait a köznevelési törvény 83-85. §-ai tartalmazzák. (90/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdése szerint a fenntartó e törvényben foglalt keretek között - az állami intézményfenntartó központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott köznevelési intézmény kivételével - dönt a köznevelési intézmény létesítéséről, nevének megállapításáról, gazdálkodási jogköréről, átszervezéséről, megszüntetéséről, tevékenységi körének módosításáról, fenntartói jogának átadásáról. A fenntartó a köznevelési intézmény megszüntetésével, átszervezésével, feladatának megváltoztatásával, nevének megállapításával, vezetőjének megbízásával és megbízásának visszavonásával összefüggő döntése vagy véleményének kialakítása előtt beszerzi az intézmény alkalmazotti közössége, az óvodaszék, az iskolaszék, a szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat, a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő intézmény esetén - ha nem rendelkezik egyetértési joggal - a települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában az érintett országos nemzetiségi önkormányzat, szakközépiskola és szakiskola esetén a fővárosi, megyei gazdasági kamara, az állami fenntartású szakképző iskola esetén a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, a működtető önkormányzat véleményét.

Az általános iskola igazgatója hivatalunk tájékoztatását kérte, mivel a Főgyházmegye kezdeményezte az általános iskola fenntartói jogának átvételét a 2016/2017. tanévtől.

Az igazgató levelében hivatkozott a köznevelési törvény 74. § (3) bekezdésére, miszerint akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beiratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja.

Az intézményvezető azzal összefüggésben kérte állásfoglalásunkat, hogy szükséges-e a köznevelési törvény 83. § (4) bekezdésében foglalt szervezetek véleményét kikérni ezek után.

A felvetett kérdéskörrel kapcsolatban a következőkről tájékoztattuk az intézményvezetőt. A köznevelési törvény 83. § (3)–(4) bekezdése különböző fenntartói jogosítványokkal (a köznevelési intézmény megszüntetésével, átszervezésével, feladatának megváltoztatásával, nevének megállapításával, vezetőjének megbízásával és megbízásának visszavonásával) összefüggésben teszi kötelezővé az intézmény alkalmazotti közössége, az óvodaszék, az iskolaszék, a szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat, a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő intézmény esetén - ha nem rendelkezik egyetértési joggal - a települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában az érintett országos nemzetiségi önkormányzat, szakképző iskola esetén a fővárosi, megyei gazdasági kamara, az állami fenntartású szakképző iskola esetén a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, valamint a működtető önkormányzat véleményét. Az előzetes vélemény kikérése a felsorolt esetekben kötelező, ám a véleményben megfogalmazottak nem kötik a fenntartót a döntés meghozatalakor.

A köznevelési törvény 74. § (3) bekezdésében megfogalmazott rendelkezés alapján pedig a nevelési-oktatási intézmény fenntartói jogának vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára történő átadásakor a fenntartó köteles kikérni az intézményben tanulói jogviszonnyal rendelkezők, illetőleg kiskorú tanulók esetén azok szüleinek véleményét, hiszen

kizárólag akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. Ez esetben nem a szülői közösség, hanem a fentiekben megjelölt szülők, illetve nagykorú tanulók adják véleményüket, mely véleményezés eredménye köti a fenntartót a fenntartói jog átadásával kapcsolatos döntésekor. (362/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 84. § (3) bekezdése a) pontja kimondja, hogy a fenntartó tanítási évben, továbbá - a július-augusztus hónapok kivételével - nevelési évben iskolát nem indíthat, továbbá iskolát, kollégiumot, óvodát nem szervezhet át, nem szüntethet meg, fenntartói jogát nem adhatja át. A fenntartó, az állami intézményfenntartó központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott intézmény esetében az oktatásért felelős miniszter legkésőbb az intézkedés tervezett végrehajtása éve májusának utolsó munkanapjáig hozhat döntést a nevelési-oktatási intézmény fenntartói jogának átadásával; a nevelési-oktatási intézmény átalakításával; a nevelési-oktatási intézmény megszüntetésével; a nevelési-oktatási intézmény átszervezésével kapcsolatban.

A köznevelési törvény 84. § (8) bekezdése szerint a köznevelési intézmény fenntartója az intézkedés tervezett végrehajtása éve februárjának utolsó munkanapjáig kezdeményezheti egy másik köznevelési intézmény fenntartójánál, hogy az általa fenntartott intézmény fenntartói jogait és kötelezettségeit a következő tanévtől adja át.

A szülő a tanulói jogokkal kapcsolatban kért tájékoztatást arra a speciális helyzetre tekintettel, hogy a korábban önkormányzat által fenntartott iskolát a katolikus egyház átvette.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy az egyházi köznevelési intézmények a köznevelési törvényben rögzített sajátos szabályok alapján működhetnek, melyeket vallási, világnézeti elkötelezettség mentén alakíthatnak ki.

Szabadságuk korlátját jelenti, ha köznevelési megállapodást kötnek az oktatásért felelős miniszterrel, melynek keretei között a nevelés és oktatás a gyermekek, tanulók számára térítésmentessé válik, továbbá a gyermekek, tanulók felvételére alkalmazni kell azokat a szabályokat, amelyek az állami, települési önkormányzati nevelési-oktatási intézményekre vonatkoznak, és nem lehet alkalmazni a 31. § (2) bekezdés c) pontjában foglaltakat (mely a tanulói jogviszony keletkezésével, megszüntetésével kapcsolatos szabályokat fogalmaz meg).

Abban az esetben, ha a szülő választása szerint egyházi intézménybe írta gyermekét, úgy a beíratással vállalja és elfogadja a nyilvános intézményi szabályzatokban foglaltakat. Más a helyzet, ha a gyermeket a szülő állami intézménybe írta be, ám a tanulói jogviszony tartama alatt kerül sor a fenntartói jog átadására. Erre az esetre tartalmazza a köznevelési törvény 74. § (3) bekezdése, hogy ha a köznevelési közfeladat ellátása vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelési, nevelési-oktatási intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján történik, a szerződés megkötése nem mentesít a feladatellátási kötelezettség alól azon gyermekek tekintetében, akiknek a szülei nem akarják vallási, világnézetileg elkötelezett óvodába, iskolába járatni gyermeküket. Az állami intézményfenntartó központ, óvoda átadása esetében a települési önkormányzat gondoskodik arról,

hogy ezekre a szülőkre, gyermekekre, tanulókra a köznevelési szerződés miatt a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelésben, nevelésben-oktatásban való részvételhez fűződő joguk érvényesítésében aránytalan teher nem hárulhat. Akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. Az állami intézményfenntartó központ akkor tehet javaslatot az oktatásért felelős miniszternek, hogy az intézmény átadásával egyidejűleg kössön köznevelési szerződést a vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett nevelést-oktatást folytató fenntartóval, ha az iskola állami tulajdonban van, vagy a tulajdonos települési önkormányzat az átadásról döntött, és a nevelést-oktatást, a szakképzést a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelést-oktatást igénylő tanulók számára változatlan színvonalon biztosítja.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogséértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van jogorvoslattal élni. (440/2016/OJBIT)

A köznevelési törvény 74. § (3) bekezdésében rögzített feltétel szerint nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára akkor adható át, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja.

Több szülő együttes beadványban fordult hivatalunkhoz az általános iskola fenntartói jogának átadásával kapcsolatban, mivel az illetékes tankerület szavazásra, véleményezésre hívta fel az iskola szülői közösségét arról, hogy átkerüljön-e egyházi fenntartásba az iskola vagy maradjon állami intézmény. A szülők azt kifogásolták, hogy a döntést megelőző szülői véleménynyilvánító szavazás nem zajlott megfelelően. A panasz szerint a szavazást megelőzően az iskolaigazgató pusztán tényekre szorítkozó tájékoztató levele mellett a plébános is küldött a szülők számára egy tájékoztató levelet, amely azonban álhíreket tartalmazott, melyek alkalmasak voltak a szavazás befolyásolására (a gyerekeket át kell majd szállítani egy másik iskolába), az egyház „aktivistái” pedig a szavazás napján gyakoroltak nyomást a szülőkre.

Vizsgálatot indítottunk az ügyben, és megkerestük az illetékes tankerületet, hogy közölje az ügyvel kapcsolatos álláspontját, és kértük, hogy kiemelten tájékoztasson arról, hogy a tankerület mint fenntartó milyen tájékoztatást adott a szülők számára. Megkapták-e a szülők a szükséges információkat arról, hogy a különböző döntések milyen következményekkel járnak? Tájékoztatták-e őket arról, hogy lesz-e gyermekek helyzetében változás abban az esetben, ha az iskola állami fenntartásban marad, illetőleg milyen változásokat eredményez a fenntartóváltás? Kértük a tankerületi igazgatót, hogy a nyilatkozatában térjen ki arra is, hogy hogyan valósul meg azon gyermekek ellátása, akik az esetleges fenntartóváltást követően nem kívánják igénybe venni az egyházi intézményben történő oktatást, és milyen terhet jelent számukra ez a döntés.

Az illetékes tankerületi igazgató nyilatkozatában a következőkről tájékoztattott. A fenntartói jog átadása kapcsán a plébános májusban meghívta az iskola tantestületét egy fórumra, ahol az egyházi iskola működési feltételeiről, programjáról lehetett kérdezni. Ugyanebben a témában az általános iskola igazgatója is szeptember közepére összehívott egy alkalmazotti értekezletet, ahol az akkori tankerületi vezető mellett jelen volt a polgármester, a plébános, az iskola intézményi tanácsának

elnöke, az SZMK elnök és a diákönkormányzat elnöke. A plébános szeptemberre is összehívott egy alkalmat az átvétellel kapcsolatos tájékoztatásra, szavazásra. Majd az iskola igazgatójával közösen az iskola nevelőtestülete és alkalmazott közössége számára egy értekezletet hívtak össze az egyházmegyei iskolák főigazgatójának vezetésével, ahol szavazás keretében a pedagógusok 17 igen és 19 nem szavazattal nem támogatták az egyházi fenntartásba adást. A technikai dolgozók körében 2 igen, 2 nem szavazat keletkezett. A szülői munkaközösség kérésére az igazgató írásban értesített minden szülőt arról, hogy októberben értekezletre kerül sor, ahol a tankerületi igazgató tájékoztatta a szülőket az iskolát érintő köznevelési tervekről. Ezen az alkalmon a polgármester is részt vett. Ezt tantestületi értekezlet követte, amikor a tankerületi igazgató a pedagógusokat tájékoztatta az őket érintő részletekről. November hónap elején a plébános az iskola pedagógusainak ún. támogató nyilatkozatot adott át, amelyen nyilatkozatukat kérte személyes adataikról, végzettségükről, szakképzettségükről, valamint, hogy támogatják-e a létesítendő új iskolát. Az illetékes főegyházmegye 2105. november 11-én kezdeményezte az illetékes tankerületnél az érintett általános iskola fenntartói jogának átvételét a 2016/2017. tanévtől.

Az érintett tankerület igazgatója 2016. január 22-vel távozott posztjáról, onnantól kezdve a KLIK átalakulása miatt másik tankerület, a jelen eljárásban nyilatkozó tankerületi igazgató látja el a fenntartói feladatokat. A KLIK Központ 2016 márciusában eljuttatta a tankerület felé az átszervezéshez kapcsolódóan a szülői nyilatkozatok beszerzéséhez szükséges nyomtatványokat. Ezt követően az iskola igazgatója 2016. március 31-én kelt levelében minden szülőt írásban értesített a köznevelési törvény 74. § (3) bekezdésében foglaltakról, miszerint akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. A támogatottság megállapítására szülői nyilatkozatok alapján kerül sor, melyek átvételi rendjét, idejét is rögzítették. Ebben az átmeneti időben szülői panaszok érkeztek azzal kapcsolatban, hogy az egyház részéről kaptak a döntést befolyásolni kívánó levelet, ami a változások kapcsán valótlan megállapításokat tartalmaz.

A szülői nyilatkozatok kapcsán a szülői munkaközösség kezdeményezte, hogy képviselőjük jelen lehessen a nyilatkozatok összeszámolásánál, amit lehetővé tettek. 2016. április elején a tankerületi igazgató irodájában zárt ajtók mellett, garanciális keretek között került sor az igazgató által lezárt, hitelesített urnában beérkező zárt borítékban található szülői nyilatkozatok összeszámolására. Megállapították, hogy az iskola aktuális tanulólétszáma 306 fő, a nyilatkozatokat 209-en adták le, ebből 149 db igen, 19 nemleges és 41 érvénytelen nyilatkozat érkezett. A szülői támogatottsághoz minimum 154 támogató nyilatkozatnak kellett volna beérkeznie. A tankerület ezen felül április 12-ig hiánypótlásra is biztosított lehetőséget az egyedüli szülői felügyeleti jog igazolására, a megjelölt időpontig további két hiánypótlás érkezett, azonban ez nem változtatott a nyilatkozati arányokon. A tankerület megállapította, hogy az érintett iskola szülői közössége nem támogatta az intézmény egyházi fenntartásba adását a főegyházmegye részére.

A fenti minden részletre kiterjedő tájékoztatás, valamint a rendelkezésre álló dokumentumok alapján megállapítottuk, hogy a szülői szavazás eredménye a fenntartó jog átadásának elutasítása lett. Ezen döntés fényében a hivatal eljárása okafogyottá vált, erre tekintettel az ügyet lezártuk. (304/2016/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

Az oktatási szereplők jogai védelmének fontos garanciája, hogy az őket érintő döntésekkel, intézkedésekkel, mulasztásokkal kapcsolatban joguk van jogorvoslatot keresni. E jog az Alaptörvény XXVIII. cikkének rendelkezésén alapul, mely szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése pedig kimondja, hogy az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő - a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül - a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre vagy az intézmény belső szabályzatának megsértésére hivatkozással benyújtott kérelem, továbbá az óvodai felvétellel és az óvodából való kizárással, a tanulói jogviszony, valamint a kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében. Minden olyan esetben, amikor hivatalunktól tájékoztatást kértek, kérdést intéztek hozzánk, vagy valamely ok miatt nem volt hatáskörünk vizsgálatot indítani, tájékoztattuk a hozzánk fordulókat az esetleges jogsértés esetén alkalmazható jogorvoslat lehetőségéről.

Egy pedagógust a tanítványa egy konfliktus során lehülyézte, mire ő - elmondása szerint - azt mondta, hogy milyen ember lesz így belőle, ha még a szavát sem tartja meg, és rossz úton jár. A tanuló emiatt panaszt emelt ellene. A pedagógus arról kérte állásfoglalásunkat, hogy mit tehet ilyen esetben. Tájékoztattuk, hogy abban az esetben, ha egy oktatási szereplő panasszal fordul az intézményvezetőhöz, a fenntartóhoz, esetleg az oktatási jogok biztosához, akkor a köznevelési törvényben biztosított jogával él. A panaszjog alkalmazása azonban nem jelenti minden esetben azt, hogy a panaszos jogai valóban sérültek. A panaszbeadvány címzettjének a feladata éppen az, hogy megvizsgálja a panaszban foglaltakat, és amennyiben alaposnak találja azt, megtegye a szükséges intézkedést a köznevelési intézményben. E vizsgálat során a bepanaszolt képviselni tudja saját álláspontját. Ám ha a jogsértést nem állapítják meg a vizsgálat során, mert az iskola, a pedagógus jogszerűen járt el, erről is tájékoztatni kell a panaszosokat. (397/2016/OJBIT)

Gyakran érkezik jelzés a szülőktől, hogy gyermeküket az intézmény el kívánja küldeni, mert oktatása, nevelése valamely okból gondot jelent számára. A köznevelési törvény 55. §-a azonban kimerítő módon sorolja fel az óvodai jogviszony és a tanulói jogviszony megszűnésének eseteit, ettől nem térhetnek el az intézmények. Sajátos nevelési igényű

gyermek esetén a szakértői bizottság vizsgálatán alapuló szakértői vélemény befolyásolhatja a gyermek elhelyezését, ettől az intézmény sem térhet el.

Egy óvodás korú gyermek édesanyja írta le beadványában, hogy gyermeke sajátos nevelési igényű státuszának megállapítása figyelemzavarra és hiperaktivitásra tekintettel folyamatban van, ám a jelenlegi óvodájából el akarják őt küldeni, mert a viselkedése veszélyt jelent a többiekre. Mivel a szülő gyermekeit egyedül neveli, gondot jelentene neki a szomszéd településen lévő óvodába hordani gyermekét. Tájékoztattuk, hogy az óvoda a gyermek jogviszonyát csak a köznevelési törvényben meghatározott módon szüntetheti meg. A gyermek viselkedése nem ad alapot a jogviszony megszüntetésére, az óvodának magatartászavar gyanúja esetén a gyermek pedagógiai szakszolgálat általi vizsgálatának a kezdeményezése a kötelezettsége. Beadványa szerint a gyermek vizsgálata folyamatban volt, annak befejezéséig a jogviszonya az óvodában állapotára hivatkozással nem szüntethető meg az intézmény részéről. A vizsgálat befejezése után a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak lesznek a kötelezőek mind az óvoda, mind a szülő számára. Amennyiben a szakértői bizottság a jelenlegi óvodát jelöli ki számára, úgy továbbra is ott kaphatja meg az óvodai nevelést. Ám ha a szakértői vizsgálat véleménye szerint ezen intézmény nem alkalmas a gyermek ellátására, úgy kijelöli azt az óvodát, ahová a gyermeknek a továbbiakban járnia kell. A sajátos nevelési igényű gyermeknek ugyanis joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. (723/2016/OJBIT)

Egy szülő ADHD-s gyermeke miatt fordult hozzánk. A kisgyermek integráltan oktatható, másfél éve jár az adott iskolába. Már beiratkozása után el akarták küldeni az iskolából, de pedagógiai asszisztens segítségével beilleszkedett az oktatásba. Későbbiekben többször volt vele probléma, és ismét felmerült, hogy a szülők vigyék el az iskolából gyermeküket. Tájékoztattuk a szülőt az eltanácsolással összefüggő álláspontunkról, valamint arról, hogy sajátos nevelési igényű tanulók esetén a tanuló intézményi elhelyezéséről a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság jogosult dönteni. (256/2016/OJBIT)

Hivatalunk következetesen képviselt álláspontja szerint az eltanácsolás előfordulása a köznevelési intézményekben súlyosan sérti a tanulók és szülők jogait. Álláspontunk szerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti, illetőleg magántanulói jogviszonyba kényszeríti a tanulót. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének lehetőségeit a köznevelési törvény 53. §-a garanciális jelleggel szabályozza. A jogszabály taxatíve tartalmazza ennek eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a jogviszony. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének ezen taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek, így az eltanácsolás is. Az ilyen jellegű igazgatói döntések

háttérben gyakran az áll, hogy az iskola nem tartja elegendőnek a rendelkezésére álló pedagógiai eszközöket egy-egy nehezen kezelhető, problémás magatartású tanulóval szemben. Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviselőjében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a köznevelési intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania. Így megfosztják a tanulókat azokról a garanciáktól, amelyek a fegyelmező intézkedések alkalmazásához, illetve a fegyelmi eljárás lefolytatásához kapcsolódnak.

Egy hetedik évfolyamos tanuló leromló tanulmányi eredménye miatt az iskola arra szólította fel a szüleit, hogy vigyék el az iskolából gyermeküket. (1/2016/OJBIT)

Egy szülő arról kérdezte hivatalunkat, hogy első osztályos gyermekét a nem kötelező felvételt biztosító általános iskolából eltanácsolhatja-e az intézmény, és kötelezheti-e a tanulmányok másik iskolában való folytatására. (771/2016/OJBIT)

Tájékoztatottuk a panaszosokat az eltanácsolással összefüggő álláspontunkról, továbbá az eltanácsolással összefüggő ügyekben azt is előadtuk, hogy a tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedések alkalmazására, fegyelmi eljárás megindítására is sor kerülhet. Ugyanakkor az intézményvezető nem kényszerítheti abba a helyzetbe sem a szülőt, hogy az a magántanulói jogviszony engedélyezését kérje. Magántanulóságba kényszerítés fegyelmező célzatú intézkedésként nem alkalmazható, a tankötelezettség magántanulóként történő teljesítése kizárólag szülői döntés alapján, illetve ezirányú szakértői javaslat nyomán történhet. Azonban minden ilyen típusú ügyben komoly bizonyítási nehézségeket jelenthet annak megállapítása, hogy az iskola ráhatására hagyta-e el a tanuló az adott intézményt, vagy az igazgató nyomására kérte-e a magántanulói jogviszonyt.

Amennyiben a tanuló kötelességeit megszegi, úgy fegyelmező intézkedésekkel szankcionálható jogsértő magatartása. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének f) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a fegyelmező intézkedések formáit és alkalmazásának elveit.

A köznevelési törvény kimondja, hogy ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. Fontos módosítása a köznevelési törvénynek, hogy a hatályos szabályok szerint tíz év alatti

tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható. A köznevelési törvény 58. §-a, és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 53-60. §-a részletesen szabályozzák a fegyelmi eljárás lefolytatásának menetét, és a kiszabható büntetéseket is.

A fegyelmi büntetés lehet megrovás; szigorú megrovás; meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása; áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába; eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától; valamint kizárás az iskolából.

Ezek a szankciók megfelelő bizonyítottság esetén minden tanulóval szemben kiszabhatók. Tanköteles tanulókkal szemben a törvény szigorúbb feltételeket szab, ebben az esetben az eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától, valamint a kizárás az iskolából büntetés csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható.

További különbség a szankciók között az is, hogy az áthelyezés másik iskolába fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott. Az eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától, valamint a kizárás az iskolából büntetés alkalmazása esetén pedig a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak. Abban az esetben, ha a tanuló más iskolában, kollégiumban történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére tizenöt napon belül nem oldódik meg, a kormányhivatal hét napon belül köteles másik iskolát, kollégiumot kijelölni számára.

A tanuló kötelességszegése esetén tehát vagy a házirendben szabályozott fegyelmező intézkedés adható, vagy fegyelmi eljárás során szabható ki a törvényben meghatározott szankciók valamelyike. Az iskolában indítandó fegyelmi eljárás során álláspontunk szerint a legsúlyosabb fegyelmi büntetés - a kizárás - is kiszabható. Nem lehet ugyanakkor olyan büntetést megállapítani, amely nem szerepel a házirendben.

Egy középiskolai tanuló kérte hivatalunk segítségét osztálytársa viselkedése miatt. Elmondása szerint a tanuló az órákon provokálja a tanárokat, visszafogja az osztály előrehaladását. Rontja az osztályközösséget, és megalázza társait. A tanuló arról érdeklődött, hogy kérheti-e az osztály közössége az érintett osztálytárs áthelyezését. Tájékoztattuk, hogy a tanulói jogviszony megszüntetésére kizárólag a köznevelési törvény 53. §-ban szabályozott módokon kerülhet sor. Amennyiben valamely tanuló magatartása súlyos kötelességszegést valósít meg, úgy fegyelmi eljárás során a köznevelési törvény 58. §-ában előírtak szerint áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába, eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától, kizárás az iskolából fegyelmi büntetésben részesíthető. Tájékoztattuk a panaszost, hogy abban az esetben, ha az érintett tanuló összeférhetetlen, de magatartása nem valósít meg fegyelmi vétséget, úgy kérhetik az osztályfőnök, az intézményvezető vagy az iskolapszichológus segítségét az osztálybeli viszonyok rendezéséhez. (99/2016/OJBIT)

Az intézménynek tehát jogában áll a fegyelmező intézkedések formáit és alkalmazásuk elveit meghatározni, ám olyan fegyelmező eszköz, mely nem szerepel a házirendben, nem alkalmazható szankcióként.

Egy szülő arról kérte tájékoztatásunkat, hogy jogszerű-e, ha a tanítónő büntetésként pénzt szed a tanulóktól, vagy más módon (pl. 10 fekvőtámasz minden csúnya szóért) bünteti őket. Tájékoztattuk a szülőt a fegyelmező intézkedésekre vonatkozó fenti szabályokról. (632/2016/OJBIT)

A panaszos szülő elmondása szerint gyermeke és barátja zaklatta, piszkálta osztálytársaikat. Mikor ez kiderült, az intézményvezető beszélt velük, és felmerült a fegyelmi eljárás lehetősége is, ha magatartásukon nem változtatnak. Az osztályfőnök tájékoztatása szerint a fiúk ezután megszüntették piszkálódásaikat, és normalizálódott a helyzet, megszűntek a konfliktusok. Ám az igazgató mégis azzal büntette őket utólag, hogy levelet írt a kosárlabda szövetség elnökének, ahol a fiúk sportoltak, és jelezte, hogy eltiltja a fiúkat a tanévben mindenféle sporttevékenységtől, így például a diákolimpiára sem mehetnek, az egyesület igazolásait nem fogja elfogadni. A szülőt tájékoztattuk a fegyelmező intézkedések szabályozásáról és a jogorvoslat lehetőségéről. (281/2016/OJBIT)

A hozzánk forduló panaszos gyermeke jó képességű, ám nyughatatlan gyermek, aki viccelődéseivel gyakran zavarja a tanórákat. Az igazgató azzal bünteti, hogy tanóra helyett az igazgatói irodában viselkedési szabályokat írat le vele. Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a tanuló tanórán tanúsított fegyelmezetlen magatartásával nemcsak saját kötelességeit nem teljesíti, hanem zavarja a tanóra megfelelő lebonyolítását, gátolja társai tanuláshoz való jogának érvényesülését, valamint a pedagógus munkájának elvégzését. Ebben az esetben indokolt, hogy a kötelességszegő magatartás ne maradjon következmények nélkül, a kiküldés azonban szankcióként nem alkalmazható. A tanulók fegyelmezetlen magatartását jogszerűen az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések alkalmazásával lehet szankcionálni. A tanóráról való kiküldésre álláspontunk szerint csak akkor kerülhet sor, ha az mások jogainak vagy a tanuló egyéb jogainak védelme érdekében szükséges, ennek megítélése azonban mindig és mindenképpen egyedi mérlegelést igényel, a kiküldés időtartama nem tarthat automatikusan az óra végéig, hanem csak a szükséges ideig. Tekintettel a köznevelési törvény 25. § (5) bekezdésében rögzített kötelezettségre, miszerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, az intézménynek a kiküldött tanuló felügyeletét is biztosítania kell. (78/2016/OJBIT)

Amennyiben az intézmény úgy ítéli meg, hogy a tanuló kötelességszegő magatartása súlyosan sérti a házirend előírásait, úgy fegyelmi eljárást indíthat a tanuló ellen. A fegyelmi eljárás lebonyolítása részletesen szabályozott, a köznevelési törvény 58. §-a, valamint a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 53-60. §-ai tartalmazzák e rendelkezéseket. Garanciális jelentőségű, hogy ezen szabályokat pontosan betartsa az intézmény.

Egy beadványban a szülő a fegyelmi eljárás lefolytatásáról, illetve arról érdeklődött, tárgyalás nélkül, illetve előzetes osztályfőnöki figyelmeztetés nélkül kaphat-e fegyelmit egy tanuló. A szülő szerint a fegyelmi eredménye egy igazgatói figyelmeztetés lett. Tekintettel arra, hogy a beadványból nem derült ki pontosan, hogy a tanulót fegyelmező intézkedésben részesítették, vagy fegyelmi eljárás folyt ellene, tájékoztattuk a szülőt a fegyelmező intézkedések és a fegyelmi eljárás közötti különbségről. A tanulók kötelességszegő magatartását jogszerűen az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező

intézkedések alkalmazásával lehet szankcionálni. A kötelességszegés súlyától, gyakoriságától függően az intézmény döntése szerint fegyelmi eljárás megindítására is sor kerülhet. (98/2016/OJBIT)

A fegyelmi eljárás megindítása az elkövetett cselekmény súlyosságára tekintettel szükséges lehet, ám a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet lehetőséget ad arra, hogy a fegyelmi jogkör gyakorlója a büntetés végrehajtását a tanuló különös méltánylást érdemlő körülményeire és az elkövetett cselekmény súlyára tekintettel legfeljebb hat hónap időtartamra felfüggeszse.

Egy pedagógus kereste meg hivatalunkat, aki egy tanuló ellen indított fegyelmi bizottság elnöke volt. Előadta, hogy iskolájuk egy tanulója rendszeresen megsértette a házirend szabályait, már másodszor indul ellene fegyelmi eljárás, mely kizárást vonna maga után. Ugyanakkor az iskola - tekintettel arra, hogy a tanuló érettségi előtt áll - hajlandó lenne azt az engedményt tenni, hogy amennyiben a tanuló magántanuló lesz, nem zárja ki az iskolából, hanem lehetővé teszi számára, hogy itt érettségizzen. Tájékoztattuk a fegyelmi eljárás szabályairól, valamint arról, hogy ezen szabályok alapján lehetőség van arra, hogy a fegyelmi jogkör gyakorlója a büntetés végrehajtását a tanuló különös méltánylást érdemlő körülményeire és az elkövetett cselekmény súlyára tekintettel legfeljebb hat hónap időtartamra felfüggeszse. Ez esetben az iskola igazgatója a jogszabályokban meghatározott eljárás keretében dönthet a magántanulói státusz engedélyezéséről, amennyiben erre vonatkozó kérelmet nyújt be a tanuló. Amennyiben felfüggesztésre nem kerül sor, úgy csak a köznevelési törvényben meghatározott fegyelmi büntetés szabható ki a fegyelmi eljárás alá vont tanuló számára. (210/2016/OJBIT)

A fegyelmi eljárás során kiszabható legsúlyosabb büntetés a kizárás az iskolából, mely csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható. Ebben az esetben a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak. A fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium segítséget nyújt a szülőnek az új iskola, kollégium megtalálásában. Abban az esetben, ha az iskola, a kollégium a fegyelmi büntetés megállapításáról szóló határozat jogerőre emelkedésétől számított nyolc napon belül a tanulót fogadó iskolától, kollégiumtól nem kap értesítést arról, hogy a tanuló más iskolában, kollégiumban történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére megtörtént, a fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium három napon belül köteles megkeresni a köznevelési feladatot ellátó hatóságot, amely három munkanapon belül másik, az állami közfeladat-ellátásban résztvevő iskolát, kollégiumot jelöl ki a tanuló számára. Az iskolát, kollégiumot úgy kell kijelölni, hogy a tanuló számára a kijelölt intézményben a nevelés-oktatás igénybevétele ne jelentsen aránytalan terhet.

Egy intézményvezetőtől érkezett panasz hivatalunkba, aki az általa vezetett jól működő intézmény munkáját veszélyeztető jelenséget kifogásolt. Eszerint az iskola a múlt tanévtől folyamatosan kijelölt iskolája a szomszéd település általános iskolájából fegyelmi döntéssel kizárt, túlkoros, magatartási gondokkal érkező tanulóknak, akik ellátására az intézménynek nincsenek meg a lehetőségei. A beadványozó szerint a jól működő, szilárd értékrenddel rendelkező intézmény romlását okozhatja ez a jelenség.

A panasz nyomán az illetékes tankerületi igazgatóhoz fordultunk további informálódás céljából. A tankerületi igazgató tájékoztatott, hogy a fegyelmi eljárás eredményeképp az iskolából kizárt tanulók

számára a szülők ez irányú tevékenysége hiányában az illetékes kormányhivatal jelöl ki fogadó intézményt. A kormányhivatal - figyelembe véve a földrajzi távolságot és a tömegközlekedési lehetőségeket is - az intézményből kizárt tanulók esetében a beadványozó által vezetett általános iskolát jelöli ki. A tankerületi igazgató arról is tájékoztatott, hogy korábban már felvette a kapcsolatot a kormányhivatallal, és kérte, hogy lehetőség szerint ne egyetlen intézménybe koncentrálják a fegyelmezetlen tanulókat. A fentieket megerősítendő arra kértük a kormányhivatal vezetőjét, hogy az intézménykijelölések során a különböző szempontok mérlegelésekor legyen tekintettel a kijelöléssel érintett iskolában folyó pedagógiai munkára is. A hasonló eljárások során célszerűnek látjuk a szoros együttműködés kialakítását az intézményvezetőkkel, tankerületi vezetőkkel annak érdekében, hogy az érintett iskolák ne érezzék büntetésnek a kijelölés megtörténtét. (272/2016/OJBIT)

Garanciális jelentőségű szabály a köznevelési törvénynek a felügyeleti kötelezettséget megfogalmazó rendelkezése. A köznevelési törvény 4. § (1) bekezdés 10. pontja tartalmazza a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

Hivatalunkat egy gimnázium diákönkormányzata kereste meg a felügyeleti kötelezettség szabályozásával kapcsolatban. A DÖK azt szeretné, ha a Házi rend módosításával a diákoknak lehetőségük lenne elhagyni az iskola épületét. A DÖK az alábbi kérdésekben kért tájékoztatást.

1. Egyfelől arra kereste a választ, hogy biztosíthatja-e az intézmény a diákönkormányzat számára a házi rend elfogadásánál az egyetértési jogot. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 48. § (4) bekezdés d) pontja értelmében a házi rend elfogadása előtt a diákönkormányzat véleményét ki kell kérni. Tekintettel arra, hogy a jogszabály egyértelműen véleményezési joggal ruhazza fel ez esetben a diákönkormányzatot, az intézményi szabályzat sem állapíthat meg mást.

2. Másik kérdés az intézmény felügyeleti kötelezettségének szabályozásával függött össze. A fent idézett definíció alapján, ameddig a tanuló jogszerűen az intézményben tartózkodik az intézmény felügyeleti kötelezettsége fennáll, azt nem ruházhatja át másra. Az intézmény jogszerű elhagyását követően a felügyeleti kötelezettség átszáll a szülőre, nagykorú tanuló esetén a tanulóra. Azt, hogy mit jelent a jogszerű elhagyás, a köznevelési jogszabályok nem definiálják, arról minden intézmény maga rendelkezhet. Az iskolapolgárok saját intézményük sajátosságainak megfelelően, a helyi körülmények figyelembevételével, az iskolai kultúrához, a tanulói összetételhez alkalmazkodva gondolhatják végig, hogy kívánják-e e kérdéskört szabályozni.

Amennyiben ilyen szabályozás nem születik, úgy általános iskolában 16 óráig, középiskolában a kötelező tanórák végéig köteles a diák az intézményben tartózkodni, az iskola pedig biztosítani számára a felügyeletet. (703/2016/OJBIT)

A diákönkormányzat által érintett kérdésben az érintett tankerületi igazgató is hivatalunk tájékoztatását kérte. Tájékoztattuk a fenti álláspontunkról. (725/2016/OJBIT)

Egy 17 éves tanuló kérte állásfoglalásunkat abban a kérdésben, hogy egy nemdohányzó szakközépiskola megtilthatja-e a tanulóknak a dohányzást a teljes tanulási idő erejéig. Elmondása szerint kegyetlenség, hogy a tanulók nem mehetnek ki az iskolából dohányozni, a figyelmük is lankad az elvonási tünetek miatt. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés a) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottaknak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. E rendelkezés alapján az intézmény szervezeti és működési szabályzatában tud utánanézni annak, hogy a tanulók, függetlenül attól, hogy kis- vagy nagykorúak, elhagyhatják-e tanítási időben az intézményt. Az intézményi szabályzatok ugyanis álláspontunk szerint minden tanulóra vonatkoznak, életkoruktól függetlenül. Amennyiben az említett intézményben a tanulók óráközi szünetben nem hagyhatják el az iskolát, úgy e szabályt kötelesek betartani. A köznevelési intézmény SZMSZ-ét, a nevelési-oktatási intézmény házirendjét nevelési-oktatási intézményben a nevelőtestület, más köznevelési intézményben a szakalkalmazotti értekezlet az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, továbbá az iskolai vagy a kollégiumi diákönkormányzat véleményének kikérésével fogadja el. (565/2016/OJBIT)

A pedagógus felügyeleti kötelezettsége nemcsak a gyermek megőrzését jelenti, hanem egy olyan tevékenységet, mely során biztosított, hogy a gyermek jogai érvényesüljenek.

Egy beadványban arról tájékoztattott a szülő, hogy kilencedik évfolyamos gyermeke idegen nyelvből a 2015/2016. tanév végén a 9. és 10. osztály anyagából akar osztályozó vizsgát tenni, a 2016/2017. tanév végén pedig a 11. és 12. évfolyam anyagából, majd utána előrehozott érettségi vizsgát tenne. Az igazgatóhelyettes azonban arról tájékoztatta, hogy amíg le nem teszi az érettségit, akkor is köteles a tanórán tartózkodni, ha az adott évfolyam anyagából már letette az osztályozó vizsgát. Tájékoztattuk, hogy a tanuló joga, hogy kérje a foglalkozásokon való részvétel alóli felmentését. A felügyelet törvényi meghatározása szerint viszont a pedagógusok felügyeleti kötelezettsége az intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben áll fenn. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottaknak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. Az intézménynek tehát teljesítenie kell a felügyeleti kötelezettségét is, ezért a fentiek alapján javasoltuk, hogy a beadványozó az intézmény házirendjében nézzen utána, hogy milyen szabályok vonatkoznak azokra, akik az egyes tanórákon való részvétel alól felmentést kaptak. (25/2016/OJBIT)

A köznevelési intézmények működésére vonatkozó szabályok között számos olyan rendelkezést találunk, amelyek az oktatási szereplők jogainak érvényesülését garantálják. Ezek közül egyik legfontosabb a tájékoztatáshoz való jog szabályozása, ami mind a szülők, mind a tanulók jogainak felsorolásánál, általános jelleggel is megfogalmazásra került. A tanuló, szülő értesítése, az intézmény tájékoztatási kötelezettsége számos helyen megjelenik a köznevelési szabályok között, néhány esetben az előírt tájékoztatás megléte a döntés érvényességének feltétele.

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének e) és g) pontja kimondja, hogy a tanuló joga különösen, hogy hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, tájékoztassák a jogai gyakorlásához szükséges eljárásokról, valamint tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről, valamint e körben javaslatot tegyen, továbbá kérdést intézzen az iskola, a kollégium vezetőihez, pedagógusaihoz, az iskolaszékhez, a kollégiumi székhez, a diákönkormányzathoz, és arra legkésőbb a megkereséstől számított tizenöt napon belül - az iskolaszéktől, kollégiumi széktől a tizenötödik napot követő első ülésen - érdemi választ kapjon.

A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének a) és b) pontja pedig a szülő jogaként fogalmazza meg, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról, valamint gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.

Külön vizsgálandó kérdés, hogy a nagykorú tanulók esetén hogyan módosul a tájékoztatáshoz való jog értelmezése. A köznevelési törvény 46. § (8) bekezdése szerint nagykorú és cselekvőképes tanuló esetén e törvénynek a szülő jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni. Ha e törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály a szülő, a szülői szervezet vagy a szülők képviselője részére kötelezettséget vagy jogot állapít meg, nagykorú tanuló esetén a kötelezettségek teljesítése, a jogok gyakorlása a tanulót – az iskolaszékbe történő delegálás kivételével –, a diákönkormányzatot, a tanulók képviselőjét illeti meg vagy terheli. Ha a nagykorú tanuló önálló jövedelemmel nem rendelkezik és a szülővel közös háztartásban él, a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony megszűnésével, a tanuló tanulmányi kötelezettségének teljesítésével és a fizetési kötelezettséggel járó iskolai, kollégiumi döntésekről a szülőt is értesíteni kell.

Egy szülő sérelmezte, hogy nagykorú gyermekének pedagógusa a tanuló nagykorúságára hivatkozással nem akarja a gyermek elektronikus naplójához való hozzáférését biztosítani. A gyermeknek pedig azért nem kíván tájékoztatást adni, mert ő nem kérheti számon a pedagógust. A beadványban megfogalmazott kérdést a nagykorú tanulókra vonatkozó fenti szabályok segítségével kell megítélni. Lényeges azonban kiemelni, hogy a köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés g) pontja szerint a tanuló joga különösen, hogy az emberi méltóság tiszteletben tartásával szabadon véleményt nyilvánítson minden kérdéstről, az őt nevelő és oktató pedagógus munkájáról, az iskola, kollégium működéséről, továbbá tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről, valamint e körben javaslatot tegyen, továbbá kérdést intézzen az iskola, a kollégium vezetőihez, pedagógusaihoz, az iskolaszékhez, a kollégiumi székhez, a diákönkormányzathoz, és arra legkésőbb a megkereséstől számított tizenöt napon belül – az iskolaszéktől, kollégiumi széktől a tizenötödik napot követő első ülésen – érdemi választ kapjon. Összegezve az eddig ismertetett szabályokat, ha a panaszos gyermeke nagykorú, azonban önálló jövedelemmel nem rendelkezik és szüleivel él egy háztartásban, akkor többek között a tanulmányi kötelezettségének teljesítésével kapcsolatban a szülőt is értesíteni kell. A gyermekét azonban mint

tanulót illeti azon jog, hogy tájékoztatást kapjon a tanulmányait érintő kérdésekről, valamint az is, hogy a tanulmányait érintő kérdést intézzen a pedagógushoz, és erre érdemi választ kapjon. Tájékoztattuk a panaszost, hogy meghatalmazással a szülő is eljárhat gyermeke nevében. (279/2016/OJBIT)

A szülő tájékoztatásának egyik legfontosabb területe gyermeke tanulmányairól, annak értékeléséről történő informálás. Ennek a tájékoztatásnak elsődleges terepe a tájékoztató (ellenőrző), valamint a napló, illetőleg a tanítási év végén a bizonyítvány. E dokumentumok pontos vezetése döntő fontosságú a szülői tájékoztatás szempontjából, de míg a tájékoztató (ellenőrző) vezetésével kapcsolatban nem rendelkezik a jogszabály, addig a napló vezetését a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 101. § (1) bekezdése a pedagógus feladatává teszi.

A panaszos szülő az egyik pedagógus naplóvezetési szokásait kifogásolta. Elmondása szerint október végén kikérte a napló fénymásolatát, majd mikor novemberben ismét megnézte a naplót a fogadóórán, megdöbbenve látta, hogy szeptember-október hónapban több olyan érdemjegy szerepel a naplóban, amik az október végi állapot szerint nem voltak bejegyezve (szeptemberben 6, októberben 2 elégtelen érdemjegy). A szülő tájékoztatási joga mellé a pedagógus oldalán tájékoztatási kötelezettség társul. A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének f) pontja a pedagógus kötelezései között előírja, hogy a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről. A szülő tájékoztatáshoz való joga tehát a közoktatási törvény által biztosított, kiemelt szülői jog. A tájékoztatás, kapcsolattartás rendjét, formáit részletesen az iskola belső szabályzata határozza meg. A tanulmányokkal kapcsolatos tájékoztatás megvalósulhat részben személyesen, részben pedig az érdemjegyeknek a naplóba és ellenőrzőbe történő rendszeres rögzítésével. A napló és az ellenőrző azonban csak abban az esetben nyújthat valós képet a tanuló tanulmányi teljesítményéről, ha az érdemjegyek megállapításukat követően a lehető legrövidebb időn belül bejegyzésre kerülnek a megfelelő helyre. A rendszeres tájékoztatás elmulasztása ezért a jogszerűen megállapított érdemjegytől függetlenül jogsérelmet okozhat. A jogszabály nem tartalmazza a napló vezetésének részletes szabályait, erről helyi szinten van lehetősége rendelkezni az intézménynek. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdésének ae) pontja szerint ugyanis az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a pedagógusok helyi intézményi feladatait. (766/2016/OJBIT)

Előfordulhat, hogy a szülő személyesen kíván tájékozódni az intézményben folyó oktató, nevelő munkáról.

Egy szülő azt kérdezte beadványában, hogy van-e joga rendszeresen beülni egy tanár órájára, ha az állandóan panasszal él gyermeke órai viselkedése miatt. Úgy érzi, gyermeke tanórai viselkedését otthonról nem tudja kezelni, így ezt a lehetőséget látja megoldásnak. A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének e) pontja szerint a szülő joga különösen, hogy a nevelési-oktatási intézmény vezetője vagy a pedagógus hozzájárulásával részt vegyen a foglalkozásokon. Ezt a rendelkezést egészíti ki a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (2) bekezdés c) pontja, amely szerint a nevelési-oktatási

intézmény házirendjében kell szabályozni a tanórai és egyéb foglalkozások, a kollégiumi foglalkozások rendjét. Ezen rendelet 7. § (1) bekezdés ah) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formáit. A panaszost tájékoztattuk, hogy az intézményi szabályzatok ismeretében, annak előírásai szerint gyakorolhatja a tanórákon történő részvétel jogát. (720/2016/OJBIT)

A szülő tájékoztatáshoz fűződő joga egyfelől kötelezettséget teremt a pedagógus oldalán a tanulóval kapcsolatos információk megadására, másfelől a szülő oldalán is megfogalmazódik feladat. A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdése a szülők kötelezettségei között megfogalmazza, hogy a szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

Gyakran megjelenik a hivatalunkhoz érkező beadványokban a tájékoztatási joggal összefüggésben az a kérdés, hogy jogosultak-e a szülők gyermekeik dolgozatait megtekinteni, arról másolatot készíteni. A dolgozatok megtekintésével kapcsolatban a következő állásfoglalást alakítottuk ki.

A közoktatási intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a köznevelési törvény 25. §-a alapján az iskola szervezeti és működési szabályzata (SZMSZ) tartalmazza. Tehát az intézményi szabályzatban kell rendelkezni arról is, hogy a szülők milyen módon tekinthetik meg a dolgozatokat. Az intézmény SZMSZ-ében foglalt szabályozás megalkotása során az Infotv. rendelkezéseire is figyelemmel kell lenni, melynek legfontosabb fogalom meghatározásait a személyi szabadságjogokkal összefüggésben már ismertettük. Az információs önrendelkezési jog egyik legfontosabb garanciája ugyanis az érintettek tájékoztatáshoz való joga. Eszerint az érintettet kérésére tájékoztatni kell a kezelt adatairól és az adatkezelés legfontosabb körülményeiről. A személyes adat fentebb ismertett törvényi definíciója szerint személyes adatnak kell tekinteni mindazt, amit a tanuló a dolgozaton közöl, a tudását tükröző, a feltett kérdésekre adott válaszait is. Az tehát, hogy egy megadott kérdésre a tanuló milyen választ adott, az ő személyes adata, amelyre nézve az adatvédelmi szabályok megfelelően irányadóak. A dolgozatokban szereplő személyes adatok kezelője a köznevelési intézmény, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket be kell tartania. Az Infotv. 14. § a) pontja alapján az érintett kérelmezheti az adatkezelőnél tájékoztatását személyes adatai kezeléséről. A törvény 15. § (1) bekezdése szerint pedig az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az érintett általa kezelt, illetve az általa megbízott adatfeldolgozó által feldolgozott adatairól, azok forrásáról, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevééről, címéről és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá - az érintett személyes adatainak továbbítása esetén - az adattovábbítás jogalapjáról és címzettjéről. A 15. § (5) bekezdése alapján a tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos adatkörre

vonatközoan tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be. Egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. A költségtérítés mértékét a felek között létrejött szerződés is rögzítheti. A már megfizetett költségtérítést vissza kell téríteni, ha az adatokat jogellenesen kezelték, vagy a tájékoztatás kérése helyesbítéshez vezetett.

Az érintettek tájékoztatáshoz való joga azonban nem korlátlan. Az Infotv. 16. §-a alapján az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak a 9. § (1) bekezdésében, valamint a 19. §-ban meghatározott esetekben tagadhatja meg. A tájékoztatás megtagadása esetén az adatkezelő írásban közli az érintettel, hogy a felvilágosítás megtagadására e törvény mely rendelkezése alapján került sor. A felvilágosítás megtagadása esetén az adatkezelő tájékoztatja az érintettet a bírósági jogorvoslat, továbbá a NAIH-hoz fordulás lehetőségéről. Az elutasított kérelmekről az adatkezelő a NAIH-ot évente a tárgyévet követő év január 31-éig értesíti. Az Infotv. 19. §-a értelmében az érintettnek a 14–18. §-ban meghatározott jogait törvény korlátozhatja az állam külső és belső biztonsága, így a honvédelem, a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése, a büntetés-végrehajtás biztonsága érdekében, továbbá állami vagy önkormányzati gazdasági vagy pénzügyi érdekből, az Európai Unió jelentős gazdasági vagy pénzügyi érdekből, valamint a foglalkozások gyakorlásával összefüggő fegyelmi és etikai vétségek, a munkajogi és munkavédelmi kötelezettség-szegések megelőzése és feltárása céljából – beleértve minden esetben az ellenőrzést és a felügyeletet is –, továbbá az érintett vagy mások jogainak védelme érdekében. Jelenleg azonban nincs olyan hatályos törvényi rendelkezés, amely a tanulók tájékoztatáshoz való jogát a fentiek szerint korlátozná, ennek megfelelően a tájékoztatást tehát minden esetben meg kell adni.

Az Infotv. 15. § (4) bekezdése a tájékoztatás megadásának módját határozza meg: az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 25 napon belül, közérthető formában, az érintett erre irányuló kérelmére írásban megadni a tájékoztatást. A tájékoztatáshoz való jog gyakorlásának tipikus módja a törvény alapján az, hogy az érintett levélben kéri az adatkezelőtől a tájékoztatás megadását, aki arra levélben válaszol. A közoktatás szférájában természetesen ez nem feltétlenül így valósul meg. A tájékoztatás a betekintés engedésével is megadható (így történik a dolgozatokban szereplő adatok kezeléséről való tájékoztatás megadása), ilyenkor ugyanis az érintettnek lehetősége van magát az adatkezelést, illetve annak egy részét, a kezelt adatok körét közvetlenül megismerni. Az érintett kifejezett kérésére azonban ilyenkor sem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon rendelkezésére az általa feltett kérdésekre a törvény alapján kötelezően megadott válaszokkal együtt. Ha tehát az érintett a kezelt adatok körére kíváncsi, akkor az adatkezelő eleget tesz a tájékoztatási kötelezettségének azzal, ha betekintést enged az iratokba (a jelen esetben a dolgozatokba). De ha az érintett kéri, másolatot kell arról adnia. Mivel a törvény alapján a tájékoztatást írásban kell megadni, az adatkezelő nem zárkozhat el az írásbeliségtől sem. Figyelemmel arra, hogy az íráskép is az érintett személyes adata, és az is, hogy a válaszait milyen sorrendben, a lap tetejére, aljára vagy a túloldalára írta-e - az eredményszámításban

mutatkozó számszaki kérdésekben felmerülő viták ugyanis gyakran ezzel kapcsolatosak - a tájékoztatás céljának leginkább a kezelt adatokról készített fénymásolat felel meg.

A tanulók a személyes adataik védelméhez fűződő jogukból eredő tájékoztatáshoz való jogukat nem feltétlenül önmagáért, hanem a dolgozat értékelésével szembeni esetleges kifogásaik előadása vagy akár a hibákból való okulás eszközeként gyakorolják. Annak érdekében, hogy a tanuló hiányosságait korrigálhassa, a megtekintés nem jelentheti a dolgozatok megismerését és tanulmányozását csupán az iskola helyiségében egy meghatározott időkeretben. A megtekintésnek szükségszerűen magában kell foglalnia a dolgozat birtoklását, vagyis arról a szülő kérésére és költségén másolatot kell rendelkezésére bocsátani. Valamely kifogás előterjesztésének is elengedhetetlen feltétele, hogy a tanuló ismerje a dolgozatot és az értékelést, amellyel kapcsolatban a kérelmet elő kívánja terjeszteni. A pedagógusok oktatói autonómiája nem zárja ki azt, hogy más személy - a szülő vagy az érintett hozzájárulásával akár egy magántanár - a dolgozatot (vagy annak másolatát) megtekintse, egy esetleges kifogás megírásában a tanulónak segítséget nyújtson. Ehhez is szükséges a dolgozat és az értékelés egy másolati példányának birtoklása. Azonban ilyen cél nélkül is - a fent hivatkozott információs önrendelkezési jog mint alkotmányos alapjog alapján - az érintettet megilleti az a jog, hogy személyes adatairól tájékoztatást kapjon.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 1. melléklete szerint a tanulók dolgozatainak, témazáróinak, vizsgadolgozatainak őrzési ideje 1 év.

A szülő elmondása szerint a bepanaszolt pedagógus a kijavított dolgozatokat nem mutatja meg a tanulóknak, csak a jegyeket írja be a naplóba. (750/2016/OJBIT)

A beadványozó arról kért tájékoztatást, hogy - mivel nem tud bemenni napközben az iskolába megtekinteni a témazáró dolgozatokat - gyermeke lefényképezheti-e azokat, esetleg kérhet-e fénymásolatot róluk. (183/2016/OJBIT)

Egy szülő azt sérelmezte, hogy a gyermeke az előrehozott érettségi érdekében osztályozó vizsgát tett angolból, amelyet azonban később érvénytelenítettek, mert az nem a pedagógiai programban megadott vizsgaszabályzat szerint folyt. Az érvénytelenített dolgozatot azonban nem tekinthetik meg sem a szülők, sem a diákok. (117/2016/OJBIT)

Különös jelentősége van az intézmény tájékoztatási kötelezettségének abban az esetben, ha a gyermeket a tanítási idő alatt baleset éri.

Egy panaszos szülő kifogásolta, hogy az iskolában, szünetben gyermeke megsérült, fején és térdén duzzanat és zúzódás keletkezett, ám sem a szülőt, sem az orvost nem értesítették. Tájékoztatuk a szülőt arról, hogy a köznevelési törvény 4. § 33. pontja meghatározza a tanuló- és gyermekbaleset fogalmát, mely minden olyan baleset, amely a gyermeket, a tanulót az alatt az idő alatt vagy tevékenység során éri, amikor a nevelési-oktatási intézmény vagy a gyakorlati képzés folytatójának felügyelete alatt áll.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet meghatározza a nevelési-oktatási intézmény baleset-megelőzési tevékenységét, a tanuló- és gyermekbalesetek jelentési kötelezettségét. A 168-169. § szerint az óvoda, iskola, kollégium SZMSZ-ében kell meghatározni a nevelési-oktatási intézmény vezetőinek, pedagógusainak, valamint más alkalmazottainak feladatait a tanuló- és gyermekbalesetek megelőzésében és a baleset esetén (intézményi védő, óvó előírások). A nevelési-oktatási intézményben a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek, tanulók felügyeletét, védelmét, figyelemmel a baleset-megelőzés szempontjaira. A nevelési-oktatási intézmény kivizsgálja és nyilvántartja a tanuló- és gyermekbaleseteket, teljesíti az előírt bejelentési kötelezettséget. A nyolc napon túl gyógyuló sérüléssel járó tanuló- és gyermekbaleseteket haladéktalanul ki kell vizsgálni. Ennek során fel kell tární a kiváltó és a közreható személyi, tárgyi és szervezési okokat. Ezeket a baleseteket az oktatásért felelős miniszter által vezetett, a minisztérium üzemeltetésében lévő elektronikus jegyzőkönyvvezető rendszer segítségével kell nyilvántartani, vagy ha erre rendkívüli esemény miatt átmenetileg nincs lehetőség, jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvek egy-egy példányát - az elektronikus úton kitöltött jegyzőkönyvek kivételével - a kivizsgálás befejezésekor, de legkésőbb a tárgyhót követő hónap nyolcadik napjáig meg kell küldeni a fenntartónak. Az elektronikus úton kitöltött jegyzőkönyv kinyomtatott példányát, a papíralapú jegyzőkönyv egy példányát át kell adni a tanulónak, kiskorú gyermek, tanuló esetén a szülőnek. A jegyzőkönyv egy példányát a kiállító nevelési-oktatási intézményében meg kell őrizni. Ha a sérült állapota vagy a baleset jellege miatt a vizsgálatot az adatszolgáltatás határidejére nem lehet befejezni, akkor azt a jegyzőkönyvben meg kell indokolni. Amennyiben a baleset súlyosnak minősül, akkor azt a nevelési-oktatási intézmény a rendelkezésre álló adatok közlésével - telefonon, e-mailen, telefaxon vagy személyesen - azonnal bejelenti az intézmény fenntartójának. A súlyos baleset kivizsgálásába legalább középfokú munkavédelmi szakképesítéssel rendelkező személyt kell bevonni. (Súlyos az a tanuló- és gyermekbaleset, amely a sérült halálát (halálos baleset az a baleset is, amelynek bekövetkezésétől számított kilencven napon belül a sérült orvosi szakvélemény szerint a balesettel összefüggésben életét veszítette), valamely érzékszerv (érezékelőképeség) elvesztését vagy jelentős mértékű károsodását, a gyermek, tanuló orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülését, egészségkárosodását, a gyermek, tanuló súlyos csonkulását (hüvelykujj vagy kéz, láb két vagy több ujja nagyobb részének elvesztése, továbbá ennél súlyosabb esetek), a beszélőképesség elvesztését vagy feltűnő eltorzulását, a tanuló bénulását, vagy agyi károsodását okozza.) A nem állami intézményfenntartó a részére megküldött papír alapú jegyzőkönyvet nyolc napon belül megküldi a nevelési-oktatási intézmény működéséhez szükséges engedélyt kiállító kormányhivatal részére. A kormányhivatal az egyházi, magán és nemzetiségi önkormányzati intézményfenntartótól, az állami intézményfenntartó központ a nevelési-oktatási intézménytől érkezett, nem elektronikus úton kitöltött baleseti jegyzőkönyvet a naptári félévet követő hónap utolsó napjáig megküldi az oktatásért felelős minisztérium részére. A nevelési-oktatási intézménynek lehetővé kell tenni az óvodaszék, az iskolaszék, a kollégiumi szék, ezek hiányában a szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat képviselője részvételét a tanuló- és gyermekbaleset kivizsgálásában. Minden tanuló- és gyermekbalesetet követően meg kell tenni a szükséges intézkedést a hasonló esetek megelőzésére. (569/2016/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben hozzánk érkezett ügyek, megkeresések tapasztalatai alapján jól látszik, hogy az érintett gyermekek, tanulók és szüleik könnyen kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket megillető jogokkal. Ennek hátterében sok esetben az információk hiánya áll, mivel sem a gyermekek, tanulók vagy szüleik, sem a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal. Kiemelten fontosnak tartjuk ezért a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben velük kapcsolatos feladatot látnak el. E kérdéskörben ebben az évben is számos beadvány érkezett hivatalunkhoz.

A köznevelési törvény a köznevelés kiemelt feladataként rögzíti az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztést, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételét, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítését, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését.

A köznevelési törvény szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

A két státusz fogalmi elhatárolását a köznevelési törvény értelmező rendelkezései határozzák meg. E szerint sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben a sajátos nevelési igényű tanulók részére kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokat kell szervezni. A tanuló annyi egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozáson vesz részt, amennyi a sajátos nevelési igényéből eredő hátránya csökkentéséhez szükséges, ezen tanórai foglalkozások megszervezésének heti időkeretét a köznevelési törvény 6. melléklete határozza meg.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság (feladatköri elhatárolás alapján a tankerületi szakértői bizottság) szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése értelmében, amennyiben a gyermek tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát mindkét érintett csoport számára a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett gyermekek, tanulók számára. A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (továbbiakban: 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) tartalmazza.

A szakértői bizottságoknak kettős szerepük van. Egyrészt a konkrét ellátásokra való jogosultság ezen pedagógiai szakszolgálatok által készített szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis a szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a speciális szakértelem, és az általuk hozzáférhető információk birtokában javaslatot tesznek azokra a konkrét ellátásokra, amik a gyermek, tanuló fejlődését szolgálják. A szakértői bizottság a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthatnak ki.

A szülői beadvány szerint a gyermekneurológus konduktív terápiát javasolt gyermeke számára, amihez azonban az illetékes szakértői bizottság döntése szükséges, mivel a gyermek ez alapján járhatna gyógytornára a kérdéses intézetben.

A szülő megpróbált időpontot kérni a szakértői bizottságtól, azonban közölték vele, hogy nincs szakértő, aki megvizsgálná a tanulót. A kapott tájékoztatás értelmében lenne szakértő szakorvos, de mivel nincs kinevezve, ezért a szakértői vizsgálatok és a szakbizottsági döntések, amelyek mozgássérült gyermekek ügyében döntenek a megfelelő terápiáról hónapok óta szünetelnek, és még bizonytalan ideig szünetelni fognak. Az információk szerint már több mint kilencven gyermek várakozik szakértői bizottsági döntésre. A szülő által sérelmezett helyzettel kapcsolatban az említett szakértői bizottság jogorvoslati fórumként megjelölte az illetékes fenntartói tankerületet, ez az információ egyébként megfelelt a köznevelési információs rendszerben rögzítetteknek.

A szülő sérelmezte a fennálló helyzetet, mivel a vizsgálatot végző szakember hiányában gyermeke nem kapja meg a sajátos nevelési igényének megfelelő ellátást.

Megkeresésünkben a KLIK elnökének tájékoztatását, valamint együttműködését kértük a helyzet megoldása érdekében. Válaszlevelében az elnök tájékoztatott arról, hogy a panasz által megjelölt

szakszolgálatnál fellépett szakorvosi ellátás biztosításának nehézségeiről tudomása van, a jelzést kivizsgálva a következőkről informált. A KLIK illetékes tankerületének feladatába tartozik a szakszolgálati munka működésének biztosítása, melyhez elengedhetetlen az orvosi működés is. Az adott tankerület tájékoztatása alapján a folyamatos orvosi vizsgálatok érdekében a 2016. évre megtörténtek a szerződéskötések, illetve egy hely esetében folyik még a pályáztatás. Azonban a feladatellátás a pályáztatási időszak alatt is megoldott, így ezen intézkedések nyomán a szakértői vizsgálatok lebonyolítása és a szakértői vélemények kiadása tekintetében minden akadály elhárult.

Az intézkedések nyomán a várakozási idő várhatóan csökkeni fog, és ilyen módon el tudják végezni a vizsgálatokat, továbbá azok nyomán biztosítani tudják a szakértői véleményekben meghatározott ellátásokat.

A szülői panaszt és a KLIK elnökének nyilatkozatában foglaltakat megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a KLIK illetékes tankerülete saját hatáskörben eljárva megtette a szükséges intézkedéseket a jogsérelmet okozó helyzet orvoslása érdekében.

Az oktatási jogok biztosja eljárásának célja az oktatási jogsérelem által okozott helyzet helyreállítása, a fennálló jogsértő helyzet orvoslása. A fentiekre tekintettel, mivel a jelzett jogsértő helyzet a KLIK intézkedése nyomán orvoslást nyert, jelen ügyben kezdeményezést nem fogalmaztunk meg, és az ügyet lezártuk. (42/2016/OJBIT)

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A fent hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit. A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretről, továbbá az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, valamint a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével. (490/2016/OJBIT)

A szülő tájékoztatása szerint az illetékes szakértői bizottság kontrollvizsgálat útján újabb szakértői véleményt állított ki a gyermekről, melyben a diagnózis (gyermekkori autizmus) pontosítása mellett

rendelkeztek a gyermek számára szükséges fejlesztésekről, rehabilitációs javaslatokról. A kijelölt intézmény esetében azonban a megyei pedagógiai szakszolgálat illetékes tagintézménye nem jelölt ki intézményt a gyermek ellátására, hanem a szakértői véleményben foglaltak szerint kérték a jegyző segítségét a gyermek állapotának megfelelő óvoda kijelölésében. Emellett rögzítették továbbá, hogy amennyiben az érintett gyermek a jelenlegi, vagyis a településen található óvodában marad, ez esetben gyógypedagógiai asszisztens segítségét igényli. A szakértői vélemény iratküldési jegyzéke alapján az említett vélemény az illetékes jegyző részére is megküldésre került.

A 15/2013. (11.26.) EMMI rendelet 20. § (1) bekezdésében foglaltak szerint, ha az óvodai nevelés, iskolai nevelés és oktatás a többi gyermekkel, tanulóval közös óvodai csoportban, iskolai osztályban azért nem szervezhető meg, mert az intézményi jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi – óvoda vonatkozásában – a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőnek – iskola vonatkozásában – a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi igazgatónak. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató harminc napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

A fentiek szerint tehát a jelzett esetben a jegyző hatáskörébe tartozik a gyermek kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelöléséről való intézkedés. Ezen intézményi kijelölés megtörténtéről, illetve az ehhez kötődő intézkedések megtörténtéről nincs információnk, a szakértői vélemény intézményi kijelölést tartalmazó záradékolására a rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem került sor.

Mindezek alapján vizsgálat keretében megkerestük a jelen ügyben illetékes jegyzőt, és kértük haladéktalan tájékoztatását az intézményi kijelölés, valamint a gyermek szakértői véleményben foglalt ellátása érdekében tett intézkedéseiről. Megkeresésünk nyomán a jegyző úr levelében informálta hivatalunkat arról, hogy a panaszos gyermeke számára a települési óvodát jelölte ki, ahol a gyermek számára 2015 szeptemberétől heti 2 X 2 órás autizmus specifikus fejlesztést az egyik EGYMI tagintézményének szakembere biztosít utazó gyógypedagógusként, a fent hivatkozott szakértői véleményben rögzítettek szerint.

A jegyző tájékoztatott továbbá arról, hogy 2015 végén az óvodában az óvodavezető, a gyermekkel foglalkozó óvónő, a fejlesztő gyógypedagógus és a hivatal köznevelési referense konzultációt tartott a gyermek fejlődési állapotáról, a fejlesztés üteméről, jövőbeni alakulásáról. Ezen egyeztetés alkalmával a gyógypedagógus szakmai tanácsokkal is szolgált az óvodai pedagógusok részére. A fejlesztést végző gyógypedagógustól kapott információ alapján a 2015/2016. nevelési év végéig ellátja a gyermek fejlesztését, annak finanszírozását a KLIK biztosítja.

A fentiek felül továbbá az ellátás jövőbeni megvalósításával kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy a szakember biztosítása és finanszírozása még egyeztetés tárgyát képezi, de a jegyző biztosított arról, hogy elkötelezettek a gyermek jövőbeni ellátása mellett, a fejlesztés az új nevelési évben is folytatódik. Tájékoztatása szerint a gyógypedagógiai asszisztens alkalmazása folyamatban van, a foglalkoztatás költségét az önkormányzat az óvoda intézményi költségvetésében biztosítja.

A fentiekre tekintettel megállapítottuk, hogy a jegyző mint az érintett fenntartó képviselője saját hatáskörben eljárva megtette a szükséges intézkedéseket a szülő által jelzett helyzet orvoslása érdekében. Mindezekre tekintettel az ügyet lezártuk. (40/2016/OJBIT)

Egy szülői pár fiuk ügyében azért kérte hivatalunk segítségét, mert gyermeküket nem tudják abba az intézménybe járatni, ami számukra a legmegfelelőbb lenne. Beadványukban arról számoltak be, hogy szeretnék gyermeküket a területi speciális fejlesztő iskolába járatni, azonban az évek óta helyhiány miatt nem veszi fel a gyermeket. Tájékoztatásuk szerint a tanuló jelenleg a szakértői bizottság által kijelölt iskolába jár, ahol azonban a gyermeket minden nap kudarc éri, nincs kortárs barátja. Az iskola ráadásul alapítványi iskola, a tandíj kifizetése komoly anyagi terhet ró a családra.

A szülők által rendelkezésre bocsátott dokumentumokat, információkat megvizsgáltuk, és ennek nyomán a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel az alábbiakról tájékoztattuk a hozzánk fordulókat.

Az oktatási jogszabályok a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettséggel, tankötelezettséggel, magántanulósággal kapcsolatban eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezen tanulók nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményben rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, az osztályfok szerinti besorolásáról, a tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, továbbá a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell továbbá annak megállapítását is, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az e célra létrehozott, a fogyatékoság típusának megfelelő nevelési-oktatási intézményben, osztályban, csoportban, tagozaton vagy a többi gyermekkel, tanulóval közösen is részt vehet az óvodai nevelésben, iskolai nevelésben-oktatásban, kollégiumi nevelésben.

A gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelölése is az illetékes szakértői bizottság hatáskörébe tartozik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 39. § (1) bekezdés b) pontja szerint a szakértői bizottság a korai fejlesztés és gondozás, a fejlesztő nevelés, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés-oktatás, a kollégiumi ellátás biztosítása céljából nem helyi önkormányzati vagy nem állami szerv által fenntartott intézményt akkor jelölhet meg fogadó intézményként, ha az szerepel a köznevelés fejlesztési tervben, vagy a fogadó intézmény és a szülő közös nyilatkozatban kéri a gyermek, tanuló elhelyezését.

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése, tanuló iskolai nevelés-oktatása, továbbá kollégiumi nevelése kizárólag az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, óvodai csoportban, iskolai osztályban, vagy a többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban (a továbbiakban: a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók – külön vagy közös vagy részben közös –

nevelésében és oktatásában részt vevő óvoda és iskola, kollégium együtt: gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézmény) történhet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (1) bekezdésben rögzítettek szerint, ha az óvodai nevelés, iskolai nevelés és oktatás a többi gyermekkel, tanulóval közös óvodai csoportban, iskolai osztályban azért nem szervezhető meg, mert az intézményi jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi - óvoda vonatkozásában - a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőnek, - iskola vonatkozásában - a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi igazgatónak. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató harminc napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

Ugyanezen § (2) bekezdése szerint, ha a gyermek, a tanuló gyógypedagógiai intézményben történő nevelése, oktatása azért nem szervezhető meg, mert a szakértői bizottság által vezetett jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes megyeközponti tankerület igazgatójának, a főváros esetében a Központ központi szervének. A megyeközponti tankerület igazgatója, a főváros esetében a Központ központi szerve intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A megyeközponti tankerület igazgatója, a főváros esetében a Központ központi szerve harminc napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

A szülők által rendelkezésre bocsátott szakértői bizottság tagintézménye által kiállított szakértői vélemény alapján a gyermek intézményi elhelyezésére több iskolát is javasoltak. A szülők ezeket a szóba jöhető iskolákat nem fogadták el, továbbá nem kérték a szakértői bizottság fenntartó felé történő intézkedését sem, annak érdekében, hogy a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő iskola rendelkezésre álljon. A szakértői véleményben rögzítettek szerint, a vizsgálat során egyeztetett időpontig az édesapa azt jelezte, hogy sem a diagnózissal, sem az intézménykijelöléssel nem értenek egyet, ezért jogorvoslattal élnek a szakértői véleményben foglaltakkal szemben. Ezért a szülői visszajelzésre tekintettel az eljáró szakértői bizottság által a tanuló jelenlegi iskolájának kijelölése került megerősítésre.

A gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért, ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, a gyermek, tanuló, mind pedig az abban kijelölt intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni.

A rendelkezésre álló információk szerint a szülők nem értettek egyet a szakértői véleményben foglalt diagnózissal, az intézményi kijelölés jelenlegi módjával, ezért kezdeményezték a szakértői vélemény felülvizsgálatát. Tájékoztattuk a hozzánk fordulókat, hogy az általuk vitatott kérdés

eldöntése ezen eljárás keretében történik, ezért az eljárás lezárását mindenképpen szükséges bevárni. (501/2016/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése, tanuló iskolai nevelés-oktatása, továbbá kollégiumi nevelése ugyanis az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, óvodai csoportban, iskolai osztályban, vagy a többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban (a továbbiakban: a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók – külön vagy közös vagy részben közös – nevelésében és oktatásában részt vevő óvoda és iskola, kollégium együtt: gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézmény) történhet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ugyanis csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

Egy szülő panasszal fordult hivatalunkhoz, amelyben óvodás gyermeke ügyében kért segítséget. A szülő által rendelkezésre bocsátott információk szerint az illetékes szakértői bizottság által kiállított szakértői véleményben megállapításra került a gyermek sajátos nevelési igényű státusza (érzékszervi fogyatékos: látássérült – gyengénlátó), továbbá integrált keretek közötti óvodai nevelésben való részvétel mellett rendelkeztek az intézményi kijelölésről is. A gyermek kapcsán kiegészítő szakértői vizsgálatot végző Beszédvizsgáló szakértői bizottság véleményében a Látásvizsgáló szakértői véleményét kiegészítve, a gyengénlátást megállapító diagnózist kiegészítve - a gyermeknél a vizsgálat idején tapasztalt tüneti kép alapján - egyéb pszichés fejlődési zavart rögzített.

A szülő panaszában azért kérte hivatalunk segítségét, mert a gyermeke számára kijelölt óvoda vezetése, illetve a helyi polgármestertől kapott tájékoztatás szerint az óvoda személyi és tárgyi feltételekben nem alkalmas a gyermek fogadására, a nevelési és fejlesztési feladatok ellátására. A polgármester által a szülőnek küldött válaszlevél alapján a kijelölt intézmény alapító okiratában nincs benne a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása, ezáltal az óvodában megfelelő szakember sem áll rendelkezésre.

A szülő sérelmezte mindezt, mivel a kialakult helyzet miatt a gyermek óvodáztatása a mai napig nem megoldott, továbbá a szükséges fejlesztések hiányában nem biztosított a gyermek megfelelő fejlesztése. Megkerestük az intézményi kijelölésről rendelkező szakértői bizottságot, és tájékoztatást kértünk a kijelölés szakmai hátteréről. A kapott információk szerint az intézményi kijelölést a kijelölt óvoda alapító okiratában foglaltakra tekintettel tették meg, mivel az tartalmazta a különleges gondozást igénylő gyermekek ellátását is. Az említett bizottság vezetőjétől kapott információk szerint az önkormányzat felé küldött megkeresésükre kapott válaszban a polgármester arról tájékoztatta az eljáró bizottságot, hogy a kérdéses alapító okiratban használt fordulat nem a különleges bánásmódot igénylő gyermekekre vonatkozó vállalást jelenti, a település óvodái nem felkészültek ezen gyermekek fogadására, ellátására. A bizottság vezetőjének tájékoztatása szerint a szülővel való egyeztetések alapján a gyermek intézményi elhelyezése a mai napig nem megoldott.

A tényállás tisztázása érdekében megkerestük az ügyvel érintett önkormányzat polgármesterét, hogy közölje az ügyvel kapcsolatos álláspontját. Kiemelten kértük tájékoztatását arról, hogy a település milyen formában látja el az integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek óvodáztatását,

továbbá a különleges bánásmódra való jogosultságból eredő igénynek megfelelő fejlesztéseket. Kértük, hogy nyilatkozatához mellékelve szíveskedjen az érintett óvoda alapító okiratának hatályos szövegét rendelkezésre bocsátani.

Időközben a panaszos szülő arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a gyermeke kapcsán sérelmezett helyzet megoldódott, mivel találtak fogadó óvodát, így ilyen módon megoldott a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő ellátás. A szülő ezen körülményre tekintettel úgy nyilatkozott, hogy nem kívánja hivatalunk további eljárását, így az ügyet lezártuk. (333/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy fia jelenlegi iskolája magatartásproblémáira hivatkozással eltanácsolta. Az illetékes pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsága megállapította, hogy a tanuló sajátos nevelési igényű, autizmus spektrumzavarral küzd. Az illetékes bizottság kijelölése alapján a tanuló számára kijelölt nevelési-oktatási intézmény a panasszal érintett iskola, ahol a 2. osztályban meg is kezdte a 2016/2017. tanévet. A szakértői vélemény rendelkezése szerint a tanuló együttneveléssel, kizárólagos iskolába járással teljesíti tankötelezettségét. Azonban a szülők elmondása szerint szeptembertől alig telt el két hét, a tanulónál jelentkező magatartási problémákra hivatkozással az iskola igazgatója jelezte a szülők felé, hogy megítélése szerint a tanulónál más nehézségek valószínűsíthetőek, ezért nem tudják vállalni az oktatását. A szülők az intézményi döntéssel szemben a fenntartóhoz fordultak. A családsegítő bevonásával esetmegbeszélést tartottak, ezen alkalmon a szakértői bizottság részéről is részt vett valaki. A megbeszélés nyomán megállapodtak a szakértői bizottsági felülvizsgálat szükségességéről. A szülő tájékoztatása szerint a tanulót 2016. szeptember 20-ától az igazgató nem engedi be az iskolába, arra történő hivatkozással, hogy a felülvizsgálat megtörténteig nem tudják vállalni a tanulót. A szülő panaszát szerint a tanuló mindezek alapján tankötelezettségét iskola hiányában a megjelölt dátum óta nem tudja teljesíteni, továbbá a sajátos nevelési igényének megfelelő különleges bánásmód sem biztosított a számára. Továbbá a szülőnek nem adtak egyértelmű tájékoztatást arról, hogy a tanuló mulasztásait ki igazolja. Az esetmegbeszélést követően a szülők ismételt megkeresték az iskola fenntartóját, aki nem utasította az igazgatót a tanuló fogadására, hanem szintén a szakértői vizsgálat szükségességét jelezte. A szülő tájékoztatása szerint a szakértői bizottságtól november második felére kapott időpontot. Megkerestük az illetékes pedagógiai szakszolgálat vezetőjét, hogy a tényállás tisztázása érdekében közölje az ügyvel kapcsolatos álláspontját. Kértük, hogy nyilatkozatában kiemelten tájékoztasson az alábbi kérdésekről. Általánosságban mit tudnak az említett ügyről, és mikor kaptak információt a tanulóval kapcsolatos konfliktusokról, intézményi nehézségekről. A tanuló vizsgálati eredményei alapján miképpen értékelik az intézmény által jelletteket? Az intézményi kijelölés alapján a panasszal érintett intézményben rendelkezésre állnak a tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő személyi és tárgyi feltételek, az iskola felkészült ezen nevelési-oktatási feladatok kezelésére. A szülőtől kapott információk szerint az iskola előzetesen is úgy nyilatkozott, hogy az állapota alapján tudják fogadni a tanulót. Ugyanakkor az intézményi álláspont szerint a tanulóval kapcsolatos problémákat nem tudják megoldani. Ezzel összefüggésben tájékoztatást kértünk arra vonatkozóan, hogy információik szerint az iskolában valóban adottak-e a tanuló állapotának megfelelő ellátás biztosításához szükséges személyi és tárgyi feltételek. Tekintettel a kialakult helyzetre - a tanuló jogainak védelme érdekében - a szakértői bizottság együttműködését kértük annak érdekében, hogy a tanuló állapotát egyértelműsítő szakértői vizsgálatra mielőbb sor kerüljön. Ezzel összefüggésben tájékoztatást kértünk a szakértői

vizsgálat időpontjáról, a vizsgálati eredmények alapján tett megállapításairól, szakértői javaslataikról, továbbá megoldási javaslatukat a kialakult konfliktusra, a tanuló megnyugtató intézményi elhelyezésére.

A főigazgató asszony megküldött tájékoztatása szerint az érintett tanuló ügyét kivizsgálta. A kapott információk szerint a gyermek ugyanazon napon újra elkezdett iskolába járni. Közben a szakértői bizottság soron kívüli vizsgálata folyt, melynek célja annak megállapítása volt, hogy az integrált ellátást biztosító jelenlegi intézmény e a legmegfelelőbb környezet a gyermek számára. Ennek megítélésére a bizottság pszichiátere folyamatosan, több napon keresztül megfigyelte a tanulót az osztályközösségben, konzultált a szülőkkel és a gyermek pedagógusaival. A szakértői bizottsági vizsgálatot követően a települési gyermekgyógyászati klinikán folytatódott a gyermek megfigyelése, ahol gyógyszereinek beállításával próbálták kontrollálni a gyermek viselkedési problémáit. A tájékoztatása szerint ennek lezárása után készítenek közös megoldási javaslatot és részletes tájékoztatást.

A fenti tájékoztatást a szülő is megerősítette, valamint rendelkezésre bocsátotta a soron kívüli felülvizsgálat nyomán kiállított szakértői véleményt. Ennek megállapításai alapján kizárólagos iskolába járás mellett a tanuló iskolai nevelését-oktatását integrált iskolai környezetben nem javasolják. Mindezekre tekintettel a szakértői bizottság a tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő nevelését-oktatását a szülő döntése és az iskola befogadóképessége alapján két intézményben látja megvalósíthatónak. A szakértői véleményben rögzítettek szerint a szülők az előzetes vizsgálati vélemény szakmai tartalmával, valamint az intézményes nevelésre vonatkozó javaslattal egyetértettek, elfogadták az új szakértői véleményben foglaltakat. Ennek megfelelően felvették a kapcsolatot az ott javasolt két intézmény közül az egyik iskolával, és 2016. november 18-tól már ott vannak jogviszonyban. Ezzel összefüggésben tájékoztattuk a szülőt arról, hogy ez esetben a szakértői bizottság felé jelzési kötelezettsége van, hiszen az intézményi kijelölést a szakértői bizottságnak kell rögzíteni.

A fentiekre tekintettel megállapítottuk, hogy az illetékességgel rendelkező szakszolgálat vezetője megtette a szükséges intézkedéseket a tanuló jelenlegi állapotának tisztázása érdekében. A panaszos tanuló tanulói jogviszonya a számára kijelölhető intézménnyel létrejött, a szakértői bizottsági információk szerint ez az intézmény rendelkezik a sajátos nevelési igényű tanuló ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, ilyen módon a szülő által sérelmezett helyzet orvoslást nyert. Mindezekre tekintettel az ügyet kezdeményezés megfogalmazása nélkül lezártuk. (704/2016/OJBIT, 495/2016/OJBIT)

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátás megvalósulása, mint védendő jog érvényesülése érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is speciális rendelkezést ír elő a jogszabály. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése rögzíti, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot. A szakértői bizottság, amennyiben az az iskola, amelybe a tanuló az átvételét, felvételét kéri, az adott sajátos nevelési igényre tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a bejelentést tizenöt napon belül írásban tudomásul veszi, és szakértői véleményének az iskola kijelölésére és az iskolába történő beiratkozásra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. Ha az iskola nem vagy nem az adott

fogyatékosagra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a szakértői bizottság a tanuló - szükség szerinti - vizsgálata után új szakértői véleményt készít. A tanuló vizsgálata mellőzhető, ha a meglévő vizsgálati eredmények kiegészítésére nincs szükség. E rendelkezéseket alkalmazni kell az óvoda, a kollégium, a korai fejlesztés és gondozás vagy a fejlesztő nevelés feladataiban közreműködő intézmény változásakor is. Az e bekezdésben meghatározott intézkedéseket, ha a gyermek, tanuló vizsgálatára nincs szükség, a szakértői bizottság vezetője vagy az általa kijelölt szakértői bizottsági tag hajtja végre.

A szülő sajátos nevelési igényű gyermeke intézményváltásával kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, tájékoztatását. Tájékoztatása szerint a korábbi iskolában tapasztaltak miatt döntöttek az iskolaváltás mellett, azonban a jelenlegi intézményben csak próbatanulásra fogadták a tanulót, végleges elhelyezése még nem megoldott.

A beadványban foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. E védendő jog megvalósulása érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is a fent hivatkozott, a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdésében rögzített speciális rendelkezést írja elő a jogszabály, miszerint, ha a sajátos nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot, aki a fent hivatkozott rendelkezés szerint jár el a kijelölés kapcsán.

A fentiek alapján a gyermek, tanuló különleges gondozási igényének megfelelő nevelési-oktatási intézménnyel kapcsolatos információk az illetékes szakértői bizottságoknál elérhetőek. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézményekre vonatkozó fenntartói adatszolgáltatásra tekintettel ezen információk kapcsán a szülő kérheti továbbá az illetékes tankerület segítségét. (107/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy mi a teendő, ha 15 éves magántanuló autista gyermeke a tanévben befejezi az általános iskolát, de nem tudják a továbbtanulást megoldani.

A beadványában foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik - többek között - a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, továbbá a tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre, továbbá a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

E védendő jog megvalósulása érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is speciális rendelkezést ír elő a jogszabály. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése

rögzíti, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot.

Míndezek alapján a gyermek, tanuló különleges gondozási igényének megfelelő nevelési-oktatási intézménnyel kapcsolatos információk az illetékes szakértői bizottságoknál elérhetőek. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézményekre vonatkozó fenntartói adatszolgáltatásra tekintettel ezen információk kapcsán a szülő kérheti továbbá az illetékes tankerület segítségét.

Tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy a középfokú felvételi eljárás során a konkrét intézményre vonatkozó információkat - így sajátos nevelési igényű tanulókat fogadó intézmény esetében a sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő jelentkezőre vonatkozó speciális elbírálási szabályokat - a középfokú iskola felvételi tájékoztatója tartalmazza. Javasoltuk ezzel összefüggésben a középfokú felvételi eljárás lebonyolításáért felelős Oktatási Hivatal honlapján (www.oh.gov.hu) található kapcsolódó információk tanulmányozását. (106/2016/OJBIT, 207/2016/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló neveléséhez, oktatásához szükséges speciális szakképzettséggel rendelkező szakember utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat útján is biztosítható. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat megszervezése és működtetése az állami intézményfenntartó központ feladata.

Egy szülő sajátos nevelési igényű gyermeke óvodai ügyében kérte hivatalunk segítségét. Tájékoztatása szerint a gyermek számára kijelölt intézményben a szükséges fejlesztést utazó gyógypedagógusi hálózat útján valósítják meg. Az ellátás azonban esetleges, ilyen módon nem teljesülnek a szakértői véleményben tett fejlesztési javaslatok.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 47. § (10) bekezdése kimondja, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló neveléséhez, oktatásához szükséges speciális szakképzettséggel rendelkező szakember utazó gyógypedagógusi hálózat útján is biztosítható. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat feladata a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban történő óvodai nevelését, tanuló iskolai nevelés-oktatását végző nevelési-oktatási intézmények számára a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló neveléséhez, oktatásához szükséges speciális szakképzettséggel rendelkező szakember biztosítása, amennyiben a nevelési-oktatási intézmény a 47. §-ában meghatározottak szerint alkalmazandó gyógypedagógus, konduktor szakképzettségű szakemberrel nem rendelkezik. A köznevelési törvény értelmező rendelkezése szerint utazó gyógypedagógus, utazó konduktor: az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat által foglalkoztatott gyógypedagógus, konduktor, aki az e törvényben meghatározott tevékenységét rendszeresen munkáltatója feladatellátási helyén kívül végzi. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat megszervezése és működtetése az állami intézményfenntartó központ feladata.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy az általa jelzettekkel kapcsolatban hivatalunknak lehetősége van eljárást indítani. Azt azonban, hogy az érintett oktatási jogai sérültek-e a beadványban sérelmezettek miatt, csak vizsgálatunk lefolytatása után áll módunkban eldönteni. Az ügyben azonban akkor indíthatjuk

meg a vizsgálatot, ha az előterjesztett jogorvoslati kérelmére kedvezőtlen választ kap, vagy nem kap érdemi feleletet. (630/2016/OJBIT)

A szülő és a szakértői bizottság együttműködése hatékonyan segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását. A szakértői bizottság vizsgálatának megindítása alapesetben a szülő kérésére, illetve egyetértésével indul. Az eljárás megindítása a szakértői bizottságként eljáró azon feladatellátási helyénél kérhető vagy kezdeményezhető, amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló intézményes ellátásban részesül. A mozgásszervi fogyatékoság, az érzékszervi fogyatékoság, valamint a beszéd fogyatékoság megállapítására vagy kizárására irányuló vizsgálat közvetlenül is kérhető, illetve kezdeményezhető az országos szakértői bizottságnál. Ha a gyermek óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesül, az óvoda, az iskola köteles közreműködni vizsgálat iránti kérelem elkészítésében. A kérelem nyomtatványát a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 1. számú melléklete rögzíti.

Másik esetkör, ha a nevelési-oktatási intézmény vagy a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges, akkor az indok közlésével javasolja a szülőnek a szakértői vizsgálaton való megjelenést és részvételt. A szülő egyetértése esetén óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesülő gyermek esetén a nevelési-oktatási intézmény gondoskodik arról, - gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság közreműködik abban - hogy a vizsgálati kérelem tíz napon belül kiállításra kerüljön, illetve a javaslattétellel egyidejűleg köteles a szülőt tájékoztatni a vizsgálatok eredményeinek lehetséges következményeiről, a szülőnek a vizsgálatról és annak megállapításaival kapcsolatos jogairól.

A szülő egyetértésének szükségessége alól kivételt tesz a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint a gyermek, tanuló érdekében a járási hivatal kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. Ha a szülő a járási hivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételtelen nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti. (501/2016/OJBIT)

Ahhoz, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges a szakértői vizsgálaton való megjelenés mellett, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A gyermek, tanuló a szakértői véleményben foglaltak szerinti ellátására akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért.

Egy szülő azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy a gyermeke számára a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői véleményt az iskola nem akarja elfogadni, nem biztosítja a tanuló számára az abban foglalt javaslatokat. A szülő kérte hivatalunk állásfoglalását azzal kapcsolatban, hogy az intézmény köteles-e a szakvéleményben leírtakat végrehajtani, vagy az csak egy javaslat, amit az iskola igazgatója felülbírálnak.

Tájékoztattuk a panaszos szülőt, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottságoknak kettős szerepük van. Egyrészt a konkrét ellátásokra való jogosultság ezen pedagógiai szakszolgálatok által készített szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis a szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a speciális szakértelem, és az általuk hozzáférhető információk birtokában javaslatot tesznek azokra a konkrét ellátásokra, amik a gyermek, tanuló fejlődését szolgálják. A vizsgálat legfőbb célja, hogy megállapítsa vagy kizárja, hogy a tanuló valamely fogyatékosságban szenved, illetve, hogy a tanuló fejlődése szempontjából legmegfelelőbb oktatási módra javaslatot fogalmazzon meg. Emellett a szakértői javaslat számos más pontban orientálja a szülőt, a pedagógust és az intézményvezetőt, amikor állást foglal olyan kérdésekben, mint az alkalmazandó pedagógiai módszerek, bizonyos tantárgyak, tantárgyrészek esetében az értékelés és minősítés alóli mentesítés vagy a magántanulói jogviszony. A szakértői bizottság a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthat ki.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló a jogszabályban meghatározott speciális lehetőségeket (így a fejlesztések, az értékelés és minősítés alóli mentesítés, illetve további többletkezdmények köre) igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ez irányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen.

A szülő által beadványához csatolt megyei pedagógiai szakszolgálat illetékes tagintézménye által kiállított szakértői vélemény alapján a tanuló tanulási nehézséggel küzd, erre tekintettel különleges gondozást igényel. A tanuló vizsgálata alapján megfogalmazott javaslatok között a szakértői bizottság - többek között - rendelkezik matematika tantárgy tekintetében, továbbá a fizika és kémia tantárgyak számolási tantárgyrészeiből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről. Heti 2 óra fejlesztő foglalkozásról szóló rendelkezés mellett a szakértői vélemény további kedvezményeket rögzít a tanulmányok alatti vizsgák, illetve az érettségi szempontjából.

Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Mindez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a tanuló állapotához igazodóan a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy tekintetében nem osztályozható és ebből következően évfolyamisméltásra sem kötelezhető.

A szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakat elfogadja, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői

véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

A fentieket összegezve, az intézményvezetőnek a végleges, szülők által elfogadott szakértői vélemény alapján kell a tanuló számára a szakértői vélemény által rögzített javaslatokat, kedvezményeket biztosítani. Az ezzel kapcsolatos döntés meghozatala nem az adott tanévre szól, a szakértői vélemény érvényessége ugyanis a tanuló nappali rendszerű oktatásban való részvétele idejére, a tanuló következő szakértői bizottság általi felülvizsgálatáig fennáll.

A nevelési-oktatási tevékenység folytatására vonatkozó szabályok megszegése kapcsán a Szabálysértési törvény 248. § (2) bekezdés c) pontja rögzíti, hogy aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el. Ezen eljárás tekintetében a területileg illetékes járási hivatal rendelkezik hatáskörrel.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, ez esetben lehetőségük van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál.

A szülő által jelzettekkel kapcsolatban hivatalunknak is lehetősége van eljárást indítani. Azt azonban, hogy az érintett oktatási jogaik sérültek-e a beadványban sérelmezettek miatt, csak vizsgálatunk lefolytatása után áll módunkban eldönteni, melyek feltétele, hogy az érintett a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőséget kimerítse. (216/2016/OJBIT)

Egy szülő panasszal élt hivatalunknál és állásfoglalásunkat kérte, mivel gyermeke kapcsán a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői véleményt az iskola nem akarta elfogadni. A beadványozó elmondása szerint az iskola a szakértői vélemény érvénytelenségére hivatkozva nem biztosítja a tanuló számára az abban foglalt értékelés és minősítés alóli mentesítést, egyéb kedvezményeket. A kapcsolódó jogszabályi rendelkezéseken túl tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Míndez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a tanuló állapotához igazodóan a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy tekintetében nem osztható, és ebből következően évfolyamisméltásra sem kötelezhető.

A szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakat elfogadja, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

A fentieket összegezve, az intézményvezetőnek a végleges, szülők által elfogadott szakértői vélemény alapján kell a tanuló számára a szakértői vélemény által rögzített javaslatokat, kedvezményeket biztosítani. Az ezzel kapcsolatos döntés meghozatala nem az adott tanévre szól, a szakértői vélemény érvényessége ugyanis a tanuló nappali rendszerű oktatásban való részvétele idejére, a tanuló következő szakértői bizottság általi felülvizsgálatáig fennáll. A fentiek mellett tájékoztattuk a szülőt a jogorvoslati lehetőségekről, valamint hivatalunk eljárásáról és feltételeiről. (667/2016/OJBIT)

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

Egy szülő azért élt panasszal hivatalunknál, mert az elhúzódó szakértői felülvizsgálat következményeként lányának egy éve nincs kijelölt iskolája. Tájékoztatása szerint nem fogadta el a gyermeke számára a szakértői véleményben kijelölt intézményt, mivel szeretné, hogy a helyi iskolába járhasson, ahol speciális tanterv szerint, integráltan tanulhatna. A szülő elmondása szerint azóta több felülvizsgálaton vettek részt, volt, ahol azt állapították meg, hogy gyermeke enyhe értelmi fogyatékos, volt ahol azt, hogy epilepsziás, a panaszos szerint azért, mert a bánásmódból fakadóan a vizsgálati szituációkban lánya szorongott, nehezen kommunikált, ami eleve a vizsgálat akadályát képezte, és téves következtetésekhez vezetett.

A szülő által rendelkezésre bocsátott dokumentumokat, információkat megvizsgáltuk, és ennek nyomán az alábbi tájékoztatást adtuk.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet tartalmazza.

A gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelölése is az illetékes szakértői bizottság hatáskörébe tartozik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül.

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A sajátos nevelési igényhez igazodó különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani a gyermek, tanuló számára. Annak érdekében, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő pedagógiai és rehabilitációs célú segítséget, elengedhetetlenül szükséges, hogy a gyermek megjelenjen a szakértői bizottság vizsgálatán, valamint hogy a szakértői bizottság által hozott szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért, ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, a gyermek, tanuló, mind pedig az abban kijelölt intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni.

A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie.

A szakértői véleményt - a vizsgálat lezárását követő huszonegy napon belül - kézbesíteni kell a szülőnek. A szülőnek - a kézhezvételétől számítva - tizenöt nap áll rendelkezésre a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. A kézbesítés történhet postai úton, személyesen vagy kézbesítő útján. A kézbesítés napja az a nap, amelyen a szakértői véleménynek a szülő általi átvétele megtörtént. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a szakértői vélemény felülvizsgálatára irányuló eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

Amennyiben a szülő nem ért egyet a szakértői véleményben foglaltakkal, illetve a szakértői bizottság eljárásával, ez esetben tehát a jogszabályban rögzítettek szerint kezdeményezheti a szakértői vélemény felülvizsgálatát. Az illetékes járási hivatal közigazgatási hatósági eljárás keretében hoz döntést a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, vagy a sajátos nevelési igény megállapításával, illetve a szakértői véleményben foglaltakkal összefüggésben. Az eljárásra az a járási hivatal illetékes, akinek a működési területén a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában, vagy ha az nem állapítható meg, a gyermek, tanuló tartózkodási helye található. A járási hivatal eljárásában szakértőként - a járási hivatal kirendelése alapján - az a szakértői bizottság jár el, amely az eljárásban érintett szakértői véleményt kiállította. Az eljárásban szakértőként nem vehet részt az a szakértő, aki a korábbi eljárásban a szakértői bizottság részéről az eljárásban érintett szakértői vélemény elkészítésben részt vett. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 41. § (6) bekezdése szerint azonban a járási hivatal határozata ellen benyújtott fellebbezés alapján induló eljárásban - a kormányhivatal kirendelésére - szakértőként a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése szerint a gyermek, tanuló érdekében a járási hivatal kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői

vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. Ha a szülő a járási hivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

A fentieket összegezve tehát a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása szakértői kérdés, amelynek megítéléséhez a szakértői bizottságok rendelkeznek megfelelő kompetenciával, illetve hatáskörrel. A szakértői bizottságok által tett javaslatokat a gyermek, tanuló vizsgálata alapozza meg, a szakértői bizottságok ennek figyelembe vételével, valamint az intézményrendszerrel kapcsolatban rendelkezésükre álló információkra, lehetőségekre tekintettel rendelkeznek a gyermek, tanuló különleges bánásmód keretében történő ellátásáról.

A rendelkezésre álló információk szerint a panaszos szülő nem értett egyet a szakértői véleményben foglalt intézményi kijelölés módjával, ezért kezdeményezte a szakértői vélemény felülvizsgálatát. A szülő által vitatott kérdés eldöntése ezen eljárás keretében történik, ezért az eljárás lezárását mindenképpen szükséges bevárni. (653/2016/OJBIT, 501/2016/OJBIT, 150/2016/OJBIT, 326/2016/OJBIT)

Amennyiben az érintett gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő rendelkezések az irányadóak. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatával kapcsolatban a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el.

A gyermek nevelését, oktatását ellátó iskola, a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (4) bekezdése szerint, a felülvizsgálati eljárást - tanévenként legfeljebb egy alkalommal - bármikor kezdeményezheti, amelyről - a felülvizsgálat szükségességének indokolásával - a szülőt tájékoztatni köteles.

A szülő azért fordult hivatalunkhoz segítségért, mert gyermeke pszichológiai állapota a kapott kezelés ellenére folyamatosan romlik, mivel megítélése szerint nem kapja meg a számára szükséges mennyiségű kezelést. Elmondása szerint sem a nevelési tanácsadóban, sem a családsegítőben, sem a helyi kórházban nem tudnak megfelelő mennyiségű kezelést nyújtani, a városukban nincs iskolapszichológus sem. A szülő arról tájékoztatott, hogy fia heti kezelésre szorulna, de ilyen körülmények között jó esetben is csak havonta látja pszichológus, állapota pedig folyamatosan romlik. Beadványban foglaltakat megvizsgálva a következőkről tájékoztattuk a panaszos szülőt a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

A különleges bánásmódot igénylő tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatokról, a szükséges fejlesztésekről a szakértői vizsgálat nyomán kiállított szakértői véleményben kell rendelkezni. A köznevelés rendszerében ezen pedagógiai szakszolgálat által - az irányadó szabályok betartásával - kiállított szakértői vélemény jogi hatással és kötelező erővel bír, mind a gyermek, tanuló, mind pedig a nevelést, oktatást megvalósító intézmény (a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében: kijelölt intézmény) tekintetében.

Mindezek alapján tehát a gyermek nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról a szakértői bizottságnak kell rendelkeznie a gyermek, tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményben. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett tanuló számára. A különleges szolgáltatásokra szakértői bizottsági javaslat nélkül a tanuló nem tarthat igényt.

A szülő által rendelkezésre bocsátott szakértői vélemény többek között rögzíti, hogy a tanuló kapcsán a megkezdett pszichológiai terápia folytatása diagnózisa miatt továbbra is indokolt.

A nevelési-oktatási intézményekben teljesülő óvoda- és iskolapszichológiai feladatok megvalósításáról a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 132. § (1)-(8) bekezdései rendelkeznek. Az iskolapszichológusi kötelező létszámot a 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet 35. § (5) bekezdése szerint az iskola tanulólétszáma alapján kell meghatározni oly módon, hogy 500 tanulónként egy, a teljes munkaidő ötven százalékában foglalkoztatott iskolapszichológust kell alkalmazni.

A fentiek ismeretében amennyiben a szülő megítélése szerint nem teljesülnek a szakértői véleményben foglalt rendelkezések, úgy lehetősége van jogorvoslattal élni a panasszal érintett intézmény fenntartójánál (állami fenntartású iskola esetében a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ területi szervénél, az illetékes tankerület igazgatójánál). Az érintett panaszos a fenntartói jogorvoslat kimerítését követően kérheti hivatalunk vizsgálatát.

Amennyiben azonban a gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő rendelkezések az irányadóak. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatára vonatkozóan a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el.

Amennyiben a gyermek állapotváltozása indokolja, ez esetben a szülő a fentiek figyelembevételével kezdeményezheti a szakértői vélemény felülvizsgálatát az állapotnak megfelelő javaslatok rögzítése érdekében. A köznevelés rendszerén túli gyermek- és ifjúságpszichiátriai ellátás az egészségügyi ellátórendszer körébe tartozik, ennek igénybevételéről a tanuló gyermekorvosánál érdeklődhetnek. (394/2016/OJBIT)

A hozzánk forduló szülők sok esetben azzal kapcsolatban éltek panasszal, hogy az iskola, illetve a pedagógusok nem veszik figyelembe a szakértői véleményben foglalt javaslatokat, ilyen módon az előírt fejlesztések mellett a kedvezmények sem biztosítottak a tanulók számára. (307/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy diszkalkuliás gyermeke számára nem elérhető a fejlesztéséhez szükséges speciális oktatás. A szülő sérelmezte, hogy az előző évben arra hivatkozva nem kapta meg gyermeke a speciális oktatást, hogy diszkalkuliája csak a tanév közben derült ki, és az iskolának nem volt módja felkészülni rá, ezzel szemben az iskola az új tanévre sem szervezte meg azt, és a szülő elmondása szerint nem szaktanárral tervezi megoldani.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint különleges bánásmódot igénylő gyermeknek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A szakértői vélemény előírásai mind a szülőre, mint a köznevelési intézményre kötelezőek.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben mindezek alapján úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van jogorvoslással élni. Jogorvoslat igénybevétele esetén tehát az érintettnek panaszával az intézmény fenntartójához (állami fenntartású iskola esetében a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ területi szervéhez, az illetékes tankerület igazgatójához) kell fordulnia. Tájékoztattuk továbbá a szülőt hivatalunk eljárásáról, annak feltételeiről. Az ügyben akkor indíthatunk vizsgálatot, ha a panasszal érintett az intézmény fenntartójánál előterjesztett kérelmére kedvezőtlen választ kap, vagy nem kap érdemi feleletet. (622/2016/OJBIT)

Egy szülő azért kérte hivatalunk segítségét, mert sajátos nevelési igényű gyermekének matematika- és történelemtanára a panaszos többszöri kérése ellenére sem veszik figyelembe a gyermeke szakértői véleményében foglaltakat, sem az oktatás, sem a számonkérés során. A szülő elmondása szerint, minthogy gyermeke nem kapta meg a kellő segítséget, átlaga nagyon leromlott, így jelentős hátrányt fog szenvedni a középiskolai felvételik során.

A panaszban foglaltak vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy a jelzettek felvetik az oktatási jogok sérelmének gyanúját, mellyel kapcsolatban eljárhatunk, a sérelmezett helyzet jogi minősítésére azonban csak vizsgálat keretében van mód. Az eljárás feltétele azonban, hogy az érintett - a bírósági eljárás kivételével - kimerítse a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket. (175/2016/OJBIT)

Az esetek többségében a szülők azt sérelmezték, hogy az oktatás során a pedagógusok nem veszik figyelembe az értékelés és minősítés alóli mentesítésre irányuló javaslatot, amely problémakör mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, mind a sajátos nevelési igényű tanulók esetében is hangsúlyosan felmerült. E kérdéskör jogi szabályozását mindkét érintett csoport tekintetében a következő rendelkezések rögzítik.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat. Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (továbbiakban: érettségi rendelet) rendezi. (157/2016/OJBIT)

Egy, a hallássérültek foglalkoztatását segítő alapítvány képviselője az érettségi kapcsán igénybe vehető mentesítésekkel, kedvezményekkel kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását. (373/2016/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy kifejezett kérésére lehetséges-e, hogy gyermekével szemben ne alkalmazzák a szakértői vélemény alapján megállapított mentesítést idegen nyelvből való minősítés alól. A szülő kifejtette, hogy ezt azért tartaná fontosnak, mert ha gyermeke nem rendelkezik év végi osztályzatokkal a tárgyból, akkor nem lesz módja érettségi vizsgát tenni belőle.

Tájékoztatottuk, hogy a köznevelés kiemelt feladataként rögzíti az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztést, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételét, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítését, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését.

E kiemelt feladatkörben a köznevelési törvény többek között a kötelező tanórai foglalkozás alóli felmentések, illetve az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből való mentesítések rendszerével biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulóknak, és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeknek, tanulóknak, hogy tudásukat képességeiknek megfelelően értékelhessék.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

(2) Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat.

Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs. Az

ezzel kapcsolatos döntés meghozatala nem az adott tanévre szól, a szakértői vélemény érvényessége ugyanis a tanuló nappali rendszerű oktatásban való részvétele idejére, a tanuló következő szakértői bizottság általi felülvizsgálatáig fennáll.

Míndez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a tanuló állapotához igazodóan a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy tekintetében nem osztályozható és ebből következően évfolyamismétlésre sem kötelezhető.

A szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakat elfogadja, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

Az érettségi vizsga tekintetében a fent hivatkozott rendelkezés egyértelműen kimondja a tanuló számára biztosított választási lehetőséget, miszerint abban az esetben, ha a tanulót szakértői vélemény alapján mentesítették egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól, akkor az érettségi vizsgán az érintett tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat. Ennek a rendelkezésnek a kiegészítése található meg az érettségi rendelet 6. § (7) bekezdésében, miszerint ha a vizsgázót - a köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése alapján a kötelező és a kötelezően választandó érettségi vizsgatárgynak megfelelő tantárgyból középiskolában - mentesítették az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés, minősítés alól, akkor az adott tantárgy helyett a vizsgázó egy másik, általa választott vizsgatárgyból tehet érettségi vizsgát. A vizsgázó részére - a szakértői bizottság szakvéleménye alapján - kérelmére engedélyezni kell az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását, és biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt.

Az érettségi vizsgára történő jelentkezés az e célra szolgáló jelentkezési lappal történhet. A vizsgára jelentkezőnek a jelentkezési lapon kell feltüntetnie azt is, ha élni kíván a fent érettségi rendelet 6. § (7) bekezdésében meghatározott jogával. A vizsgára való jelentkezés elfogadásáról az igazgató dönt. A jelentkezés elfogadásakor dönteni kell a 6. § (7) bekezdésében meghatározottak alapján benyújtott kérelemről is.

Az érettségi során alkalmazandó, a vizsgázó kérelmére az érettségi rendelet 6. § (7) bekezdésében alapján biztosítandó kedvezményekre vonatkozó részletszabályokról ugyanezen Korm. rendelet 20. § (7) bekezdése (írásbeli vizsga), továbbá a 37. § (1)-(3) bekezdése és a 41. § (2) bekezdése (szóbeli vizsga) rendelkezik. A gyakorlati vizsga tekintetében ezen rendelet 31. § (5) bekezdése tartalmaz előírásokat.

A fentieket összegezve, az intézményvezetőnek a végleges, szülők által elfogadott szakértői vélemény alapján kell a tanuló számára a szakértői vélemény által rögzített javaslatokat, kedvezményeket biztosítani.

A nevelési-oktatási tevékenység folytatására vonatkozó szabályok megszegése kapcsán a Szabálysértési törvény 248. § (2) bekezdés c) pontja rögzíti, hogy aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el. Ezen eljárás tekintetében a területileg illetékes járási hivatal rendelkezik hatáskörrel.

Összegezve tehát a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása szakértői kérdés, amelynek megítéléséhez a szakértői bizottságok rendelkeznek megfelelő kompetenciával, illetve hatáskörrel. A szakértői bizottságok által tett javaslatokat a gyermek, tanuló vizsgálata alapozza meg, a szakértői bizottságok ennek figyelembe vételével, valamint az intézményrendszerrel kapcsolatban rendelkezésükre álló információkra, lehetőségekre tekintettel rendelkeznek a gyermek, tanuló különleges bánásmód keretében történő ellátásáról. Amennyiben a gyermek állapotváltozása indokolja, ez esetben az érintett kezdeményezheti a szakértői vélemény felülvizsgálatát az állapotnak megfelelő javaslatok rögzítése érdekében. (715/2016/OJBIT)

Az egyéb többletkedvezmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat ugyanezen rendelet 65-72. §-ai rendezik.

Egy szülő azért élt panasszal hivatalunknál, mert sajátos nevelési igényű gyermeke értékelésekor a fizikatanára nem vette figyelembe a szakértői véleményben foglaltakat. A szülő előadta, hogy a szakértői véleményben javaslatként jelenik meg, hogy a gyermek a számolást, matematikai készséget igénylő tanórai feladathoz vagy dolgozathoz kapjon több felkészülési időt társainál; legyen számára biztosítva a számológép használata, illetve hogy a matematikai készséget igénylő tanórán vegyék figyelembe a gyermek matematika tantárgy értékelés, minősítés alóli mentesítését és ennek megfelelően számonkérése elméleti tudásának értékelésével történjen. A szülő elmondása szerint gyermeke fizikaoktatása során ezek nem érvényesülnek, a gyermek nem kap több időt a készülésre vagy kevesebb feladatot, csak amikor a társai számolási feladatokat végeznek, akkor ő elméleti feladatot old meg.

A szülői panaszban foglaltakra tekintettel tájékoztattuk a beadványozót a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, valamint arról, hogy amennyiben úgy érzi, hogy az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat lehetősége van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. (350/2016/OJBIT)

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezeket a speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Mindez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy tekintetében nem osztható és ebből következően évfolyamisméltásra sem kötelezhető.

Sajátos érintetti kört jelent az igényjogosultság szempontjából a felnőttoktatásban részt vevő tanulók köre. A felnőttoktatás és a pedagógiai szakszolgálatok összefüggésének kérdéseit a köznevelési törvény rendelkezései akképpen rendezik, hogy amennyiben a felnőttoktatásban részt vevő tanuló nem veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, abban a kérdésben, hogy különleges gondozásra jogosult-e, a jogszabályban meghatározott szakértő szakvéleménye alapján kell döntenie. A sajátos nevelési igény megállapításának kérdésében ez esetben a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el. A szakmai feladatra jutó folyó kiadásokból fakadó költségeket a vizsgálatot kérő, felnőttoktatásban részt vevő tanuló viseli. (207/2016/OJBIT)

A panaszos azzal kapcsolatban kért tájékoztatást hivatalunktól, hogy felnőttoktatás keretében milyen lehetősége van idegen nyelv tantárgyból felmentést kérni. A panaszos által rendelkezésre bocsátott információk alapján a kérdéskörrel kapcsolatban tájékoztattuk a tanulót az értékelés és minősítés alóli mentesülésre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről.

A tanulmányokkal kapcsolatos nehézség észlelése esetén elsődleges a tanuló állapotának vizsgálata, a nehézség mibenlétének, okainak szakértői bizottsági vizsgálat útján való feltárása, és ennek nyomán a szakértői véleményben javaslatok rögzítése a nevelés, oktatás feladatainak megvalósítására, a szükséges fejlesztések meghatározására.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság (pedagógiai szakszolgálat) szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A köznevelési törvény 60. § (9) bekezdés d) pontja értelmében, a felnőttoktatásban a tanuló akkor veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, ha nappali oktatás munkarendje szerint folytatja tanulmányait.

A panaszos életkorára tekintettel (31 év) kizárólag esti munkarend szerint vehet részt a felnőttoktatásban, vagyis ez alapján nem tartozik a fenti jogosult körbe, így esetében a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 43. §-a szerint a sajátos nevelési igény megállapításának kérdésében a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el, melyen eljárás költségét a tanuló viseli.

Tájékoztattuk továbbá a tanulót, hogy a „felmentés” nem az idegen nyelv tanulása alóli teljes mentesülést jelenti, erre nincs lehetőség. A Szakmai Szolgáltató Intézmény az értékelés és minősítés alóli mentesítést állapíthatja meg, ha ennek feltételei fennállnak, amit a köznevelési törvény 56. § (1) bekezdésében foglaltak, valamint az érettségi rendeletben foglaltak szerint tud érvényesíteni.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezen hivatkozott speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell

lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs. A fentiek alapján javasoltuk, hogy a kérdés tisztázása érdekében kérje az említett Szakmai Szolgáltató Intézmény segítségét. (720/2016/OJBIT)

Az oktatási jogszabályok a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, magántanulóság kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezeknek a tanulóknak nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell ugyanis annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással, illetve kizárólagosan magántanulóként teljesítheti.

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert szeretné, ha iskolás korba lépő autista gyermeke tankötelezettségét magántanulóként tudná teljesíteni, hiszen nem tudja biztosítani az iskolába való bejutást, tekintettel arra, hogy gyermeke „bármelyik pillanatban váratlanul lefekszik az utcán”. A szülő elmondása szerint a megyei szakértői bizottságtól azt a tájékoztatást kapta, hogy magántanulói státusz mellett is az iskolában kellene töltenie a gyermeknek napi két órát, a beadványozó szempontjából azonban ez lényegében nem jelent könnyítést.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgáltatásra, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

Az oktatási jogszabályok ugyanis a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, magántanulóság kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezen tanulók nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet. A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, az osztályfok szerinti besorolásáról, a tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, továbbá a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

A fentiek szerint tehát a tankötelezettség teljesítésének módjáról is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell ugyanis annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással, illetve kizárólagosan magántanulóként teljesítheti. Abban az esetben, ha a tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan magántanulóként teljesítheti, a heti foglalkoztatás idejéről és a felkészüléshez szükséges szakemberekről is a szakértői bizottság rendelkezik.

A magántanulói jogviszony ezen speciális esetkörével kapcsolatban a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (3)-(4) bekezdése rendelkezik, miszerint ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a

beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll.

Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító a nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni. Ezen rendelkezés a gyermek, tanuló vonatkozásában fejlesztést megvalósító szakemberekre értendő, hiszen a tantárgyi felkészítést továbbra is a nevelési-oktatási feladatokat megvalósító intézményt terheli.

Szintén az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatának megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait.

A köznevelési törvény 27. § (7) bekezdése rögzíti továbbá, hogy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, vagy súlyos betegség miatt magántanulóként tanulmányokat folytatók egyéni foglalkozás keretében történő felkészítésére az iskolának tanulóként az osztályok heti időkeretén felül átlag heti tíz óra áll a rendelkezésre. Az időkeret az egyes hetek és tanulók között átcsoportosítható. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdés a) pontja szerint osztályozó vizsgát kell tennie a tanulóknak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól.

A fentiek szerint tehát, ha a tanuló nem szülői kérésre, hanem szakértői, szakorvosi vélemény alapján lesz magántanuló, úgy az intézmény vezetőjének semmiféle mérlegelési lehetősége nincs, feladata a magántanulói jogviszony adminisztrálása, valamint a tanuló felkészítésének megszervezése.

A szülő által sérelmezett a helyzet - a rendelkezésre álló információk alapján - a fenti rendelkezéseknek megfelel, mivel a gyermek esetében nem tartós betegség miatt, szakorvosi vélemény alapján rendelkeztek a magántanulói státuszról, hanem sajátos nevelési igénye alapján döntött a szakértői bizottság a tankötelezettség ilyen módon történő teljesítéséről. A tartós betegség mellett a súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló esetében - ezirányú szakértői bizottsági javaslat esetén - teljesülhet a fejlesztő nevelés-oktatás otthoni ellátás keretében, de információink szerint az jelen esetében ilyen körülmény nem áll fenn. Tekintettel a gyermek jelzett állapotára, javasoltuk, hogy az intézményvezetővel egyeztessen az iskolában megvalósított felkészítés, fejlesztés időbeli beosztásának, megszervezésének gyermekhez igazodó megvalósítása érdekében. (214/2016/OJBIT)

Beadványában a szülő gyermeke iskolai ügyében kérte hivatalunk segítségét. A szülő tájékoztatása szerint az ügyükben történt fenntartói intézkedést követően gyermekük jelenleg a korábbi iskolájába jár magántanulóként. A szülő sérelmezte a jelenlegi helyzettel kapcsolatban, hogy a tanulót elkülönítve foglalkoztatják az iskolában, különösen azért mert elmondása szerint a tanuló március óta nem bántott senkit, nem volt konfliktusa. A tájékoztató leveléhez mellékelve a szülő megküldte hivatalunk részére az ügyben eljáró szakértői bizottság által a gyermek kapcsán kiállított előzetes szakértői véleményt.

A rendelkezésre bocsátott dokumentumokat, információkat megvizsgáltuk, és ennek nyomán az alábbiakról tájékoztattuk a szülőt. A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. Az oktatási jogszabályok ugyanis a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, magántanulóság kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezen tanulók nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményben rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, az osztályfok szerinti besorolásáról, a tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, továbbá a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell továbbá annak megállapítását is, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az e célra létrehozott, a fogyatékoság típusának megfelelő nevelési-oktatási intézményben, osztályban, csoportban, tagozaton vagy a többi gyermekkel, tanulóval közösen is részt vehet az óvodai nevelésben, iskolai nevelésben-oktatásban, kollégiumi nevelésben.

A szülő által rendelkezésre bocsátott előzetes vizsgálati eredmény rögzíti a panaszos tanuló sajátos nevelési igényét, illetve a részletezett diagnózist: középsúlyos értelmi fogyatékoság, egyéb pszichés fejlődési zavar (magatartásszabályozási zavar). Az ellátás formájaként a fogyatékoság típusának megfelelő intézményben történő különnevelésről rendelkeztek, tankötelezettségét a szakértői véleményben foglaltak szerint magántanulóként teljesítheti.

Tájékoztattuk a szülőt a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, továbbá arról, hogy az általa sérelmezett helyzet magyarázatát az előzetes szakértői véleményben szereplő megállapítások adják, amely előzetes szakértői véleménnyel - a kapott szóbeli tájékoztatás alapján - a szülő egyetértett. Tájékoztattuk továbbá arról, hogy a véleményben foglaltak felülvizsgálatára a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendeletben rögzített eljárás keretében van lehetőség. (558/2016/OJBIT)

A tavalyi évben is több kérdés érkezett a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló oktatásával összefüggésben igénybe vehető kedvezményekről, juttatásokról. A hivatalhoz érkezett beadványokban elsősorban az utazási kedvezmények igénybevételével kapcsolatban kértek információkat a hozzánk fordulóktól, továbbá jeleztek általuk sérelmesnek ítélt helyzeteket. (394/2016/OJBIT)

Egy szülő panasszal élt hivatalunknál, mert gyermekét halláskárosodására hivatkozva nem vette fel a helyi óvoda vezetője, ami miatt a 20 km-re található legközelebbi városi óvodába kell vinniük. A szülői panaszban foglaltakkal kapcsolatban - többek között - tájékoztattuk a panaszost az igénybe vehető utazási költségértékről. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 16. § (5)-(6) bekezdése az utazási költség megtérítésével kapcsolatban rögzíti, miszerint a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók részére a korai fejlesztés és gondozás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a fejlesztő nevelés igénybevételével összefüggő utazási költség megtérítéséhez szükséges igazolást a

szakértői bizottságként eljáró, sajátos nevelési igény megállapítására jogosult székhelyintézmény vagy tagintézmény központilag kiadott nyomtatványon állítja ki. Az igénybevételt az ellátást nyújtó köznevelési intézmény vezetője vagy írásbeli meghatalmazással rendelkező megbízottja igazolja. A gyermek, tanuló részére ellátást nyújtó köznevelési intézmény a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló és kísérője részére a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezmény igénybevételére jogosító igazolást és utazásnyilvántartó-lapot ad ki központilag kiadott nyomtatványon, továbbá a kiadott nyomtatványokról - az átadás időpontját és az átvevő aláírását tartalmazó - nyilvántartást vezet. Az ellátást nyújtó köznevelési intézmény a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló legfeljebb két fő kísérője részére ad ki igazolást és utazás-nyilvántartó lapot, és az igazoláson a kísérői létszámot feltünteti. (150/2016/OJBIT)